

Ob dnevu republike čestitajo članom delovnega kolektiva, njihovim svojcem in ostalim občanom jeseniške in radovljiške občine

- SAMOUPRAVNI ORGANI ŽELEZARNE
- UPRAVA PODJETJA
- DRUŽBENO-POLITIČNE ORGANIZACIJE ŽELEZARNE
- SKUPŠČINA OBČINE JESENICE
- DRUŽBENO-POLITIČNE ORGANIZACIJE OBČINE JESENICE
- UREDNIŠTVO ŽELEZARJA

— 100 let Železarne — 100 let Železarne — 100 let Železarne — 100 let Železarne —

LETO XI   Številka 47

Jesenice, 28. novembra 1969

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redak. tisk. odbor — Glavni in odgov. urednik Joža Vari — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja« Železarna Jesenice, telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk: CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Obletnica velikega rojstva

Mnogo praznikov slavimo v spomin na narodno-osvobodilno borbo in ljudsko revolucijo, na čas ko smo v našo nacionalno in jugoslovansko zgodovino zapisali novo poglavje. Med vsemi prazniki pa ima DAN REPUBLIKE poseben zven, ker pomeni zarjo velike pomladi za jugoslovanske narode. Ta zarja je zasijala na jugoslovanskem obzorju pred četrto stoletjem in enim letom. Tistega 29. novembra, so se v bosenskem mestecu Jajcu zbrali odposlanci vseh jugoslovanskih narodov in osnovali novo Jugoslavijo. Državo, ki naj po osvoboditvi postane dom enakopravnih in svobodnih narodov. Iz zarje pred 26 leti je vzšlo svobodno sonce, ki jugoslovanske narode s svojimi žarki povezuje v bratsko družino svobodnih in enakopravnih ljudi.

Rojstvo republike so naši narodi morali plačati z velikim krvnim davkom, trpljenjem, ruševinami... To rojstvo nas spominja kolektivnega herojskega dejanja naših narodov. Dejanja, ko so se z ramo ob rami v istih vrstah borili za svobodo otroci, mladinci, zreli ljudje, starci, delavci, kmetje in inteligenca obeh splov. Ob tem velikem prazniku nam misli uhajajo v čas, ko je bila usoda naših narodov postavljena pred tako strahovit izpit. Kajti nikdar prej niso bili postavljeni v tako kruto in surovo usodo in nikdar prej ni bilo tako ogroženo njihovo življenje in bodočnost kakor ravno v času vdora fašističnih hord na naše ozemlje. Takrat, v tem usodnem trenutku so se naši narodi na čelu z delavskim razredom, ki ga je organizacijsko in idejno povezovala Komunistična partija, katere člani so s svojim zgledom in žrtvijo stali v prvih borbenih vrstah, kolektivno uprli največjemu zlu človeštva — fašizmu.

Ob praznovanju rojstnega dne nove Jugoslavije se moramo s spoštovanjem pokloniti vsem žrtvam te herojske epohe, tako tistim, ki so padli v borbi z nadmočnim sovražnikom, ali umrli v koncentracijskih taboriščih, ali kot talci pri kolih, ali kot žrtve drugega nasilja, kakor svojem, ki so žrtvovali svoje najdražje za veliko zmago v ljudski revoluciji. S spoštovanjem se poklonimo vsemu trpljenju in preliti solzam, ki so bile prelite v teh krutih dneh in, ki so izsušile oko marsikateri materi in ženi.

Ob obletnici tega velikega rojstva pa se moramo zreti 26 let nazaj, na prehojeno pot in na dosežene rezultate v tem dinamičnem obdobju. Pošteno in objektivno moramo priznati, da so bili doseženi rezultati, za katere je potrebno v drugačnih razmerah stoletje. Iz porušene in nerazvite države, se je razvila gospodarsko in politično močna republika, katere glas in veljava danes sega po vsej zemeljski obli. Tako kot je naša narodno-osvobodilna borba zgled zatiranim in zaslužnjim narodom in ljudstvom, tako je naša demokratična in samoupravna ureditev danes zgled vsemu naprednemu svetu. Tudi ta razvoj in ugled so naši narodi plačali z znojem, žulji, samopremagovanjem in veliko vero v lastne sposobnosti. Ta razvoj je rezultat ustvarjenega bratstva in enotnosti naših narodov in medsebojnega zaupanja.

Ce danes nad tem ali onim izražamo nezadovoljstvo in če je to nezadovoljstvo izraz hotenja in pripravljenosti za odstranjevanje slabosti, ki neizogibno spremljajo tako hiter in dinamičen razvoj, je to pošteno in prav. Umazano in nepošteno pa je, da izražamo nezadovoljstvo vseprek, ne da bi bili ob tem sami dosledni do svojih družbenih obvez in ne, da bi objektivno in pošteno priznali epikalni razvoj na vseh področjih družbenega dela in življenja. Tak razvojni tempo, v katerem leto pomeni desetletje in četrletje stoletje, pa normalno nosi v sebi tudi slabosti in protislovja. Graditi novo družbo, nove socialistične družbene odnose, nove družbene in moralne kvalitete, je odgovorno in veliko, zgodovinsko delo. Pri tem se ruši staro in gradi novo, ne brez konfliktov in protislovij, niti ne brez subjektivnih slabosti in napak.

Obletnica rojstva REPUBLIKE mora biti tudi naše objektivno soočenje z njenim razvojem, njeno rastjo in njenim nadaljnjim razcvetom, pri čemer mora sodelovati sleherni od nas, ker je tudi sleherni od nas soodgovoren za njeno nadaljno rast.

Naši sodelavci o sanacijskem programu

Vloga družbeno-političnih organizacij pri realizaciji sanacijskega programa

Sanacijski program je v kolektivu postal pojem večje gospodarnosti na vseh področjih, ki posredno ali neposredno vplivajo na proizvodnjo, kvaliteto in asortiment. K znanim elementom sanacijskega programa se pridružujejo še novi in za nekatere obrate ter delovne enote tudi specifični elementi. Borba za izvršitev sanacijskega programa pomeni že močno gibanje v podjetju, ki vsak dan zajema večji krog članov kolektiva. Da naši sodelavci o tem razmišljajo, se posvetujejo in govorijo v raznih asociacijah, pričajo tudi njihovi odgovori:

VPRAŠANJE: Ali vam je znan sanacijski načrt Železarn oziroma ali so vam za vaše delovno področje znani sanacijski ukrepi oziroma sprejete sanacijske mere in kako jih uresničujete oziroma kako ste se vi osebno vključili v izvrševanje teh nalog, ki praktično pomenijo bolj racionalno gospodarjenje in boljše organizacijo z namenom boljših poslovnih rezultatov?

ODGOVORI:

DELAVEC IZ ELEKTROD. ODDEL.: V zadnjem času skoraj ni bilo seje samoupravnega organa, da se ne bi pogovarjali o sanacijskem programu ter ukrepih za izboljšanje položaja, ki so bili sprejeti že pred meseci. Tako kot mnogi drugi delavci sem seznanjen s programom in nalogami, vendar pa menim, da smo premalo dosledni in zaenkrat ni bistvenih sprememb pri porabi raznih materialov v posameznih obratih. Opažam tudi, da delavci večkrat nimajo volje do dela. Vzrok za to je treba pogosto iskati pri nagrajevanju, saj je prav na tem področju največ pripomb tudi na samo delitev mase osebnih dohodkov ter kategorizacije delovnih mest v vsej Železarni. Precej pripomb delavcev je tudi zaradi neskladja med posameznimi proizvodnimi obrati v Železarni. Dogaja se celo, da so delovna mesta, ki niso zasedena vseh 8 ur, plačana veliko boljše kot mesta, ki zahtevajo od zaposlenih naporno delo vseh 8 ur. Takšno stanje večkrat povzroči slabo voljo, to pa ima za posledico, da so zaposleni na svojih delovnih mestih tudi premalo učinkoviti.

Pridružujem se mnenju sodelavcev, ki so že sodelovali v razgovorih o sanacijskem programu in menijo, da organizacija dela predstavlja važno postavko v sanacijskem programu. Prav od dobre ali slabe organizacije dela je večkrat odvisno izpolnjevanje obveznosti na delovnih mestih. Če je organizacija dela slaba in ni prave povezanosti, lahko pride do težav, in motenj v proizvodnem procesu. Prav imajo tudi tisti sodelavci, ki pravijo, da bi z ustrezno kadrovsko politiko v Železarni lah-

ko v marsičem izboljšali položaj. Kadrovska politika, kakršna je sedaj, v marsičem ne ustreza in če dodamo še neustrezno nagrajevanje, potem je razumljivo, da je eden od vzrokov za to, da mnogi delavci zapuščajo Železarno in iščejo zaposlitev drugod, prav v tem. Da bi izboljšali položaj, bo treba delavce ustrezno nagraditi, po drugi strani pa od nje ga zahtevati, da dosledno izpolnjuje vse tisto, kar predvideva sanacijski program za njihova delovna mesta oziroma obrat.

VALERIJA JELŠEVAR — ELEKTRODNI ODDELEK — Sanacijski program je prav gotovo trenutno med najbolj važnimi nalogami. Zato je bilo o njem že veliko napisanega in tudi povedanega. Pred kratkim smo imeli sestanek delovne skupine, na katerem smo tudi obširneje govorili, tako da sem s sprejetimi ukrepi sanacijskega programa seznanjena. V našem obratu je včasih problematična pravočasna nabava surovin. Verjetno je tako tudi v drugih obratih in če surovine, ki jih potrebujemo v proizvodnem procesu, niso pravočasno dostavljene, lahko pride do težav v proizvodnji. Precej pripomb je tudi zaradi žice, ki jo dobivamo iz naše žičarne. Je slabe kakovosti, predvsem pa večkrat kolenčasta, umazana in izven toleranc. Vzdrževanje je pri nas več ali manj urejeno, toda v drugih obratih Železarne se večkrat pri- tožujejo zaradi nesolidnega vzdrževanja, ki je tudi prepočasno in imajo zato na delovnih mestih precej težav. O nagrajevanju in kadrovski politiki ter drugih problemih, ki lahko v večji ali manjši meri vplivajo na izpolnjevanje sanacijskega programa, pa so že ali bodo še povedali drugi naši sodelavci.

METKA JEROVŠEK — SPLOŠNI SEKTOR — Sanacijski program je bil sprejet z namenom, da položaj v Železarni normaliziramo oziroma izboljšamo. Danes menim, da med nami ni več delavca, ki ne bi razumel, da je sanacijski program nujnost, da odpravimo težave, ki so nastale v zadnjih dveh letih, ki so povzročile tudi precejšnjo poslovno izgubo. Zato

smatram, da so ukrepi, sprejeti na seji DSŽ nujni in jih bo treba dosledno in odgovorno izpolnjevati. V razgovorih, ki ste jih objavili o sanacijskem programu v zadnji številki Železarnja, pa nihče ni omenjal vloge, ki jo imajo družbeno-politične organizacije. V sindikalni organizaciji smo včlanjeni vsi, Zveza komunistov in Zveza mladine v Železarni prav gotovo predstavljata močne faktorje in vključujeta veliko članov kolektiva. Sprejeti sklepi na sestankih teh organizacij in pa konkretne naloge, ki naj bi jih mladi ljudje v samoupravnih organizacijah in na delovnih mestih izpolnjevali, lahko učinkovito prispevajo k izpolnjevanju sanacijskega programa in njegovih ukrepov.

JOZE ZUPAN — FRS —

Prek Železarnja in drugih sredstev množičnega obveščanja sem seznanjen z ukrepi sanacijskega programa. Sprejet je bil zato, da bi izboljšali naše poslovanje in obenem dosegli boljše rezultate v primerjavi s prejšnjim letom. Sanacijski program je bil postavljen tako, da imajo naloge neposredno člana kolektiva, ki morajo v glavnem skrbeti za zmanjšanje stroškov na nivo, ki je s planom predviden, drugi del naloge sanacijskega programa pa naj bi izvedli zunanji faktorji (odplačevanje kreditov, obresti, povečanje prodajne cene naših izdelkov).

Zadržal bi se predvsem pri nalogah, ki naj jih izpolni kolektiv pri zniževanju stroškov proizvodnje. Nujno je, da poiščemo ustrezne oblike za zmanjšanje režijskih stroškov (vzdrževanje, splošna režijska, stroški in pomožni materiali) ter točno delitev. V naprej je treba točno določiti, kako bomo koristili stroške za vzdrževanje (re-monti IV in AZ). Svojo nalogo mora opraviti tudi nabavna služba, v podjetju, ki bo morala biti bolj pozorna pri nabavi raznih materialov, saj prav lahko tudi na tem področju oziroma pri nabavi materialov zmanjšamo stroške. Upoštevati bo treba dogovorjene normative za log polizdelkov in nedovršene proizvode. Tu je še vprašanje koriščenja dodatnih kratkoročnih kreditov, ki pa imajo večjo obrestno mero kot stalna sredstva. Opozoril sem na nekatere probleme, ki jih delavci v obratih v svojih odgovorih na vprašanje o sanacijskem programu skoraj ne omenjajo, vem pa, da proizvodni stroški pomenijo važno postavko v sanacijskem programu.

dipl. inž. Avgust Karba

Proizvodnja danes in jutri

Bliža se konec leta, ki pomeni za našo železarno določeno preokretnico. Težavam, nastalim zaradi lanske letošnje izgube, smo postavili nasproti sanacijski program. Njegov namen je bil najti možnosti in poti za izhod iz težavne situacije. Ena izmed najvažnejših postavk v tem sanacijskem programu je bila izpolnitev proizvodnega plana posameznih obratov tako po količini, kakor tudi asortimentu.

Namen tega sestavka je, podati v kratkem sedanje stanje v zvezi z izpolnjevanjem proizvodnih nalog v posameznih obratih in možnosti, ki še obstajajo do konca letošnjega leta.

Kot osnova služijo spodnje tabele. Iz njih je za posamezne obrate razvidna planirana proizvodnja za leto

1969 in za obdobje januar — oktober v tonah. Nadalje, dosežena proizvodnja za obdobje januar — oktober v tonah in odstotkih glede na plan. V poslednji koloni je navedena proizvodnja, ki jo moramo ustvariti v zadnjih dveh mesecih letošnjega leta, če želimo doseči plan in to v tonah. Prikazana je skupna in blagovna proizvodnja z izjemo obratov valjarne 2400, valjarne 1300, jeklovlek, hladna valjarna, elektrodni, žebeljarna in oddelka za proizvodnjo hladno oblikovanih profilov (HOP). Ti obrati so finalni in je zato skupna proizvodnja zaradi domače uporabe le malenkostno nižja kot blagovna. Izjema je le valjarna 2400, kjer je razlika nekoliko večja zaradi dobave polproizvoda za proizvodnjo rebraste pločevine valjarni 1300.

TALILNICE

obrat	plan, t 1969	plan, t I.—X.	dosež., t I.—X.	dosež., % I.—X.	manjka, t XI.—XII.
plavž	145.000	120.800	117.256	97,1	27.744
martinarna	350.000	292.700	273.102	93,3	76.898
elektrojeklarna	130.000	109.200	105.783	96,9	24.217
livarna	11.870	9.945	8.184	82,3	3.686
šamotarna	22.000	18.350	18.085	98,6	3.915

Plavž
Rudnik Ljubija svoje obljube, da bo letos izboljšal kvaliteto dobavljenе rude, do zdaj še ni uresničil. Zato tudi proizvodnja v naših

plavžih ni takšna kot smo ob pričetku leta z ozirom na obljubljeni kvalitetnejšo rudo pričakovali in planirali. Ker smo v pozni jeseni in tik pred zimo, zaradi vre-

menskih razmer ne moremo do konca leta računati na optimalno proizvodnjo. Če ne bo kakšnih izjemnih in nepričakovanih težav, lahko predvidevamo, da bomo letos proizvedli okoli 140.000 ton grodlja oziroma približno 5.000 ton manj kot smo planirali.

Določen uspeh je bil v tem obratu dosežen pri znižanju porabe koksa. Letos in sploh do zdaj najnižjo mesečno porabo koksa smo dosegli v avgustu, in sicer 672 kg/t grodlja. Do vključno oktobra je bila poprečna poraba koksa 731 kg/t grodlja. Do konca leta računamo, da se bo zaradi poslabšanja vremenske situacije še nekoliko povečala. Vendar bo kljub temu precej nižja kot smo jo letos planirali (810 kg/t) in lani dosegli (894 kg/t). Delno gre nižja poraba koksa na račun večje porabe mazuta, kar je finančno ugodno zaradi njegove nižje cene, delno pa na račun določenih tehnoloških prijemov.

Martinarna

V martinarni smo letos planirali proizvodnjo pri obratovanju petih SM peči. Zaradi pomanjkanja delavcev in možnosti nakupa ingotov v drugih železarnah, smo v maju pričeli obratovati s štirimi SM peči. Iz tega razloga, v manjši meri pa tudi zaradi obratovalnih težav v poletnih mesecih, ta obrat letos ne bo dosegel planirane proizvodnje. V zadnjih dveh mesecih obratuje solidno. To dokazujejo doseženi šaržni časi in specifična poraba nekaterih materialov. Sicer to ne moremo trditi za porabo toplote, ki pa kaže v novembru tudi določen napredek.

Glede na zgoraj navedeno in do zdaj ustvarjeno proizvodnjo, lahko računamo, da bo martinarna proizvedla letos okoli 325.000 ton SM jekla.

Elektro jeklarna

Elektrojeklarni manjka do izpolnitve letnega proizvodnega plana 24.217 ton. To količino bi morala proizvesti v razdobju november — de-

cember. Če ne bi bilo redukcije električne energije, bi obe peči verjetno to proizvodnjo lahko dosegli. To še posebno, ker smo v zadnjem času uspeli znižati tako proizvodnjo, kakor tudi vzdrževalne zahteve in s tem skrajšati tudi šaržne čase. Kljub temu, da smo med redukcijo izvedli generalni remont ASEA peči, ki je bil sicer planiran v decembru in zato ni bil popolnoma pripravljen, smo zaradi podaljšane termina izgubili nekaj proizvodnje. Tudi LECTROMELT peč zaradi redukcije krajši čas ni obratovala in tudi med obratovanjem so bile takrat težave zaradi preizkusa napetosti.

Če ne bodo do konca leta nastale ponovne težave zara-

di pomanjkanja električne energije, računamo, da bo letos elektrojeklarna proizvedla za okoli 2.000 ton manj kot predvideva letni plan.

Livarna

V sivi livarni smo letos postopno zniževali proizvodnjo, istočasno pa smo jo povečevali v jeklovilarni. Iz tega razloga računamo, da bo letošnja proizvodnja v vseh treh livarnah skupaj za približno 2.000 ton nižja kot je bilo planirano.

Šamotarna

Za šamotarno lahko predvidevamo, da bo letos planirano proizvodnjo dosegla. To še posebno, če ne bo kakšnih večjih težav z naročili za različne mase.

VALJARNE BELA

Skupna proizvodnja VALJARNE BELA

bluming	360.400	302.100	302.252	100,0	58.148
valjarna trakov	128.700	107.200	103.826	96,9	24.874
linija rezanja	98.800	82.200	97.810	119,0	990
valjarna žice	76.800	63.100	56.731	89,9	20.069
HOP	2.000	1.660	2.005	120,8	+ 5

Blagovna proizvodnja

bluming	9.990	8.330	8.345	99,6	1.645
linija rezanja	33.960	28.165	35.154	124,8	+1.194
valjarna žice	17.620	14.650	17.078	116,6	542

Bluming valjarna

Bluming valjarna je do konca oktobra 100 % izpolnila planirano proizvodnjo. Vendar z ozirom na to, da so nekateri obrati do zdaj proizvedli več kot je predvideval plan, istočasno pa se je nabrala precejšnja zaloga ingotov in bram pred globinskimi peči, je postala ta valjarna v zadnjem času naše ozko grlo. Njene proizvodne zmogljivosti so večje, istočasno pa so ozko povezane z možnostjo ogrevanja v globinskih pečeh in številom različnih zastojev.

Globinske peči letos pogosto popravljamo. S tem znižujemo zmogljivost ogrevanja ter istočasno zvišujemo proizvodne stroške. Vzroki za to so v nerednem čiščenju,

kar je povezano z obratovanjem klima naprav v kabinah kleščnih žerjavov ter s kvaliteto opeke za obzidavo venca. Precej težav smo imeli letos tudi z zastoji valjavskega in vzdrževalnega značaja.

Sedaj so peči popravljene in uvedli smo tudi premijo za stimulacijo proizvodnje po izmenah. Zato računamo v prihodnjih mesecih na večjo proizvodnjo kot v preteklem obdobju. Če ne bo nepredvidenih težav, lahko računamo letos pri skupni proizvodnji na prekoračitev za nekaj tisoč ton v odnosu na plan.

Blagovna proizvodnja je v preteklih desetih mesecih praktično na planu in raču-

(nadalj. na 8. in 9. str.)

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu

DEZURNA SLUŽBA V ŽELEZARNI

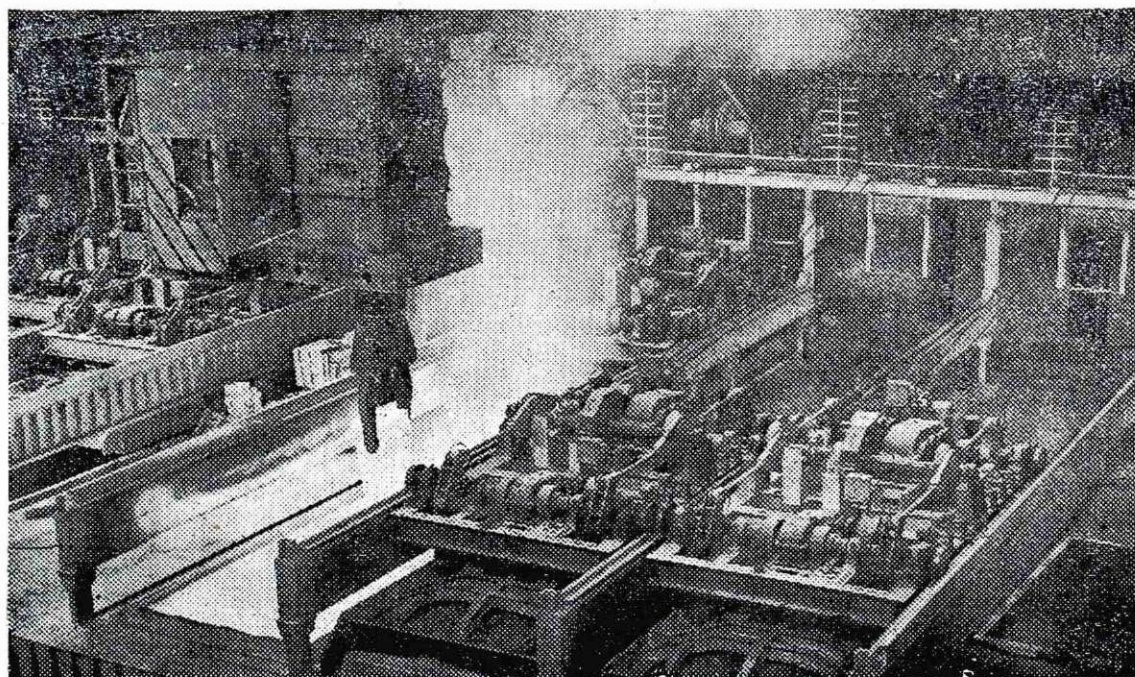
	telefon	v pisarni doma
PETEK, 28. 11.: inž. Franc VICAR, predelovalni obrati	743	83/141 državni
SOBOTA, 29. 11.: Zvone LABURA, žebeljarna	738	749
NEDELJA, 30. 11.: Anton Komljanec, HOP	851	871
PONEDELJEK, 1. 12.: Teodor OKROŽNIK, gradb. vzdrževanje	577	739
TOREK, 2. 12.: Bogomil HOMOVEC, tehnični direktor	301	766
SREDA, 3. 12.: inž. Feliks BEŠTER, RTA	262	790/59
ČETRTEK, 4. 12.: inž. Janez BIDOVEC, TPD	240	790/44
PETEK, 5. 12.: Edi CENCEK, tehn. službe vzdrževanja	548	727

Dežurna služba traja od datuma nastopa ob 14.30 do naslednjega dne do 6.30. V kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite vratarja v glavni pisarni, tel. 410.

Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razglasnih deskah vseh vratarjev.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestila kolektivu ● Obvestila kolektivu

Globinska peč v valjarni BLUMING na Beli

Mladina o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Seja koordinacijskega odbora v Zenici

Koordinacijski odbor delavske mladine Jugoslavije, katerega član je tudi predsednik TK ZMS železarnice Jesenice, je imel tretjo redno sejo dne 21., 22. in 23. novembra 1969 v Zenici. Koordinacijski odbor šteje devet članov in mu predseduje Maksim Stupar iz Zemuna. Prvi dan, to je v petek je odbor pripravil teze za konferenco delavske mladine Jugoslavije, ki naj bi bila prihodnje leto meseca marca v Zemunu. Predstavniki metalurških kombinatov in železarn so imeli ločene razgovore, v katerih so si razjasnili svoje probleme. Iz razgovorov sem ugotovil, da z ozirom na dejavnost mladine v preteklih letih upada aktivnost mladih in da je nezainteresiranost skupni problem, toda vodstva mladinskih konferenc se ukvarjajo s povsem drugimi problemi. Izrečeno je bilo, da je izobraževanje skupni problem, da je konkretno v železarni Zenica manjša fluktuacija mladih ljudi, kar je verjetno posledica sorazmerno večjega osebnega dohodka in večje perspektive za mlade, ker železarna razpolaga s skladi, ki se koristijo za gradnjo stanovanj in podobnih objektov. Vsa večja podjetja imajo profesionalne mladinske funkcionarje, ki pa imajo zato več časa za načrtno delo z mladino. Tako je na primer mladina železarnice Zenica dobila 110.000 N din dotacije. To je navsezadnje tudi vsota, ki omogoča organizacijo raznih prireditev.

V soboto smo imeli razširjeno posvetovanje s predstavniki mladine avtomobilske industrije, ladjedelništva, optične industrije, industrije za gospodinjstvo, nagrave in drugimi. Ogledali smo si tudi železarno. Ekskurzijo sta vodila tehnični direktor in predsednik UO. Če bi hotel izreči kratek vtis, moram priznati, da železarna kot celota izgleda urejena. Topilniški obrati so dokaj sodobno urejeni in so zato tudi pogoji dela dosti lažji kot v naših topilnicah. Slab vtis sem dobil le na zanemarjeno okolico pri vhodu v tovarno in zaradi oboroženih vratarjev, ki so zelo podobni miličnikom.

Popoldan in v nedeljo dopoldan smo sprejemali sklepe in teze za pomladansko konferenco delavske mladine in izmenjavo organizacijskih izkušenj. Občutek sem imel, da se

njihova vodstva ukvarjajo s problemi, s katerimi smo se mi že pred leti in prepričan sem, da večina problemov, katere imamo mi sedaj, čaka tudi njih, čeprav je dejstvo, da nekoliko drugačna mentaliteta narekuje nekoliko drugačen sistem dela.

Posvetovanje je bilo za nas zelo koristno. Zvezna konferenca ZM Jugoslavije daje vso podporo, da bi ta konferenca pomladi prinesla kar največ koristnih zaključkov.

Miro Ipavec

Redna seja predsedstva ZM Železarnice

Zaradi premajhnega števila prisotnih predsednikov aktivov ZM Železarnice je bil za torkovo sejo napovedani dnevi red nekoliko spremenjen. Namesto poročil o delu v aktivih ZM Železarnice so prisotni člani predsedstva tokrat razpravljali o konferenci ZM in o predavanjih, ki bodo v prihodnjem letu. Ta predavanja bodo v zimski sezoni in naj bi zajemala teme iz gospodarstva, politike, kulture, mednarodnih dogajanj itd. Po vsakem predavanju bo na razpolago čas za razgovore, ki naj bi predavanja popestrili in v katerem naj bi se pojasnile eventuelne nejasnosti.

Nato so se člani predsedstva pogovarjali o nalogah, ki jih čakajo pri pripravljanju konference ZM Železarnice. Vsi skupaj se zavedajo, da bo konferenca morala dati poučilen in še večji aktivnosti in angažiranosti mladih v samoupravljanju in v reševanju življenja in dela v kolektivu sploh. Da bodo nalogam lažje kos, bodo takoj po konferenci skušali privabiti čimveč mladih k sodelovanju, okrepili pa bodo tudi predsedstvo TK ZMS Železarnice.

Na tej seji so tudi predlagali, da bi se mladi komunisti Železarnice združili v aktiv mladih komunistov. Na sestankih tega aktiva pa bi si mladi komunisti predvsem izpopolnjevali znanje o zgodovini Komunistične partije, se pogovarjali o idejnih vprašanjih, o svojih problemih, nalogah itd.

Ob zaključku seje je Miro Ipavec na kratko povedal svoje vtise s posvetovalnega sestanka koordinacijskega odbora delavske mladine, ki je bil prejšnji teden v Zenici.

Z. E.

Hitreje in ceneje do kvalitetne proizvodnje

Vsi zaposleni v novih valjarnah na Beli so morali v poskusnem obratovanju vložiti veliko svojega teoretičnega in praktičnega znanja in vse svoje dolgoletne delovne izkušnje, da so odstranili začetne težave in slabosti, ki so hromile in zavirale nemoten potek proizvodnje na novih proizvodnih zmogljivostih. Nekateri stroji in strojne naprave še danes zahtevajo dopolnitev.

Komisija za izume in racionalizacije v DE valjarna Bela ima veliko dela z ocenjevanjem vrednih in koristnih izboljševalnih predlogov, ki jih izvajajo in uvajajo na vseh delovnih mestih prizadevnih in uspešnih novatorji in racionalizatorji. Tako kot v vseh obratih in delovnih enotah so tudi na Beli najbolj prizadevnih in uspešnih poleg energetikov tudi strojni in elektro vzdrževalci. Škoda, da se s tehničnimi izboljšavami ne ukvarjajo in ne pojavljajo v večji meri tudi neposredni proizvajalci, ki bi lahko veliko prispevali k povečanju in pocenitvi kvalitetne proizvodnje.

Na drugi seji so člani ocenjevali komisije za izume in racionalizacije v valjarni Bela obravnavali 11 v zadnjem času izvedenih in v oceno predloženih tehničnih izboljšav. Člani komisije so

pozitivno ocenili 7 zelo uspešnih in koristnih izboljšav. Dva izboljševalna predloga, ki izkazujejo večje koristi in prihranke, so odstopili v nadaljnjo obravnavo in dokončno oceno odboru za izume in racionalizacije pri DSZ.

Na žalost so morali zavrniti več nepopolno dokumentiranih tehničnih izboljšav, ker avtorji in pristojne službe niso prikazale prihrankov in koristi, ki izvirajo iz izvedenih izboljševalnih predlogov.

Tri tehnične izboljšave pa so bile na seji ocenjene in avtorjem odobrene tri stimulative odškodnine v višini 1.911,36 N din.

Stimulative odškodnine so bile priznane avtorjem tehničnih izboljšav št. 1873 Francu SMITU, drugemu valjavcu v valjarni trakov, št. 1890 Janezu OBLAKU iz strojnega vzdrževanja Bela in avtorjema izboljšave št. 1891 Marjanu AZMANU in Jožetu KASTELICU.

Franc ŠMIT je samoiniciativno kot vodja žerjava dal zamisel in izvedel gibljivo lopato za enostavno čiščenje dna komor globinskih peči. S to gibljivo čistilno lopato je zelo olajšal zamudno in nevarno delo, povečal pa tudi življenjsko dobo komor globinskih peči. Na osnovi ugotovljenih koristi in pri-

kazanih ter potrjenih prihrankov je bila avtorju priznana odškodnina v višini 800 novih dinarjev.

Avtorjema izboljševalnega predloga št. 1890 Dragu GLIHA in Janezu OBLAKU iz obrata strojnega vzdrževanja Bela, je bila za uspešno predelavo hladilnih šob za hlajenje spodnjega valja na blumingu priznana enkratna skupna odškodnina v višini 400 N dinarjev. S to uspešno predelavo so zadovoljni vsi zaposleni, znatno pa so se zmanjšali tudi stroški vzdrževanja in povečali prihranki na valjih.

Delovodja Marjan AZMAN in Jože KASTELIC iz obrata strojnega vzdrževanja Bela

sta uspešno predelala sklopke ekshaustorja pri Custodis peči v novi valjarni žice. Z uspešno tehnično izboljšavo so znižali stroške vzdrževanja. Po tej predelavi ekshaustor že leto dni nemoteno obratuje. Avtorjema so člani komisije na osnovi ocen in priporočil pristojnih in odgovornih strokovnjakov priznali enkratno skupno odškodnino v višini 711,36 N dinarjev.

Vsem nagrajenim avtorjem tehničnih izboljšav gre za hvala vsega delovnega kolektiva. Vsi ostali predlogi so še v obravnavi in bodo ocenjeni v najkrajšem času.

Zuro

Med željami in možnostmi

V zadnjih številkih časopisa Železar, so bili objavljeni članki in pripombe, ki so se nanašale na podražitev delic katodne hrane v kantineh, ki so bile izvršene v zvezi s podražitvijo teh artiklov na trgu.

O vzrokih podražitve so bila objavljena pojasnila v tem časopisu. Ta problematika pa je bila obravnavana tudi na roditeljskem sestanku na poklicni industrijski šoli pri ZIC Jesenice, glede podražitve hrane učencem.

Iz vsebine teh obravnav se

lahko zaključi, da večina diskutantov ne ocenjuje problema na podlagi objektivnega stanja, temveč na podlagi svojih občutkov in želja, to pa je enostransko.

Znano nam je, da podražitve vplivajo na življenjski standard prizadetih. Prav tako vemo, da to postaja politično in socialno vprašanje za delavce Železarnice. Vemo pa tudi, da tega vprašanja ne bo mogoče razrešiti s političnimi in socialnimi pozivi na novo gostinsko podjetje Železar Jesenice. Verjemite

nam, da podjetje te probleme dobro razume in, da ne želi zavestno dvigati cen, ne glede na tržno in drugo situacijo, ki je nastala v našem podjetju.

Sprijazniti se bo treba z dejstvom, da so razlogi za tako stanje pretežno ekonomski, kot naprimer: večkratne podražitve živilskih artiklov na trgu, nizka akumulativnost, ki je posledica neustreznih ekonomskih odnosov, razdrobljena prodaja z omejenim številom potrošnikov, obvezna prisotnost prodajalcev v nedeljah in praznikih na vseh dneh ne glede na ustvarjen promet, nizki osebni dohodki zaposlenih v ŽJ ter ukinitve vseh regresov za hrano in stanovanja od strani železarnice Jesenice.

S tem, ko je železarna Jesenice ukinila vsako regresiranje prehrane in stanovanj, so bile s tem tudi ukinjene nizke cene. Zaradi tega pa se je morala izvršiti prerazdelitev obstoječih materialnih odnosov. Razumljivo pa je, da je taka prerazdelitev mogoča le na račun drugega. V tem primeru na delavce železarnice Jesenice, učence PIŠ in člane gostinskega podjetja Železar Jesenice.

Če kdo ve za kakšno možnost prerazdelitve, ki ne bo prizadela trenutnih materialnih odnosov, sedanje delitve, potem je skrajni čas, da to pove. Pri tem pa ne zadoštujejo samo politični in socialni pozivi na posamezni naslov. Po mojem mnenju je treba preiti na konkreten dogovor o prerazdelitvi med vsemi prizadetimi oziroma zainteresiranimi. Tu prevsem mislim na ceno prehrane za učence in cene živil v kantineh.

Razumemo, da je lažje govoriti o krivdi tretjega, ki ni prisoten, ter mu naprtiti vso krivdo, pri tem pa mu še onemogočijo zagovor. Ta tretji pa poleg vseh javnih in drugačnih opravičenih in neopravičenih obtožb plačuje to z najnižjimi osebnimi dohodki od tistih, ki ga obtožujejo za vse podražitve, ki so izvršene pod silo razmer, pa kljub temu niso ekonomske.

Ko se je ustanovilo gostinsko podjetje Železar Jesenice se je točno vedelo, da bo moralo poslovati ekonomsko to je rentabilno. Prav tako je od takrat sklep o ukinitvi vseh regresov za hrano in stanovanja od strani železarnice Jesenice, ki znaša za polletje ca 102 milijona starih dinarjev.

Zato smatram za točno ugotovitev, da nobeden ni predvideval take situacije, ki je sedaj nastala, in, ki je kolektiv gostinskega podjetja Železar Jesenice napravila za garjavo ovco.

Zato prosim vse prizadete, da je pri usklajevanju treba računati, ne samo s političnimi željami in enostranskimi zahtevami, ampak tudi in predvsem z ekonomskimi zakonitostmi, ter s solidarnostjo pri reševanju skupnih problemov. SP

Samoupravni organi v preteklem tednu

Seja komisije za varnost pri delu v valjarni Bela

Na seji komisije za varnost pri delu pri svetu delovne enote valjarne Bela, ki je bila 20. 11., so najprej analizirali poškodbe v oktobru. Ugotovili so, da so imeli zaradi poškodb 132 izgubljenih delovnih dni. Štiri nezgode so bile zaradi preobremenjenosti, več poškodb pa zaradi zastarelega načina dela itd. Stroj imajo varnostno zavarovane, težave pa so zaradi pomanjkanja delavcev, tako da so zaposleni zaradi njihove odsotnosti bolj obremenjeni. Komisija je bila mnenja, da je treba v valjarni žice čimprej opraviti preizkuse znanja, v vseh oddelkih pa ljudi opozarjati na večjo previdnost pri delu. Upoštevati je treba tudi mnenja delavcev in njihove morebitne predloge za varno delo.

Komisija opozarja vse odgovorne ljudi, da poškodbe takoj registrirajo. Registrirati je treba tudi poškodbe zaradi katerih poškodovanec ne boluje, ker bo le tako možno odpravljati pomanjkljivosti. Vse poškodbe je treba vpisati v 24 urah in jih sporočiti ustrezni službi. Poleg tega člani komisije opozarjajo zaposlene, da morajo obvezno uporabljati vsa zaščitna sredstva, ne pa samo tista, ki so za zaposlene ugodna. Na zaščitna sredstva, ki jih imajo delavci na voljo, je treba bolj paziti, ker so zelo draga. Predlagajo tudi, da naj bi skladiščna služba pobirala stare delovne obleke, čevlje in rokavice. To velja tudi za morebitna po-

pravila čevljev in rokavic. Očiščene obleke in čevlje je treba vskladiščiti in jih bodo lahko pozneje uporabljali praktikanti in delavci, ki bodo dobili začasno zaposlitev. Precej pozornosti so v razpravi posvetili tudi pravilnikom za varstvo pri delu, ki so izdelani za vse oddelke ter že pregledani in potrjeni od ustreznih služb. O pravilnikih, ki jih bodo pozneje natisnili in razdelili zaposlenim, bodo razpravljali še na seji sveta DE valjarna Bela.

3. seja odbora za varnost pri delu in socialno zdravstveno varstvo

Na 3. seji odbora za varstvo pri delu in socialno zdravstveno varstvo, ki jo je predsednik odbora Branko STARE sklical v četrtek, dne 20. novembra 1969, so obravnavali poročilo o varstvu pri delu za preteklo leto. Na podlagi predloga službe za varstvo pri delu in socialno zdravstvene službe ter na podlagi razprave k poročilu in predlogom sklepov, so nato sprejeli celo vrsto sklepov in ukrepov, ki bodo z realizacijo znatno izboljšali stanje v teh službah. Zaradi pomembnosti teh sklepov in ukrepov jih bomo s primeranim tolmačenjem objavili v prihodnji številki.

7. seja odbora za splošne zadeve

Predsednik odbora za splošne zadeve Zdravko ČRV

je sklical 7. sejo odbora v torek, dne 18. novembra 1969 z naslednjim dnevnim redom:

- predlog reorganizacije komercialne službe,
- odobritev službenih potovanj v zamejstvo,
- poročila o izvršenih službenih potovanjih in
- razno.

Predlog reorganizacije komercialne službe so potrdili brez pripomb, tako kot ga je predložil sektor za ekonomiko. Tudi s predlogom, da se mala prodaja prenese nazaj v Železarno, v sklop prodajnega oddelka, so se strinjali in so zato naročili

19. seja odbora za plan in finance

Na 19. seji odbora za plan in finance so obravnavali uspehe proizvodnje v II. dekadi novembra, analizirali so finančne rezultate oktobra in potrdili operativni plan proizvodnje za december.

Ugotovili so, da je v II. dekadi dosežen plan skupne proizvodnje z 98,9%, da je plan vroče valjane proizvodnje presežen za 8% in da je plan blagovne proizvodnje dosežen s 95,5%. Na podlagi teh ugotovitev so menili, da bomo plan blagovne proizvodnje lahko dosegli v celoti, če bomo v teh zadnjih dneh novembra pospešili delo v adjustazah. Nadalje so ugotovili, da naši kupci vedno več gotovih izdelkov prevzemajo s prevzemalci direktno v obratih, kar Železarni povečuje stroške in v večji meri tudi ovira delo v adjustazah. Zato so sklenili in naročili komercialnemu sektorju, da najkasneje do 10. decembra 1969 poda odboru za plan in finance poročilo o sedanjem stanju doplačil kupcev za prevzeme in pregled stroškov, ki jih imajo posamezni obrati zaradi takšnih prevzemov. Ta problem je posebno pereč v valjarni 2400. V zvezi s tem so komercialnemu sektorju naročili, da mora povečane stroške zaradi prevzemov vključiti v pogodbe za prihodnje leto.

Z ukrepi uprave in planskim delom v valjarni 2400 so se v celoti strinjali in me-

odgovorni službi, da do naslednje seje, najkasneje pa do 1. decembra 1969 pripravi predlog za ta prenos, skladno s pogodbo o medsebojnih odnosih med gostiaskim podjetjem ŽELEZAR in Železarno.

Na tej seji so odobrili dve službeni potovanji v zamejstvo, eno v zvezi s seminarjem, ki ga organizira avstrijska firma Tyrolith in eno na Švedsko, zaradi ogleda naprave za predgrevanje vložka za električne peči. Sprejeli so dve poročili o izvršenih službenih potovanjih v zamejstvo in ugotovili, da sta obe potovanja izvršeni uspešno in koristno za Železarno. Pregledali so tudi poročilo o izvršenih potovanjih doma v oktobru. Poročilo so sprejeli brez pripomb.

V zadnji točki dnevnega reda so obravnavali nekaj vlog organizacij in posameznikov ter so jih večina rešili pozitivno.

ni, da so bili ukrepi utemeljeni.

Pri analizi finančnih rezultatov v oktobru so ugotovili, da so bili zelo dobri finančni rezultati in je dosežen letos v tem mesecu tudi največji dobiček. Na žalost pa so prav tako ugotovili, da so v oktobru tudi stroški čezmerno narasli in da so tudi med najvišjimi v letošnjem letu ter so tako dober finančni rezultat znatno zmanjšali in pokvarili. Smatrali so, da bo problemu stroškov nujno treba posvetiti več pozornosti. Ugotovili so, tudi, da kljub dobrim finančnim rezultatom, še vedno ni dosežen eden izmed ciljev sanacije železarne, to je planirana poprečna prodajna cena, če ne upoštevamo komercialnih efektov in julijskega povečanja cen proizvodov črne metalurgije. Zato so naročili komercialnemu sektorju, da pri zaključevanju pogodb za prihodnje leto upošteva proizvode, ki imajo večjo prodajno ceno in s tem skuša doseči najugodnejši asortiment. Proizvodni sektor pa je v zvezi s tem dolžan točno izpolnjevati planirani program.

Ob koncu seje so potrdili operativni plan za december.

Seja sveta DE upravnih služb

V ponedeljek, 24. novembra 1969 je bila seja sveta delovne enote upravnih služb, na kateri so obravnavali doslej dosežene rezultate poslovanja Železarne. Na seji so se nato dogovorili, da bi moral biti med vodilnimi delavci uprave eden odgovoren za delo sveta delovne enote, ki bi v sodelovanju s predsednikom pripravljal gradivo za seje, prisostvoval sejam in izdajal na podlagi sklepov seje odgovornim izvajalcem delovne naloge. V

odnosu do sveta delovne enote, bi ta vodilni delavec uprave moral opravljati funkcijo šefa delovne enote.

Sekretarju podjetja, ki je bil na seji prisoten kot poročevalec, so priporočili, da na kolegiju izmed sebe določi takšnega odgovornega vodilnega delavca.

Sklenili so, da bodo poživili delo sveta delovne enote in sklenili, da bodo že na prvi naslednji seji, približno čez štirinajst dni, obravnavali plan za prihodnje leto,

zato so naročili sektorju za ekonomiko, da plan pripravi in določi poročevalca za sejo sveta delovne enote. Tudi glede prehoda upravnih služb na skrajšani delovni teden so smatrali, da je potrebno vprašanja in pogoje za prehod obravnavati na seji. Zato so naročili sektorju za ekonomiko, da pripravi predlog prehoda upravnih služb na 42 urni delovni teden za eno naslednjih sej sveta delovne enote.

5. seja sveta DE valjarn

Dnevni red seje sveta delovne enote valjarna, ki je bila 14. 11., je obsegal pet točk. Najprej je šef delovne enote valjarn tov. Odlasek analiziral trenutno stanje in sicer na osnovi štirih pokazateljev. Dalj časa se je zadržal pri dobiti (izpleni), ki so, tudi, da kljub dobrim fi-

so pod predvidenimi. Si-

cer smo lahko zadovoljni s

količinsko proizvodnjo, je

dejal, toda ugotovitev ne

velja za proizvodne stroške, ki

se večajo. Težave so tudi z

delovno silo, ki jo občutno

primanjkuje, zlasti v čistilni-

ci valjarne profilov.

Njegovi uvodni besedi je

sledila daljša razprava di-

rektorja proizvodnje inž.

Karba, ki je povedal, da je

stanje v valjarnah zadovolji-

vo, kar zadeva izpolnjevanje

nalog, ne pa proizvodnih

stroškov. V svoji razpravi je

omenjal prizadevanja za več-

je cene našim izdelkom, na-

to pa obširneje obravnaval

stanje vložka, ki ga običaj-

no primanjkuje. Dejal je, da

naj bi posamezni obrati pro-

izvedli toliko kot je planira-

no. To sicer ne velja za obra-

te, ki izdelujejo izdelke, od

katerih pričakujemo večji fi-

nančni učinek. Da pa nastane-

jo težave z vložkom, je

treba večkrat iskati vzroke

pri raznih okvarah in težavah

kot je bil primer na blumin-

gu. Obrazložil je še, zakaj va-

ljamo betonsko železo na lah-

kih progah, ob koncu svoje

razprave pa se je dotaknil še

kadrovskih problemov in od-

hajanja delavcev. Res je, da

iz Železarne odhaja več de-

lavcev kot jih lahko spreje-

mamo iz naše okolice, med-

tem ko bi jih iz drugih kra-

jev lahko sprejeli le okrog

60, kolikor znaša razpolož-

ljivi posteljni fond. Inž. Kar-

ba je svojo razpravo zaklju-

čil z naslednjim mnenjem:

»Stanje v Železarni ni niti

tako slabo, vendar pa je tre-

ba v smeri, ki smo jo zasta-

vili, nadaljevati naprej ter

proizvajati tiste izdelke, ki

so dražji, seveda s čim manj-

šimi proizvodnimi stroški.

Pričakujemo tudi novo situ-

acijo v zvezi z izplačevanjem

osebnih dohodkov in sicer po

novem letu, sedaj pa je nalo-

ga v tem, da pokrijemo čim

več izgube.»

Ob koncu seje so razprav-

ljali še o normativu delovne

sile v valjarni 1300, nato pa

so poslušali poročila pred-

sednikov posameznih komi-

sij. O njihovem delu bomo

na kratko poročali v prihod-

njih številkah Železarja.

Izliv jekla v martinarni

Sestanki delovnih skupin

VALJARNA BELA — DELOVNA SKUPINA NOČ
— Na sestanku 21. novembra so najprej razpravljali o proizvodnem načrtu za november, nato pa so še govorili o varnosti pri delu. S proizvodnim načrtom so se strinjali, izpolnili pa ga bodo, če bodo svitki dimenzijsko in kvalitetno dobro izvaljeni. Opozarjajo na obvezno uporabo zaščitnih sredstev ter na pregled žerjavov verig. Govorili so še o vzdrževanju ter žerjavovodjih, ki so preizkušeni, kar velja tudi za razkladalce.

VALJARNA BELA — POVRŠINSKA OBDELAVA
— Vodja delovne skupine tov. Lazar je na zahtevo delavcev sklical izredni sestanek dne 15. 11. Sestanka sta se udeležila tudi tov. Kavčič in inž. Perne. Delavci so zahtevali pojasnilo, zakaj so imeli nižje prejemke, kljub temu da so bili tokrat odstotki gibljivega dela precej visoki. Šefu DE so naročili, da povabi na razgovor oz. sestanek inž. Arzenška, inž. Karba, vodjo oddelka in delovodje, na katerem naj bi obravnavali problematiko nagrajevanja.

VALJARNA BELA — POVRŠINSKA OBDELAVA
— Tudi vodja delovne skupine tov. Beg je na zahtevo delavcev sklical izredni sestanek. Zahtevali so pojasnilo zaradi nizkih osebnih dohodkov in bili mnenja, da je treba oddelek obravnavati tako kot druge, in sicer pri osebnih dohodkih, delitvi mase po oddelkih in pri investicijah. Šef DE inž. Perne naj skliče sestanek glede nagrajevanja v valjarni Bela.

VALJARNA BELA — POVRŠINSKA OBDELAVA
— Tako kot na dninah Lazar in Beg so imeli sestanek delovne skupine tudi na dnini Podlipnik, in sicer na zahtevo delavcev. Sklepi sestanka so bili enaki kot pri ostalih delovnih skupinah v oddelku površinske obdelave.

VALJARNA 1300 — ADJUSTAŽA — Vodja delovne skupine tov. Ravnik je na sestanku dne 25. oktobra govoril o sanacijskem programu Železarne in obrata. Ugotavljajo, da so bili doseženi zelo dobri rezultati tako v adjustaži kot v vsem obratu. Želijo pojasnilo glede rentabilnosti obrata, saj ni razumljivo, kako da ob dobrih rezultatih, ki jih dosežajo, obrat še vedno dela z izgubo. Proizvodni načrt je previsok in morajo zato nekatere delovne skupine delati tudi ob sobotah, čeprav so uvedli skrajšani delovni čas.

STROJNO VZDRŽEVANJE — INSTALACIJA JAVORNIK — Sestanek so imeli 14. novembra. Vodja delovne skupine tov. Burger je prisotne seznanil s sanacijskim programom. Poudaril je naslednje: varčevanje z materialom, popraviti vse

vodne in parne ventile ter razne armature, ki so demontirane ob raznih predelavah in jih ponovno usposobiti. Važna postavka sanacijskega programa je tudi delovna disciplina, red in polno izkoriščanje delovnega časa. Delavce v obratih, ki še nimajo znanja in izkušenj, je treba poučevati, da bodo pravilno izpolnjevali svoje dolžnosti na napravah.

VEN JAVORNIK — Na sestanku delovne skupine Kobljar — Trontelj dne 18. 11. so prisotni zahtevali pojasnilo, zakaj ni odgovora na vprašanja, postavljena na prejšnjem sestanku. Na vprašanja naj odgovarja tisti, ki je za to odgovoren in plačan. Ali vprašanja delavcev niso toliko vredna, da bi dobili odgovore in poiskali ustrezno rešitev? Zavzemajo se za boljše sodelovanje na relaciji vzdrževanje—proizvodnja in kritizirajo malomaren odnos do elektonaprav v proizvodnih obratih. So proti površnemu delu, težave pa imajo tudi zaradi normativa, ki ni polno zaseden. Tudi čiščenje strojev se ne izvaja kakor je treba. Imeli so še več drugih pripomb in menijo, da je premalo upoštevana strokovnost elektricarjev pri njihovem delu, saj so v proizvodnji večji osebni dohodki kot pri vzdrževalcih.

ELEKTRODNI ODDELEK — DELOVNA SKUPINA LIPOVŠČEK — BABIČ — Na sestanku 12. in 14. 11. so govorili o izpolnjevanju proizvodnega načrta za oktober in varčevanju s surovinami in pri embalaži. Zaradi kale so stroški porabe previsoki in predlagajo varčevanje in bolj previden prevoz z viličarji. Bolje bi bilo, če bi imeli urejeno skladišče surovin, ki bi bile razporejene po boksih na določenem mestu. Predlagajo ponovno premiranj za prihranek na masi. Razpravljali so še o zbiranju pomči za ponesrečence v Banjaluki. Na voljo so imeli več predlogov. Za predlog, ki je bil predlagan na sestanku 14. 11. je glasovala večina prisotnih delavcev.

ELEKTRODNI ODDELEK — POPOLDANSKA IZMENA — Na sestanku delovne skupine Babič so največ govorili o proizvodnji in varčevanju s surovinami. Proizvodni načrt za oktober je bil presežen, ker pa zaostajajo z osebnimi dohodki, so jim priznali 8 % povečanje cenika. Predlagali so uvedbo premij za prihranek na masi na stiskalnicah, tako da bi skupina, ki bi imela manj izmečka oz. manjšo porabo mase, prejela ustrezno premijo. Predlagali so, naj sindikalna organizacija organizira nabiralno akcijo za ponesrečence v Banjaluki.

TRANSPORTNE SLUŽBE — DELAVNICA MOTORNIH VOZIL — Na sestanku 19. 11. so se stri-

njali s sanacijskim programom, ki ga je treba dosledno izpolnjevati. Vprašanje je le, koliko smo dosegli z internimi sanacijskimi ukrepi in koliko z zunanjimi. Omenjali so pomanjkanje delavcev do normativa ter vzdrževanje cest, ki naj bi bilo bolj urejeno, da bo manj okvar na kamionih. Vprašujejo, zakaj gostinsko podjetje Železar uvaža višje cene v kantinah kot so v trgovinah in zakaj ne dovoli konkurence.

RTA — EMP — 8. 11. so na sestanku delovne skupine razpravljali o sanacijskem programu in s tem v zvezi tudi o nalogah. Zavzemajo se za večjo storilnost, in sicer za 5 % v primerjavi s prvim polletjem. Do konca prvega polletja 1970 je treba opraviti meritve zaščite proti napetosti dotika na področju Železarne, s tem pa bi prispevali delež k večji varnosti delavcev.

VEN — HVŽ — Na sestanku delovne skupine Kavčič, 15. 11., so govorili o sanacijskem programu in razvoju Železarne, poleg tega pa tudi o problemih delovne skupine. O sanacijskem programu je govoril tov. Langus, sicer pa so obveščeni tudi preko drugih sredstev obveščanja. Vprašujejo, kakšen je program razvoja HVŽ in če bomo Siemag predstavili na Belo oz. če bo v sedanjih obratih HVŽ ostala samo žičarna. Čimprej je treba uskladiti odnose vzdrževalec — proizvajalec in napraviti korak naprej v odnosu človek — stroj — na prava. Težave imajo, ker je iz njihovega oddelka odšlo 6 KV in VK elektricarjev in je 35 % delovnih mest nezasedenih. Zato delajo nekateri delavci po 20 dni skupaj brez prostega dneva. Niso zadovoljni z neustreznimi delovnimi prostori in vprašujejo, kje je denar za ureditev novih ustreznih prostorov.

TRANSPORTNA SLUŽBA — KURILNICA — Na sestanku delovne skupine dne 19. 11. je o sanacijskem programu in o devetmesečnem poročilu obširno govoril obratovodja Jože Košir. Na sestanku so obširneje govorili o normativu delavcev in uvedbi skrajšanega delovnega časa in omenjali tudi osebne dohodke. Govorili so tudi o delovni disciplini in zavzeli stališče, da je treba tudi v prihodnje v Železarni povečati storilnost na uro in moža.

POJASNILO: Pri objavi povzetka sestanka delovne skupine Lužnik — VEN Javornik z dne 13. 11., ki smo ga objavili v zadnji številki Železarja, se nam je vrnila neljuba tiskovna pomota. Stavek bi se moral glasiti: Ob koncu so govorili še o delavcih, ki so zaposleni na komandnih pultih in niso POUČENI, ne pa ustrezno nagrajeni kot smo pomotoma objavili. Poleg tega prosimo vse vodje delovnih skupin, da pošiljajo kopije zapisnikov sestankov, ki so dovolj čitljive in razločno napisane, da pri sestavi povzetkov ne bo težav oziroma drugačnih tolmačenj.

● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton ● tehnični feljton

Piritni ogorki - kvalitetni vložek za plavže

Pirit je mineral, s kemično oznako FeS_2 ter vsebuje približno polovico železa in žvepla. Poleg tega najdemo v njem tudi različne primese kot so baker, nikelj, kobalt in druge. Včasih pa tudi zlato in srebro. Zaradi velikih količin žvepla, ki ga vsebuje, ni primeren za predelavo v plavžih, temveč ga uporabljajo v tovarnah, ki proizvajajo žvepleno kislino. Z ogrevanjem odstranijo iz njega žveplo, ki kot kemična spojina imenovana žveplov dioksid služi za proizvodnjo žveplene kisline.

Po ogrevanju oz. kot pravimo strokovno praženju, dobimo kot ostanek tako imenovane piritne ogorki. Glavna sestavina teh ogorkov je železo, poleg tega pa še manjše količine žvepla in nekaterih ostalih primesi. Zaradi teh primesi ti piritni ogorki niso mnogo cenjeni kot material za vsip plavža, čeprav se tu in tam v manjših količinah vseeno

uporabljajo. Če pa je njihova kemična sestava za potrebe plavža zelo neugodna in vsebuje le preveč škodljivih primesi, potem so za proizvodnjo grodlja sploh neuporabni.

Proizvodnja žveplene kisline v svetu iz leta v leto narašča. Lani so jo v svetu brez Sovjetske zveze proizvedli 11 milijonov ton. S tem pa tudi količina piritnih ogorkov vedno bolj raste. Zato so skušali na različne načine najti možnost za predelavo teh ogorkov, da bi postali primerni za uporabo v plavžu.

Pred kratkim je japonska družba Kowa Seiko Co. iz Tokia uspela razviti postopek, ki omogoča pretvoriti piritne ogorki v kvalitetni vložek za potrebe plavžev.

Osnova tega postopka je v dodatku kalcijevega klorida piritnim ogorkom. Iz mešanice naredijo

surove pelete (kroglice) s premerom okoli 12 mm, ki jih potem ogrejejo na temperaturo 1260° C. S tem so naredili dvoje:

Prvič: reagira kalcijev klorid pri tej temperaturi z nezaželenimi elementi. Nastanejo kemične spojine, ki se kot dimni plini odstranijo iz ogorkov. S tem je rešen problem nezaželenih primesi. In drugič: omogoča ogrevanje na tako visoko temperaturo proizvodnjo peletov s takšno trdnostjo, ki jo zahteva plavžarski vsip.

S praktičnimi poskusi so tudi že ugotovili ekonomičnost tega novega postopka. Piritne ogorki je mogoče dobiti na svetovnem tržišču po ceni, ki se giblje okoli 3,5 dolarja (43,8 N din) za tono. S tem postopkom, ki stane nekaj manj kot 12 dolarjev (150 N din) na tono, je mogoče ogorki spremeniti v visokokvaliteten material za vsip plavža po ceni 15 dolarjev (185 N din) na tono. Vendar je pri tem važno še to, da prinesejo primešani elementi, ki jih dobijo iz dimnih plinov, še dodatno okoli 9 dolarjev (112 N din) dohodka na tono predelanih ogorkov.

Postopek je ekonomsko in tehnično brez dvoma zanimiv. Verjetno ne bo treba dolgo čakati, da bo tudi v praksi pokazal vse svoje prednosti, saj je piritnih ogorkov po vsem svetu dovolj na razpolago.

K.

Letošnje investicije

V devetih mesecih letošnjega leta smo porabili za investicijska dela in rekonstrukcije 37,53 milj. N din. Do zaključka leta bomo dosegli približno isto vsoto, kot v preteklem letu. Lani smo porabili 57 milj. N din, letos bomo pa blizu 55 milj. N din, kar bo zneslo okoli 95 % predvidenega programa. Izvršena dela bodo po obsegu in vrednosti približno enaka plačilom. Zaostanke nabav imamo edino pri naročilih, ki so vezana na devizna plačila, katera zaradi pomanjkanja deviznih sredstev nismo mogli vsa realizirati.

Če upoštevamo težave, ki jih imamo s prostimi sredstvi in s tem z možnostmi plačevanja, smo lahko kar zadovoljni z delom v letošnjem letu. Za vsa dela, pogodbe in naročila, imamo oskrbljene predpisane garancije sredstev pri bankah, kar ni vedno lahko doseči.

Glavna in najbolj vidna dela so v teku na objektih aglomeracije. Lepo vreme nam pomaga, da nadoknadimo kasnitve, ki so nastale zaradi pomanjkanja cementa v letnih mesecih. Povezava transportnih poti med novimi objekti nas vse bolj približuje času, ko bo stekel po teh poteh tudi material.

Poleg aglomeracije smo imeli v gradnji in dopolnjevanju še vrsto objektov.

V letošnjem letu obratujejo naslednje nove naprave:

- odpraševalna naprava pri električnih pečeh,
- 125 t livni žerjav za električno peč,
- brusilni stroji za gredice v valjarni Bela,

- dopolnjena so nekatera dela v valjarni žice,
- več vlečnih strojev za žico v žičarni,
- stroj lepenkar v žebljarni,
- usposobljeni so rezervoarji za kisik pri kisikarni,
- quantovac v OTK,
- izvršena je rekonstrukcija treh kavperjev,
- z delom je pričel IBM center v novih prostorih in z novimi napravami.

V uporabi je že vrsta manjših novih osnovnih sredstev, ki so bila nabavljena iz sredstev preteklega in letošnjega leta. Na aglomeraciji je zaključena že vrsta objektov in montirane že veliko opreme. S preizkusi v praznem teku bi že lahko ponekod pričeli. Da bo pa delo vezano, smo pričetek premaknili do marca meseca prihodnjega leta.

Veliko dela je vloženo za izdelavo programov razvoja našega podjetja v neposredni prihodnosti ter do leta 1975 in za naprej. O vsem je bilo že precej razpravljanih in o tem je poročal tudi naš časopis.

Program za bližnjo prihodnost, kar je predvideno tudi v okviru usklajenega programa integriranih podjetij, je vloženo tudi že v banki, skupno z zahtevkom za kredit. Ta program je po razpravi potrdil delavski svet podjetja.

Tudi glavne obrise nadaljnega razvoja smo že pripravili in o tem obvestili kolektiv. Dokumentacija za preskrbo finančnih sredstev je urejena in iščemo najugodnejše možnosti financiranja razvojnega programa. V naporih

za sanacijo podjetja in narejenih analizah stanja, so se izoblikovale potrebe za ukrepe ter naložbe, da bi v bodoče ponovno ne zabredli v težave.

Pri tem pa, ko ob prazniku delamo pregled nad letošnjimi delovnimi uspehi, lahko ugotovimo, da nam je kljub izrednim težavam le uspelo, da smo našo realizacijo približali predvideni.

Milan MAROLT, dipl. inž.

Železarski globus

INDIJA — Indijska železarna Durgapur bo prejela 7,2 milijona dolarjev britanske finančne pomoči. Istočasno bo skupina britanskih strokovnjakov obiskala to železarno in proučila posamezne proizvodne ter ostale probleme. Ta železarna je do zdaj prejela skupno že 190 milijonov britanskega posojila za razširitev in modernizacijo svojih obratov.

IRAN — Tudi ta azijska država spada med tiste, v kateri skušajo japonske železarske družbe razširiti svoje pozicije ter povečati tehnični in finančni vpliv. Sedem japonskih železarskih družb namerava ob sodelovanju Irana zgraditi v tej državi novo hladno valjarno. Njena letna proizvodnja zmogljivost bo 400.000 ton ob investicijskem vlaganju 40 milijonov dolarjev. Toplo valjane trake bodo dobavljale japonske železarne.

Slavko Tarman:

»Povečana doza sevanja — resen problem bodočih generacij«

8

Rundojeva števna scintilacijska naprava je bila sestavljena iz scintilatorja, elektronskih pomnoževalk in elektronske naprave v ožjem smislu besede. Zarek gama, ki leti skozi scintilator, vzbuja v njem scintilacije ali iskrenja, elektronska pomnoževalka iskrenja pretvori v napetostne sunke, ti pa sprožijo elektronsko števno napravo. Kot scintilatorji so uporabni nekateri organski (npr.: antracen) in anorganski kristali (npr.: NaJ — natrijev jodid).

Veliko število števecv ali ogromna prostornina scintilatorske raztopine sta bili pri omenjenih aparaturnah potrebni za doseg čim večjega izkoristka. V zadnjem času pa so dosegli tolikšne izboljšave, da sta C. E. Miller in L. D. Martinelli uporabila sorazmerno preprosto scintilacijsko števno napravo z eno samo elektronsko pomnoževalko. Kot scintilator jima je služil kristal natrijevega jodida s stranico 10 cm. Uporaba natrijevega jodida kot scintilatorja pogojuje še bistveno prednost — medtem, ko so predhodne naprave zaznavale le žarke gama, jih je ta urejala po energiji.

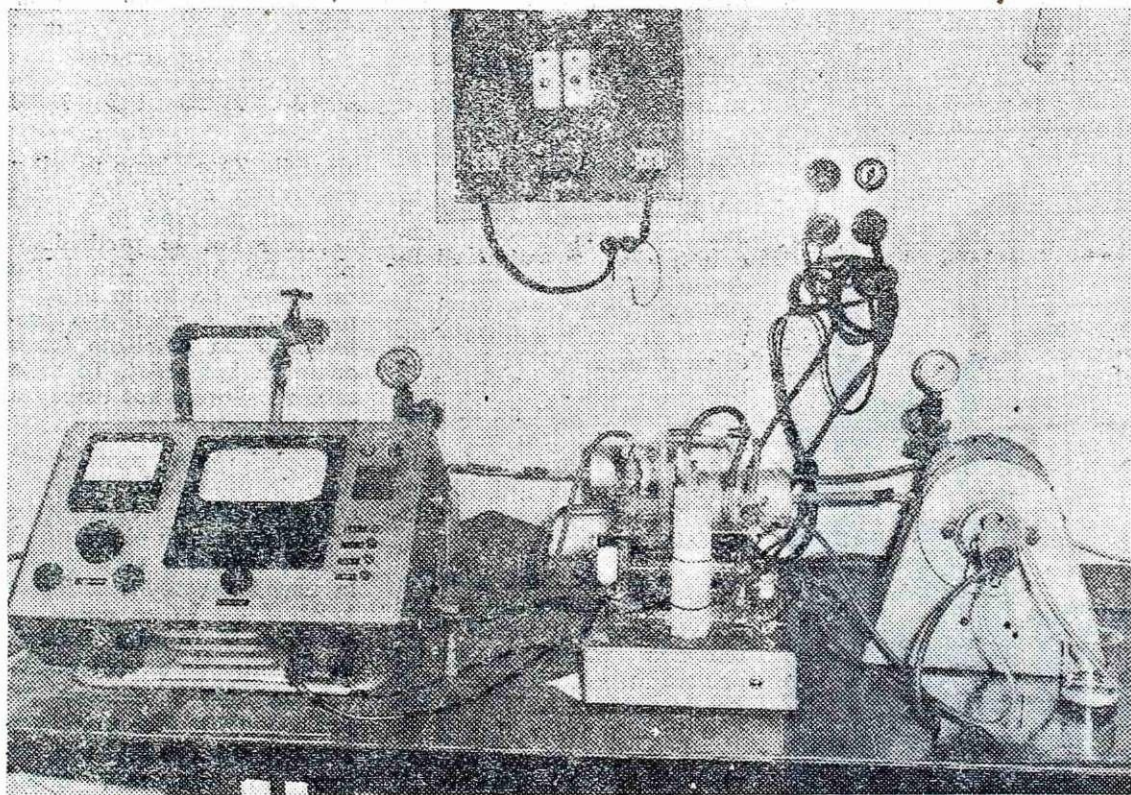
Zlata doba uporabe radioaktivnih izotopov v medicini

Začetek uporabe radioaktivnih elementov sega že v prva desetletja našega stoletja, ko so uporabljali radij pri zdravljenju rakastih obolenj. Radioaktivni izotopi se danes uporabljajo v medicini predvsem na dveh področjih. Na eni se izkorišča biološki učinek žarkov za zdravljenje novotvorb — rakavih obolenj. Na drugi strani je čedalje bolj razširjena uporaba v diagnostiki (ugotavljanju in spoznavanju bolezni). Hkrati z njihovo razširjeno uporabo pa so spoznali tudi škodljivo vplivnost na človeški in živalski organizem, kar je vodilo k temeljitemu proučevanju zaščitnih ukrepov.

Radioizotopi v elementarni obliki vključeni v enostavno kemično spojino nam omogočajo zasledovati metabolizem (preosnovo) omenjenega elementa. Tako nam J^{131} (jod 131), ki ga bolniku vbrizgajo v žilo, pokaže verno sliko preosnove joda v človeškem organizmu. Pri tem poskusu zadostuje aktivnost 50–100 mikrocurejev. Ker pa je v ospredju preosnove joda — ščitnica, ki ga kopiči v neprimerno večji meri, kakor ostali organizem, je postal »jodni test«, če je neoporečno izveden — najsigurnejša preiskavna metoda za presojo funkcije ščitnice, ki spada med najvažnejše endokrine žleze (žleze z notranjim izločanjem) v organizmu. S tem nam omogoča predvsem ločiti hipertireozo ali bazedovsko bolezen, pri kateri je v ospredju bolezensko ojačana funkcija ščitnice, od raznih na prvi pogled podobnih obolenj. Za bazedovsko bolezen je najbolj značilna krivulja, ki kaže naglo in močno kopičenje joda v ščitnici ter njegovo hitro oddajanje v organski — hormonalni obliki. Pri diagnostiki (spoznavanju) z radioaktivnim izotopom J^{131} (jod 131) smo se nekoliko dlje zadržali, da vsaj vidimo praktično uporabnost v medicini. Čedalje bolj se uporablja v medicini določevanje celotnega volumna krvi s P^{32} (fosfor 32) ali Cr^{51} (krom 51). Preosnovo železa, tvorbo rdečih krvničk in njih povprečno življenjsko dobo najtočneje zasledujemo s Fe^{59} (železo 59), ki se kot vemo veže na rdeče krvno barvilo — hemoglobin.

Med radioaktivne elemente, ki se že od vsega začetka največ uporabljajo v medicini ispada nedvomno P^{32} (fosfor 32). Fosfor je namreč element, ki ima izredno vlogo v celični preosnovi in ga najdemo v biološko važnih sestavinah celičnega jedra. Z njim imamo opravka pri vseh procesih fosforizacije, ki je tako tesno povezana s preosnovo, predvsem ogljikovih hidratov ter energetskim izkoriščanjem v mišicah ter drugod. Dokazano je, da tumorji, ki hitro rastejo, kopičijo mnogo več fosfora kot okolno zdravo tkivo.

Drugo široko uporabno področje radioaktivnih izotopov v medicini je terapija (zdravljenje). Tu izkoriščajo biološki učinek predvsem žarkov gama razne energije, ki uničujejo hitro rastoče ter bohotno razvijajoče mlade celice neoplastičnega (novotvorbene) tkiva. V ta namen prihajajo v poštev kot zunanji viri žarkovja Co^{60} (kobalt 60), ki je v mnogočem izpodrinil mnogo dražji radij, ali Sr^{90} (stroncij 90) — kot vir energetske močnih žarkov beta za površinsko terapijo, bodisi kot notranji vir sevanja — kar je ravno njihova glavna prednost.

APARATURA ZA DOLOČANJE MIKROOGLJIKA

Aparatura za določevanje mikroogljika v jeklu (sistem Olsen — Abresch, firme Ströhlein, Düsseldorf) deluje na istem principu kot aparaturna za določevanje kisika v jeklu. Vzorec jekla v porcelanski ladjici potisnemo v peč s temperaturo 1300°C, kjer v toku kisika ogljik iz vzorca zgore v ogljikov dioksid. Nastali plin vodimo preko čistilnih posod v reakcijsko posodo, kjer se ogljikov dioksid veže in spremeni bazičnost raztopine. Z elektrolizo raztopine se tvori lug, ki vrne znižano bazičnost na začetno vrednost. Iz toka za elektrolizo, ki smo ga uporabili v časovni enoti, izračunamo količino ogljika v vzorcu. Analiza traja (ko je aparaturna pripravljena) od 5 do 8 minut, lahko pa določujemo od pet tisočink do desetinke procenta ogljika.

ing. Razinger Borut

Proizvodnja danes in jutri

(Nadalj. s 3. str.)

namo, da bo tako ostalo tudi do konca leta. Pri doseganju proizvodnega asortimenta ni posebnih problemov, ker se z operativnimi mesečnimi programi prilagajamo potrebam naročnikov.

Valjarna trakov

Valjarna trakov je v razdobju januar — oktober za 3,1 % pod planom. Vzrok je v tem, ker smo letos poleti reorganizirali delo v valjarni 1300 in s tem znižali proizvodnjo. Prav tako smo nabavili drugod več trakov za hladno valjarno kot je predvideval plan. To pa je imelo za posledico manjšo proizvodnjo toplo valjanih trakov in predpločevine za oba prej navedena obrata.

Do konca leta bo ta obrat predvidoma proizvedel nekaj manj kot je planirano.

Linija rezanja

Zaradi že v predhodnem poglavju omenjenega vzroka je lahko linija rezanja znatno prekoračila svoj plan skupne in blagovne proizvodnje. To je bilo z ozirom na akumulativnost določenih proizvodov tega obrata tudi ekonomsko utemeljeno. Do konca leta bo ta presežek čez planirano proizvodnjo najbrž nekoliko znižan, vendar bo še vedno dovolj visok.

Pri izpolnjevanju asortimenta je problematična samo tanka pločevina. Pri direktnem valjanju iz bloka je težko doseči tanjše debeline. Zato bo ta problem ostal odprt, dokler ne bomo rešili problematiko stalnega valjanja tanke pločevine prek slabov in potisne peči.

Hladno oblikovani profili (HOP)

V začetku leta ni kazalo, da bo povpraševanje po teh proizvodih veliko, ker smo tržišče šele postopno osvajali. Zato smo tudi planirali nekoliko nižjo proizvodnjo. Med letom je prodaja postopno naraščala in smo tako že do konca oktobra proizvedli ter tudi prodali celoletno planirano količino. Ker se tržišče še naprej odpira, računamo, da bomo do konca leta proizvedli še okoli 600 ton teh profilov.

Valjarna žice

Ta obrat, s katerim smo imeli še do nedavnega precej težav, je pričel v zadnjem

času normalizirati svojo proizvodnjo. Zastoji so padli od prejšnjih poprečnih 50 % obratovalnega časa v septembru na 48 % in v oktobru na 43 %. V oktobru je bila dosežena tudi rekordna proizvodnja 7.289 ton in s tem je bila prvič, odkar ta valjarna obratuje, prekoračena številka 7.000 ton. Do konca leta računamo, da bomo proizvedli okoli 70.000 ton vroče valjane žice.

Blagovna proizvodnja je v primerjavi s planom zaradi naknadno sprejetih velikih obvez do kupcev znatno prekoračena. Na določeno nadaljnjo prekoračitev lahko računamo tudi še do konca leta.

VALJARNE JAVORNIK

Skupna proizvodnja

težka proga	48.800	40.700	42.867	105,3	5.933
lahka proga	39.500	33.000	35.663	108,1	3.837
valjarna 2400	95.000	79.000	79.312	100,4	15.688
valjarna 1300	57.100	47.900	44.375	92,6	12.725
jeklovlek	15.200	12.700	13.233	104,2	1.967

Blagovna proizvodnja

težka proga	2.940	2.450	3.999	163,2	+959
lahke proge	23.630	19.740	18.908	95,8	4.722

Težka proga

Ta proga je glede na potrebe in naknadno prevzete obveznosti, predvsem za TAM, proizvedla letos več kot je bilo planirano. To velja tako za skupno, kakor tudi za blagovno proizvodnjo. Zaradi preusmerjanja proizvodnje prek bluming valjarne in valjarne trakov so potrebe za proizvodi te valjarne v zadnjem času postopno vedno manjše. Zato tudi nekoliko omejujemo njeno proizvodnjo. Kljub temu računamo na letno skupno proizvodnjo okoli 50.000 in na

blagovno proizvodnjo približno 4.600. ton.

Pri izpolnjevanju asortimenta na težki progi ni bistvenih problemov.

Lahke proge

Lahke proge so pri skupni proizvodnji v desetih mesecih planirano količino prekoračile in tako dobro preskrbele z vložkom jeklovlek. Pri blagovni proizvodnji so nekoliko zaostale. To pa je v skladu z našo sedanjo proizvodno politiko forsiranja tistih proizvodov, ki so bolj akumulativni in zaviranja ti-

stih, ki dajejo železarni malo dohodka ali pa jih prodajamo celo z izgubo. Do konca leta bodo lahke proge pri skupni proizvodnji približno enako kot sedaj, to je nad planom, pri blagovni pa nekaj več pod planom.

Pri proizvodnem asortimentu je plan presežen pri kvalitativnih nizko legiranih jeklih. To ima ugoden vpliv na prodajno ceno. Nekoliko slabše je dosežen pri navadnih in kvalitativnih ogljikovih jeklih. To pa je tudi v skladu z našimi napori za povečanje poprečne prodajne cene.

Valjarna 2400

V tej valjarni smo do konca oktobra rahlo prekoračili planirano proizvodnjo. Njene zmogljivosti, posebno še same proge, so večje. Vendar zaradi potreb v drugih obratih nismo sposobni preskrbeti večje količine vložka kot je planirano. Zato računamo do konca leta na proizvodnjo, ki bo približno enaka planirani.

Izpolnjevanje kvalitetnega asortimenta v tem obratu je zadosti dobro. To velja posebno za dražje kvalitete kot sta kotlovska in nizko legirana pločevina, kjer smo planirano količino znatno presegle. Pri visoko legiranih jeklih pa smo le malenkostno pod planom.

PREDELOVALNI OBRATI

Skupna proizvodnja

hladna valjarna	30.000	25.110	24.421	97,3	5.579
žičarna	60.000	49.800	42.048	84,4	17.952
elektrodni oddelek	11.000	9.210	8.820	95,8	2.180
žebljarna	11.400	9.560	9.309	97,4	2.091

Blagovna proizvodnja

žičarna	40.790	33.860	29.238	86,3	11.552

Hladna valjarna

V hladni valjarni smo imeli med letom v določenih obdobjih težave zaradi nerednih dobav CSSR in železarni Sisak naročenih toplo valjanih trakov. To se je odražalo tudi na proizvodnji, ki je nekoliko nižja kot planirana. Ker vsega zamujenega ne bo mogoče do konca leta nadoknaditi, bomo letos proizvedli nekaj sto ton manj hladno valjanih trakov kot predvideva letni plan.

Pri izpolnjevanju planirane asortimenta so težave pri nerjavečih trakovih. Le-te tehnično nismo v stanju proizvajati s takšno površino kot jo zahteva tržišče. Neko-liko je bilo težav tudi z dinamo trakovi zaradi kvalitete, medtem ko smo ostali asortiment izpolnjevali zadosti dobro.

Žičarna

Glavni težavi pri izpolnjevanju letošnje planske zadolžitve v žičarni sta bili pozen pričetek obratovanja novih Herborn strojev ter pomanjkanje delavcev v poletnih

Valjarna 1300

V valjarni 1300 smo letos poleti izvedli določeno reorganizacijo obratovanja. Njen osnovni namen je bil izločiti iz proizvodnega programa nekatere kvalitete, ki so nam prinašale pri prodaji izgubo. S tem pa smo tudi znižali stavež obrata ter zmanjšali proizvodnjo. Zato številke letošnjega proizvodnega plana za ta obrat s 1. septembrom ne veljajo več. Poprečno mesečno proizvodnjo smo znižali za približno 1.000 ton.

Do konca leta bomo v tej valjarni proizvedli okoli 51 tisoč ton pločevine. Novi kvaliteten asortiment izpolnjuje zadosti dobro, čeprav se še tu in tam pojavljajo težave. Vendar so le-te povezane v glavnem z delom predhodnih obratov.

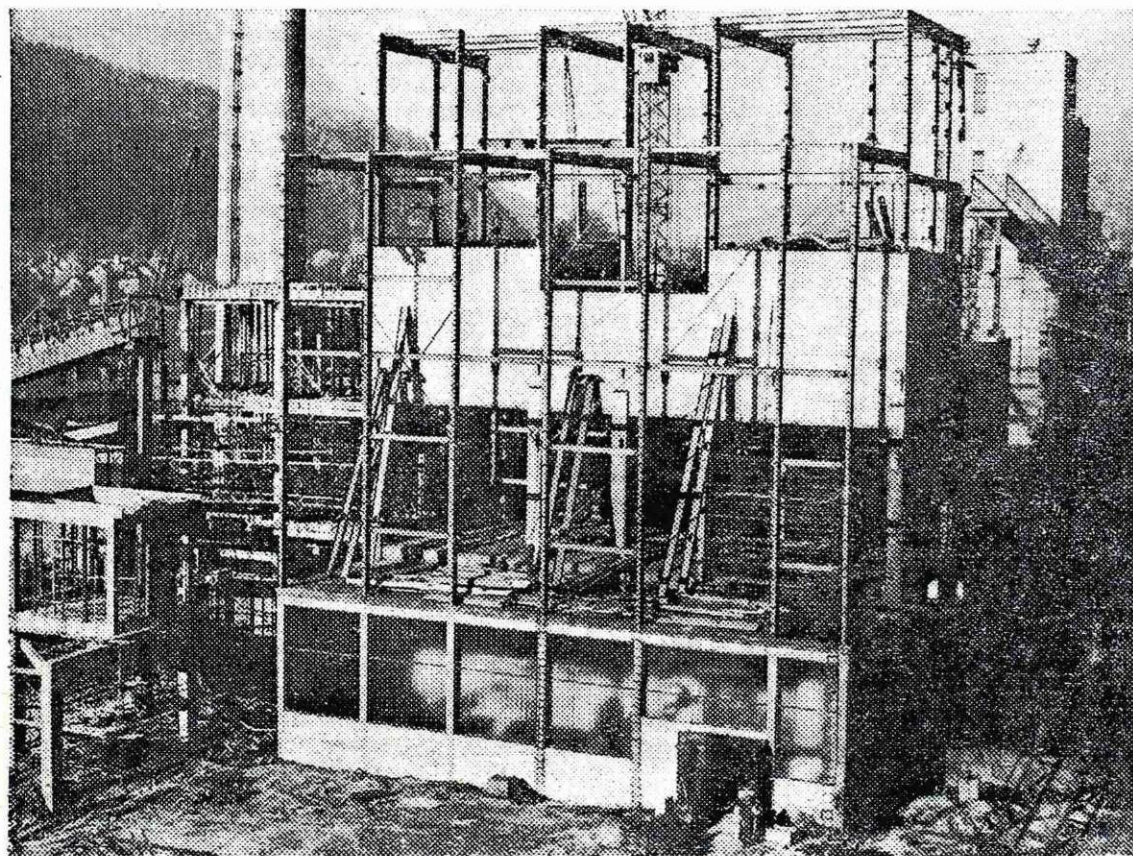
Jeklovlek

Ta obrat izpolnjuje svoje proizvodne naloge zelo solidno. Zato računamo, da bo do konca leta vsaj obdržal, če še ne nekoliko povečal sedanje prekoračenje planirane proizvodnje.

Pri izpolnjevanju planirane asortimenta je opazno precejšnje prekoračenje pri proizvodnji kvalitetnejših in legiranih jekel ob istočasnem zaostajanju navadnejših vrst jekla. To pa je v skladu s potrebami tržišča ter našimi željami po povečanju prodajne cene.

mesecih. Zato nismo uspeli v primerjavi z lanskim letom povečati proizvodnjo v takšni meri kot je predvideval plan. Do konca leta lahko računamo, da bomo ostali v primerjavi s planirano proizvodnjo na približno istem odstotku kot sedaj. To velja tako za skupno kot blagovno proizvodnjo.

Izpolnjevanje asortimenta nam je povzročalo tudi precej težav. Precej časa nismo zaradi pogostnih okvar na čistilnih strojih v valjarni Bela uspeli zagotoviti zadostne količine vložka za patentirano žico. V zadnjih mesecih se je situacija precej popravila in smo v oktobru pri proizvodnji te žice prvič prekoračili številko 1000 ton. Težave so bile tudi zaradi zmanjšanih potreb na tržišču (pobakrena srednja žica, navadna pocinkana tanka in fina žica). Zato bo treba problematiko izpolnjevanja kvalitetnega asortimenta posvetiti tako s tehničnega kakor tudi komercialnega stališča tudi v bodoče največjo pozornost.

Nove naprave za pripravo vložka za plavže bodo s praznim tekom pričeli preizkušati v marcu

Elektrodni oddelek

Pri proizvodnji elektrod smo imeli med letom nekaj težav tako s pripravo potrebne žice kakor tudi z določenimi uvoznimi surovinami. Situacija se je v zadnjem času zelo popravila in zato računamo, da bo ta obrat do konca leta nekoliko dvignil odstotek izpolnitve planirane proizvodnje.

Pri izpolnjevanju asortimenta smo zaradi pomanjkanja ustrezne žice nekoliko zaostali pri proizvodnji žice za plamensko varjenje. Pri proizvodnji varilnega praška smo imeli nekaj tehnoloških

težav, ki pa so zdaj v glavnem rešene.

Žebljarna

V žebljarni smo imeli velike težave v maju in juniju, ko nismo iz železarne Zenica dobili naročene žice, naši Herborn stroji pa še niso obratovali. Sedaj je situacija z vložkom urejena, zato pa imamo problem zaradi pomanjkanja delavcev. Iz tega razloga ta obrat ne bo mogel do konca leta izpolniti svoje planske obveznosti.

Izpolnjevanje proizvodnega asortimenta je bilo v skladu s potrebami tržišča.

ve plana 98,1 % nekoliko višji. Računamo lahko predvsem na boljše delo v martinarni in elektro jeklarni, valjarni Bela ter tudi v predelovalnih obratih. V javorniških valjarnah zaradi manjših potreb in s tem nižje proizvodnje v valjarnah profilov in 1300 ter kljub solidnemu delu valjarne 2400 ter jeklovleka ne moremo predvidevati ob koncu leta večje skupne dosežke.

Za blagovno proizvodnjo kaže, da se bo ob koncu decembra gibala okoli 100 %. To je sicer lep uspeh, ki pa ga nekoliko zmanjšuje to, da smo prekoračevali proizvodnjo v tistih obratih, ki imajo slabšo akumulacijo. Istočasno pa nismo uspeli popolnoma izpolniti planske naloge predvsem v predelovalnih obratih, ki imajo višjo ceno. V zadnjem času se situacija precej spreminja na boljše, ker nam je ob določenih naporih uspelo preusmeriti več materiala v te obrate. Tako in še boljše bomo morali na tem področju uspeti tudi v prihodnjem letu!

INDONEZIJA — Japonski kapital se vedno bolj zanima za indonezijske surovine. Pred kratkim je prispela v Djakarto skupina predstavnikov japonske družbe za proizvodnjo niklja. Z indonezijsko vlado so podpisali sporazum, na podlagi katerega bodo lahko izkoriščali nahajališča nikljeve rude na otoku Halmahera.

ITALIJA — V italijanski železarni Piombino gradijo nove obrate, s katerimi bodo povečali letno proizvodno zmogljivost na 1,8 milijonov ton surovega jekla. Zgradili bodo tri 90 t LD konvertorje ter novo napravo za kontinuirano vlivanje blumov. Kiskova jeklarna bo pričela obratovati v sredini leta 1970.

ZDA — Zanimivi so podatki o naraščanju storilnosti v ameriški avtomobilski industriji za obdobje zadnjih dvajset let. Pri družbi General Motors je izdelalo:

leta 1949 285.000 delavcev (100 %) 1.775.000 avtomobilov (100 %)
leta 1959 310.000 delavcev (108,5 %) 2.450.000 avtomobilov (138 %)
leta 1969 460.000 delavcev (161 %) 5.400.000 avtomobilov (304 %)

Tabela kaže, da je leta 1959 v primerjavi z letom 1949 izdelalo za 8,5 % več delavcev 38 % več avtomobilov, leta 1969 pa samo 61 % več delavcev celo 204 % več avtomobilov.

ZDA — Po ameriških podatkih so v letu 1968 proizvedli v vseh državah na svetu skupno 44,5 milijona ton različnih jeklenih cevi. Na prvem mestu je Sovjetska zveza s 27,4 % te proizvodnje. Sledijo ZDA s 23,4, Japonska s 13,6, Italija s 4,5 in Francija ter Velika Britanija s 3,5 odstotka vsaka.

Marketing - tržna usmeritev podjetja

Seminar o marketingu, ki ga je organizirala VEKS iz Maribora pod pokroviteljstvom predsednika gospodarske zbornice SR Slovenije Leopolda Kreseta, z velikim številom udeležencev (ca 220) kaže, da nov način poslovanja vedno bolj prodira tudi v naše gospodarske organizacije. Ker so bila predavanja zanimiva ne samo za udeležence, temveč tudi za vse, ki so kakor koli povezani s poslovanjem podjetja, bom skušala kratko nakazati vprašanja, ki so jih predavatelji obravnavali.

KAJ JE MARKETING?

Marketing pomeni tržno usmeritev podjetja. To je najkrajša in verjetno najbolj jedrnata razlaga tega izraza, ki je prinesel nemir v naša podjetja in sprožil številne diskusije, ki še dolgo ne bodo končane. V zvezi z izrazom »marketing« se pojavljajo še nekateri novi izrazi, in sicer: »marketing koncept« in »marketing-mix«. »Marketing koncept« pomeni dejavnost vodstva podjetja z namenom, zadovoljiti potrošnika in dvigniti dohodek podjetja. Rezultat te dejavnosti pa je optimalna kombinacija prodajno-političnih instrumentov ali »marketing-mix«. Najvažnejši prodajno-politični instrumenti so: produktna politika, sortimentna politika, metode prodaje, reklama, pospeševanje prodaje, servis za odjemalce, politika cen, politika financiranja idr. Uspešno opravljanje oz. delovanje marketinga je vezano na različne pogoje, ki jih lahko formiramo v tri grupe: poznavanje tržišča, gospodarsko politični okvir in struktura podjetja. Najbolj odločilen pogoj je vsekakor poznavanje tržišča, ki si ga pridobimo z znanstvenim raziskovanjem tržišča. Za institucionaliziranje marketinga dajeta praksa in teorija različne predloge. Po mnenju dr. Ernesta Kulbanya, profesorja visoke šole za socialne in gospodarske znanosti v Linzu, naj bi se marketing institucionaliziral v obliki štabnega sektorja, kar pomeni, da je marketing samostojni sektor v podjetju, podrejen samo glavnemu direktorju.

ORGANIZACIJA MARKETINGA V PODJETJU

Organizacija marketinga je odvisna od značaja podjetja. Po mnenju večine marketing v svoji organizaciji obsega naslednje dejavnosti:

STROKOVNE DEJAVNOSTI:

- zbiranje, shranjevanje in obdelava podatkov o prodaji na trgu
- izdelava tržnih raziskav
- izdelava poslovnih analiz glede prodaje
- oblikovanje in priprava proizvodov
- načrtovanje prodaje
- ekonomska propaganda
- vežbanje komercialistov

— administrativne dejavnosti (pravne, organizacijske itd.)

OPERATIVNE DEJAVNOSTI:

- izdelava ponudb
- zbiranje naročil
- obdelava naročil
- uskladiščenje
- odprava, prevozi
- fakturiranje
- evidentiranje
- opominjanje
- montaža
- servis
- kontrola

Strokovne dejavnosti marketinga lahko imenujemo tudi »dejavnosti priprave prodaje«. Začetek poslovanja podjetja je po konceptu marketinga v ugotavljanju želja in potreb kupcev, temu pa sledijo vse ostale stopnje poslovanja. Želje, potrebe, tržni potencial, primerno ceno, kupne nagibe itd., mora ugotavljati tržnoraziskovalna služba, ki v ta namen zbira, obdeluje in analizira podatke iz različnih virov. Očitno je, da ne zadoščajo več priložnostne informacije, ki jih dajejo potniki, zastopniki in komercialisti. Glede organizacije in programa dela tržnoraziskovalne službe je pri nas še precej nejasnosti. V nekaterih podjetjih so poleg te službe organizirali oddelek za ekonomske analize glede prodaje. Ta oddelek analizira splošne pogoje gospodarjenja, ki vključujejo zunanje okolje podjetja, izdeluje analize konjunkturalnih gibov, izdeluje dolgoročne prognoze razvoja posameznih trgov itd. V večjih svetovnih podjetjih pa deluje poleg omenjenih dveh služb še posebna enota za zbiranje, shranjevanje in obdelavo podatkov o trgu, ki se imenuje »Marketing Informations Center«. Ustanovitev te enote je posledica uporabe elektronskih računalnikov.

Analize in raziskave prodaje in trga so osnova za načrtovanje prodaje. V velikih podjetjih imajo v ta namen organiziran poseben referat ali celo oddelek za načrtovanje prodaje.

Po konceptu marketinga razvijanje in priprava proizvodov za trg ni več samo tehnična dejavnost, temveč tudi komercialna. Razvijanje proizvoda je proces, ki obsega številne tehnične, ekonomske in komercialne dejavnosti: po oblikovanju je treba proizvod še testirati, izdelati je treba prospekte, kataloge, cenike, instruirati prodajalce, izbrati prodajne poti itd. Dejavnost tega oddelka je lahko tudi v analizah prodajnega sortimenta in v izdelavi predlogov za izločevanje slabih proizvodov ter v uvajanju novih.

Ekonomska propaganda lahko postane v nekaterih podjetjih vodilna dejavnost v prodajni or-

ganizaciji. Njena naloga je, da pripravi ugoden položaj na trgu za prodajo. V prodajno organizacijo je propaganda lahko vključena kot referat, oddelek ali celo sektor.

Marketing in njegovi kadri (povzeto po referatu dr. Draga Kotnika). Se tako dobar organizacijski shema ne bo storila ničesar, če za njeno realizacijo ne bo ustreznih kadrov. Za uspešno delovanje marketinga bodo v bodoče potrebni ljudje z določeno šolsko izobrazbo in z ustvarjalnimi sposobnostmi. Prodaja vedno bolj postaja področje dela ne samo komercialistov in ekonomistov, temveč se vključujejo vanjo tudi tehniki, psihologi itd. Vedno bolj je zaželeno, da imajo ekonomisti poleg ekonomskega še tehnično znanje in tehnični inženirji določeno komercialno in ekonomsko znanje. V podjetjih bodo vedno bolj potrebni tudi matematiki in statistiki kot svetovalci za uporabo matematičnih in statističnih metod pri najrazličnejših dejavnostih.

Vse bolj jasno postaja, da bo pretekla praksa vse manj pomembna in ne bo mogla več nadomestiti šolske izobrazbe ter strokovnega vežbanja za delovno mesto. Uspeh poslovanja bo odvisen od tehničnih pripomočkov pri prodaji, npr.: mehanografije ali računalnikov, če bodo seveda na razpolago ljudje, ki bodo znali te pripomočke dobro izkoriščati.

V velikih svetovnih podjetjih pritegujejo k sodelovanju pri vodenju prodaje ter pri oblikovanju prodajne politike tudi strokovnjake zunaj podjetja. Dejstvo pa je, da vedno ni mogoče dobiti takoj ustreznih ljudi, temveč z dodatnim izobraževanjem že zaposlenih. Vendar je preveliko prilaganje že obstoječim kadrom v podjetju za razvoj podjetja lahko škodljivo. V svetovnih podjetjih velja načelo, da je treba že zaposlene ljudi izobraževati za eno mesto višje glede na zahtevnost, kot ga sedaj zasedajo. Zato vodilni ljudje velikih svetovnih podjetij vsakih nekaj let obiskujejo v ta namen organizirane šole za vodilno osebje, ki trajajo tudi po več mesecev.

POVZETEK

V zelo skrajšani obliki sem skušala osvetliti pojem marketinga, njegove organizacije in kadrov. Čeprav je sestavek samo kratek pregled na seminarju obravnavanih tem, iz njega lahko razberemo številne probleme, ki jih je treba rešiti, če se hoče podjetje vključiti v sodoben način prodaje, t. j. v prodajo, ki se prične in konča pri potrošniku. Iz sestavka je razvidno, da marketing ni nič drugega, kot strokovno zajete in kombinirane prodajne dejavnosti v podjetju, zato ne gre toliko za organizacijske probleme, kot predvsem za spremenjeno miselnost, oziroma usmerjenost celotnega kolektiva, k tržišču.

M. Malej

Dr. inž. Marin Gabrovšek

Sanacijski program in raziskovalno delo

Slabi finančni rezultati v proizvodnji v letu 1967 in 1968, na drugi strani pa zakonske mere glede dela gospodarskih organizacij ki poslujejo z izgubo, so zahtevale od uprave podjetja in organov upravljanja, da sprejmejo ustrezne mere za izboljšanje stanja v naši železarni. S tem v zvezi je bil izdelan in sprejet sanacijski program, ki zajema zunanje ukrepe predvsem pa ukrepe v železarni sami, katere moramo realizirati, da bi postala naša proizvodnja tudi v ekonomskem pogledu zadovoljiva.

stematičnega dela vsega strokovnega kadra v železarni.

Ker sem že omenil, da je bilo raziskovalno delo usmerjeno v stabilizacijo proizvodnje, naj na tem mestu kot prvo opišem rešitev posameznih problemov in prikažem, kakšno stanje v pogledu tehnologije proizvodnje smo danes dosegli v osnovnih obratih železarne.

Jeklarna

Kvalitetni proizvodni program pa tudi dimenzijski asortiment je zelo širok. Smatram, da je sedanje stanje, ko zahtevamo, da izde-

njem možnosti, ki nam jih dajejo kemične analize na kvantovaku, lahko število zgrešenih šarž zaradi prisotnosti neželenih elementov bistveno znižali.

V električni peči je vpleten, za določene kvalitete jekla, postopek izdelave z enožilnim procesom. To bi naj na eni strani pocenilo proizvodnjo, na drugi strani pa tudi skrajšalo čas trajanja šarže. Na tem področju še nismo izkoristili vseh možnosti.

Vlivanje jekla v bloke kvadratnega ali bramskega formata je uspelo in ob pazljivem delu dosegamo tudi v jeklarni zadovoljive rezultate tako v pogledu kristalizacije in izoblikovanja lunkerja.

V električni peči je uspelo osvojiti postopek izdelave visokomanganskih jekel, ki pri valjanju v ploščate profile zahtevajo specifični postopek izdelave jekla.

Valjarna Bela

Letos je minilo tretje leto obratovanja bluminga in štekla oz. valjarne profilov. Mišljenja sem, da je v relativno kratkem času uspelo osvojiti tehnologijo predelave jekla, pri tako širokem kvalitetnem asortimentu. Neuspehi v predelavi kvalitetnih jekel v preteklosti in raziskovalno delo povezano z reševanjem teh problemov, nas je danes pripeljalo v položaj, da smo sposobni eventuelne tehnološke probleme tako na blumingu kakor tudi šteklu reševati ekspeditivno brez večjih zastojev v proizvodnji. Tako imamo rešene naslednje probleme:

- postavljeni so regulativi ogrevanja posameznih kvalitet,
- poznani so vplivi ogrevanja kakor tudi stanja peči na kvaliteto izvaljanih izdelkov,

- utrjen je proces valjanja trakov na šteklu tudi za nizko legirana jekla s tem, da z ustreznim ohlajevanjem pripravimo vložek za nadaljnji razrez na liniji rezanja ali predelavo v hladno valjane trakove brez mehkega žarenja.

Doseženo stanje na področju predelave prek bluminga in štekla, najboljše ilustrira podatek, da smo sposobni pripraviti kvalitetni vložek za valjarno 2400, valjarno žice kakor tudi vložek za valjarno tanke pločevine. Ta dejstva so se rezultirala v veliki meri tudi pri delu jeklarne, saj smo lahko prenehali z vlivanjem 1000 kg blokov in valjanjem platin prek težke proge.

Izvršeni so tudi preizkusi valjanja trakov na šteklu za kvalitetna jekla in to predvsem orodna nizko legirana in visoko legirana jekla avstenitnega in feritnega tipa. Rečem lahko, da je valjanje orodnih jekel uspelo, dočim so pri visoko legiranih jeklih še določeni problemi. Dejstvo je, da valjanje v nekaterih primerih uspe, v drugih primerih zopet ne. Iz tega povzemam, da so sedanje težave pri predelavi visoko legiranih jekel posledica diskontinuiranosti v proizvodnji in pomanjkanja izkušenj posameznih dni. Problem torej še vedno obstoja in ga bomo lahko rešili samo z valjanjem kvalitetnih jekel v večjih količinah.

Poseben problem predstavlja pri valjanju visoko kvalitetnih jekel ohlajevanje navitih kolobarjev, kakor tudi ustrezna temperatura končnega valjanja. Ker nastopa pri kvalitetnih jeklih in hitrem ohlajevanju utrditev, je nujno zagotoviti počasno ohlajevanje. Danes manipulacija z hladilnimi zvonovi ni zadovoljiva. V kolikor na tem področju ne bomo uspeli, bomo morali misliti vsaj na en ohlajevalni zvon, ki bo predvsem pri trakovih, ki so bili iz katerih koli razlogov izvaljani pri prenizki temperaturi, nadomestil naknadno mehko žarenje. Ta investicija je nujna in bi bila v kratkem času povrnjena.

Nadaljna predelava blumov prek nove valjarne ži-

sicer zamenjave vedno bolj številne. To pa ima lahko težke posledice v nadaljni predelavi bodisi v elektrodnem oddelku bodisi v žičarni.

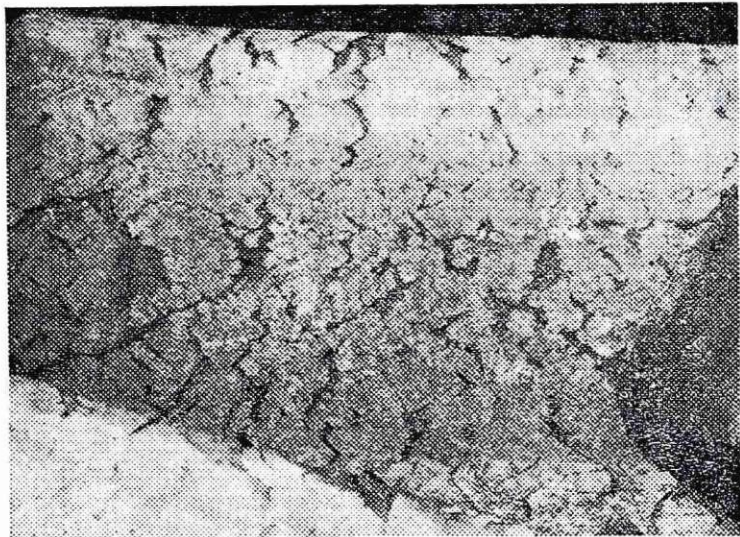
Raziskovalno delo

Zgoraj opisano stanje proizvodnje v osnovnih obratih je tudi rezultat strokovnega dela na posameznih projektih oziroma problemih. Ob tej priliki bi navedel tudi nekaj rezultatov raziskovalnega dela RO v splošnem in sicer:

- problematična je bila predelava konstrukcijskih jekel z garantirano varnostjo. Pri valjanju v slabe so se pojavljale večje ali manjše razpoke (slika 1) in je bila zaradi omejenih kapacitet za čiščenje proizvodnja problematična.

- raziskovalnim delom so bili ugotovljeni parametri izdelave jekla z visokim manganom in aluminijem ter vpliv ogrevanja blokov na kristalizacijo neželenih strukturnih komponent. Ob pridržavanju regulativov tozadnevna proizvodnja ni več problematična.

- osvajanje postopka predelave pokron jekel prek valjarne na blumingu je predstavljalo v letošnjem letu enega izmed najtežjih problemov. Za te preiskave je bilo oddanih v BBC električni peči 90 šarž različnih kvalitet, na katerih smo zasledovali vplive posameznih parametrov izdelave jekla, kristalizatorjev, kakor tudi pogojev ogre-

Primer raztrganin na jeklu (slika 1)

Tako izredno stanje, če ga lahko tako imenujem, je zahtevalo, da se tako raziskovalni oddelki s svojim delom, kakor tudi vsi strokovni sodelavci posameznih obratov, vključijo v raziskovalno delo z nalogo, v novo rekonstruiranih obratih kakor tudi v starih valjarnah na Javorniku rešiti tehnološke probleme, ki naj prispevajo k stabilizaciji in deloma tudi preorientaciji naše dosedanje proizvodnje.

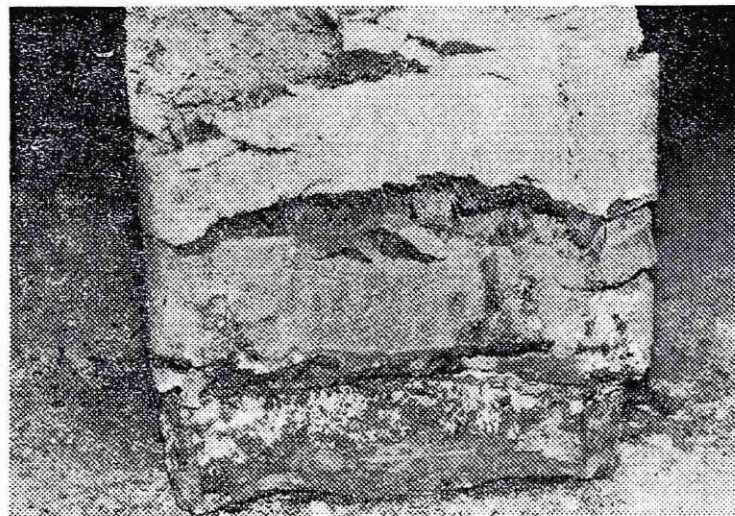
Zato je raziskovalni oddelki usmeril svoj strokovni potencial predvsem v reševanje tekoče problematike v proizvodnji. Struktura dela se je torej v tem letu bistveno spremenila in je le s tesnim strokovnim sodelovanjem RO in strokovnih kadrov v obratih, uspelo stabilizirati proizvodnjo do take mere, da beležimo v zadnjem času tudi v pogledu ekonomike proizvodnje zadovoljive rezultate.

Pričakovali smo, da bo proizvodnja v novih obratih zahtevala rešitev določenih problemov. Danes pa lahko ugotovimo, da smo morali reševati tudi take probleme, ki jih nismo pričakovali in katerih rešitev je rezultat si-

lamo v jeklarni od šarže do šarže različno kvaliteto jekla, v jeklarski praksi redko in zahteva tako izpolnjevanje programa, skrajne napore in proizvodno disciplino. Da bi v pogledu izdelave jekla uspeli, smo skupno z jeklarji izdelali regulative izdelave jekla za vse pomembne kvalitete tako za SM kakor tudi elektro jeklarno.

Dnevno ugotavljamo, da se iz objektivnih razlogov, kot naprimer pomanjkanje ustreznega vložka in ustreznih surovin, ni mogoče dosledno držati postavljenih proizvodnih regulativov. Kljub temu pa moram poudariti, da smo dosegli v kvalitetnem pogledu zadovoljiv nivo, kar dokazujejo tudi primerjalni rezultati raziskav posameznih vrst jekel, ki jih proizvajajo drugje.

Število zgrešenih šarž v pogledu odstopanja od kemične sestave se giblje v normah dela jeklarne. Pri tem je treba omeniti, da je polovica teh šarž posledica previsokih koncentracij neželenih oligoelementov, ki pa bistveno vplivajo na fizikalne lastnosti jekla. Mišljenja sem pa, da bi z izkorišča-

Razpoke na kvadratnem bloku (slika 2)

ce, je tudi v kvalitetnem pogledu vedno bolj zadovoljiva. Boljše delo brusilnih strojev v čistilnici in kvalitetni vložek, dajeta pri sorazmerno visoki količinski proizvodnji, kvalitetno vroče valjano žico. Nujno je v tem obratu izboljšati organizacijo dela v adjustaži odnosno odpravi vroče valjane žice, ker bodo

vanja na sposobnost predelave v vročem. Obseg problemov najbolj nazorno prikazuje naslednje slike: slika 2 prikazuje primer razpok na kvadratnem ingotu in jeklu avstenitnega tipa po nekaj vtikih na blumingu. Slika 3 in 4 pa prikazujeta razpoke na izvaljanih slabih pri jeklu pokron 11.

Na osnovi dosedanjega dela so dobljeni naslednji rezultati:

a) Osvojen je postopek izdelave jekla v ASEA peči in to prokronov avstenitnega ali feritnega tipa.

b) Osvojen je postopek vlijanja jekla v ustrezni format, sistem ogrevanja v globinski peči in valjanje na blumingu.

Na tem področju pa še ni osvojen postopek izdelave nerjavnega jekla avstenitnega tipa v ASEA peči z nizkim ogljikom in izdelava odnosno predelava štirih vrst specialnih jekel. Za ta jekla je pa deloma že osvojena tehnologija predelave do vložka za jeklovlek v okviru združenih železarn.

Obdelana je problematika proizvodnje patentirane žice; vpliv kemične sestave in spremljajočih neželenih elementov, vpliv zrnatosti, temperature in časa avstenitizacije ter temperatura Pb kopeli. Na osnovi dosedanjih podatkov preiskav patentirane žice v železarni, kakor tudi na osnovi rezultatov uporabnosti patentirane žice pri potrošnikih lahko ugotovimo, da smo na tem področju kvaliteto jekla odnosno patentirane žice popravili, predvsem pa kvaliteto do določene mere tudi stabilizirali.

Glede na novo tehnologijo priprave vložka za valjarstvo 1300 je bila problematična proizvodnja pocinkane pločevine zaradi lepljenja.

avstenitnega tipa, za katerega smo dobili priznanje tako od domačih kakor tudi inozemskih potrošnikov.

Na področju jekla za vijake in matice se je utrdila proizvodnja jekla KV 10 in ROMAT za izdelavo matic.

Glede na nizke kapacitete žarilnih peči v valjarni Javornik so bili pregledani dosedanja načini mehkega žarenja jekla. Na osnovi študija in preizkusov sta izdelana dva programa za žarenje in sicer: za žarenje ogljikovih in manganskih konstrukcijskih jekel in poseben program za žarenje legiranih jekel za poboljšanje. Na osnovi novih programov lahko dosežemo pri žarenju profilov kapaciteto 100 % višjo od dosedanje. Pri žarenju pločevine v valjarni 2400 se je pa z novim programom žarenja dvignila kapaciteta peči za 40–70 %.

Dodajni materiali

Vse raziskovalno delo je bilo v preteklosti usmerjeno v stabilizacijo proizvodnje praškov za varenje pod avtomatom. Že osvojena proizvodnja praškov je zelo nihala v kvaliteti, zaradi odstopanja od sestave surovin, ki se od dobave do dobave zelo spreminja. Zato smo izvršili sistematske preiskave vpliva posameznih komponent v vsipu na sestavo, viskoznost in kristalizacijo taline. S sistematskim delom je uspelo postaviti korekturne faktorje za izdelavo določene kvalitete praška z ozirom na uporabo surovin različne sestave.

blemom posvetiti v preteklem obdobju vso pozornost. Dejstvo je, da se je s tehnologijo vlijanja v težje bloke in pripravo vložka prek valjarne bluming bistveno spremenila tudi priprava vložka za finalne obrate. Zato smo morali postaviti za vse te obrate tudi nove norme za dobiti (izplen). Za rešitev tega problema je bilo potrebno:

— osvojiti tehnologijo vlijanja jekla v težje bloke;

— določiti formate blokov za posamezne proizvode odnosno pripravo vložka za nadaljno predelavo;

— pripraviti ves sistem dela v zvezi z zasledovanjem gibanja materiala v obratih;

— ugotoviti ključne točke, tako v jeklarni kakor tudi valjarni, ki vplivajo na dobiti (izplen).

Na osnovi dosedanjega dela lahko zabeležimo naslednje rezultate:

— dobiti blok — polprodukt, so se v valjarni bluming povsem stabilizirali. Odstopanja v pogledu zavljanja materiala ali odpadkov na nogi bloka so minimalna.

— dobiti v pogledu lunkerja pri bramah, predvsem v elektro jeklarni nihajo. Ta nihanja so v veliki meri posledica nekvalitetnih izolacijskih plošč, ne manjka pa tudi subjektivnih vplivov pri vlijanju jekla. V martinarini ugotavljamo, da so dobiti pri glavi bloka boljši in bolj stabilni.

— dobiti pri kvadratnih blokih nelegiranih ali nizko legiranih jekel so se v letošnjem letu dvignili za ca 3 % in je pričakovati, da bomo v kratkem dosegli normirane dobiti.

— dobiti nepomirjenega jekla so bile zelo problematične in so se v preteklem letu gibale okrog 8 % izpod dovoljene meje. Med letošnjim letom je tudi pri tej kvaliteti opazen viden napredek in pričakujemo, da bomo v kratkem dosegli normirano dobit 89 %.

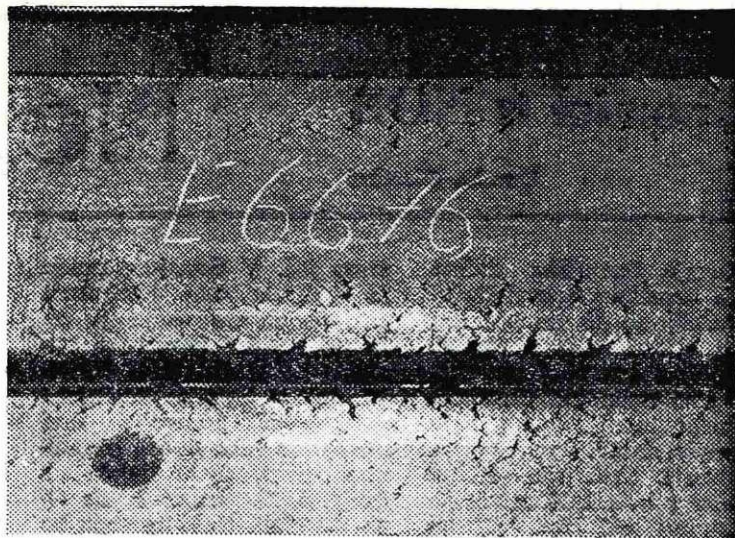
Istočasno z reševanjem dobiti v valjarni na blumingu, smo pristopili tudi k reševanju dobiti v valjarni 2400 in valjarni tanke pločevine.

V valjarni 2400 je uspelo s študijem pravičnega programiranja slabov, na drugi strani pa z dobavo kvalitetnega vložka iz valjarne na Beli doseči minimalno predpisano dobit 78 %.

V valjarni tanke pločevine se je s prehodom na vložek iz predpločevine štekel in z utrjevanjem nove tehnologije valjanja iz predpločevine, dobit dvignila od 74 % danes že na ca 83 %, kar je z ozirom na zastarelo tehnologijo proizvodnje pločevine v tem obratu, vsekakor lep prispevek za boljšo proizvodnjo tudi v ekonomskem pogledu.

Zelo dobre in stabilne rezultate v pogledu dobiti lahko zasledimo tudi v jeklovleku, kar je med drugim tudi rezultat predelave kvalitetnega vložka iz valjarne JKV I.

Sedanje delo RO na področju dobiti je usmerjeno v zasledovanje proizvodnje na

Natrgani robovi na slabu nerjavečega jekla (slika 4)

šteklju in postavitve ustreznih dobiti z ozirom na dimenzijo in kvaliteto jekla.

Kakšne so naloge v bodoče?

Analiza sedanjega stanja v pogledu dosežene tehnologije izdelave in predelave jekla in priprave vložka za posamezne obrate narekuje, da moramo čim hitreje rešiti naslednje probleme:

— osvojiti tehnologijo valjanja visoko legiranih jekel avstenitnega in feritnega tipa v valjarni štekel, bodisi za prodajo kot pločevino, bodisi kot predpločevino za valjarstvo 1300.

— utrditi tehnologijo vlijanja jekla za globoki vlek, valjanje prek potisne peči in končnega valjanja toplo valjanih trakov. V tem pogledu je predvsem problematična tehnologija valjanja na šteklju, temperatura končnega valjanja in temperatura navijanja kolobarja, kar vse vpliva na pravilno sekundarno kristalizacijo jekla. Od pravočasne rešitve tega problema je tudi odvisna preskrba hladne valjarne z domačim vložkom.

— osvojiti sistem valjanja visokolegirane žice feritnega ali avstenitnega tipa v valjarni žice na Beli, bodisi za vložek za žičarno in izdelavo oplačsenih elektrod, bodisi za nadaljnjo predelavo v jeklovleku.

Kje nismo uspeli

Poleg že opisanih tehnoloških problemov, ki terjajo nujnih rešitev je še vrsta problemov organizacijskega značaja, katerih pa nismo uspeli rešiti, čeprav so tudi ti sestavni element kvalitene proizvodnje. Naj omenim nekaj nerešenih vprašanj:

— Nova tehnologija proizvodnje zahteva nove proizvajalce, ki so pripravljeni prilagoditi se novim zahtevam dela v obratih. To je predvsem pomembno za stabilizacijo proizvodnje.

Če ocenjujemo probleme, ki se pojavljajo dnevno v obratih in katerih rešitev zahteva intervencijo bodisi strokovnega kadra RO ali OTK, potem s sedanjim stanjem v pogledu stabilnosti kvalitete ne moremo biti zadovoljni. Dejstvo je, da suro-

vine, katere uporabljamo v kvaliteti često odstopajo od postavljenih zahtev. Zato organiziramo v okviru kemičnega oddelka OTK laboratorij vhodne kontrole surovin z naslednjimi nalogami:

— skupno s potrošniki surovin v posameznih obratih ugotoviti zahteve, ki se postavljajo na posamezne surovine potrebne za izdelavo kvalitetnega jekla in ostalih proizvodov železarne,

— ugotavljati kvaliteto vseh prispelih surovin,

— zasledovati vpliv kvalitete uporabljenih surovin na kvaliteto naših proizvodov in probleme v proizvodnji,

— sodelovati z nabavnim oddelkom pri sklepanju pogodb s tem, da se precizira kvalitetne zahteve kakor tudi pogoje preiskave in prevzema.

Sodelovanje posameznih obratov pri organizaciji tega dela ni povsem zadovoljivo. Iz tega sklepam, da se premalo zavedamo problemov in škode, ki nastaja v železarni z uporabo nekvalitetnih surovin.

Nismo uspeli v nekaterih obratih organizirati dokumentacije za zasledovanje proizvodnje. Zaradi tega ni mogoče reševati nekaterih problemov z modernimi statističnimi analizami, niti nismo v stanju zasledovati ekonomiko naše proizvodnje. Poleg tega ni mogoče uspešno reševati kvalitetnih problemov, kar se odraža tudi v reklamacijah naših potrošnikov.

Prav tako nismo uspeli v dovoljni meri zainteresirati neposrednih organizatorjev proizvodnje, da bi bolj aktivno spremljali proizvodnjo kvalitetnih izdelkov in pravočasno ukrepali v primerih odstopanja od tehnoloških regulativov, odstopanja od kvalitete ali ob drugih problemih, ki se pri kvalitetni proizvodnji nepredvidoma pojavijo.

Omenil sem že, da so dosednji rezultati v proizvodnji precej spodbudni. Vsekakor nam pa tudi sedanji doseženi tehnološki nivo ne zagotavlja rentabilne proizvodnje tudi v bodoče in so zato nadaljnji napor strokovnega kadra na vseh nivojih nujno potrebni za nadaljnjo racionalizacijo sedanje proizvodnje.

Natrganine na slabu nerjavečega jekla (slika 3)

Danes izdelujemo v jeklarni jeklo v sestavi, ki zmanjšuje možnost lepljenja med valjanjem.

Avtomatska jekla; na tem področju je osvojena nova kvaliteta avtomatskega jekla ATS 80 extra s specifičnim postopkom izdelave v jeklarni in indeksom obdelovalnosti 130–140.

Za cementacijo je osvojena kvaliteta jekla ATS 50 C.

Delo na nadaljnjem osvajanju avtomatskih jekel gre v smeri proizvodnje superavtomatskih jekel, ki bodo namenjena tako za poboljšanje kakor tudi cementacijo.

Zelo kvalitetno je tudi avtomatsko jeklo feritnega in

Na področju oplačsenih elektrod je razvita elektroda EVB 2,5 NiMo za varenje jekel z visoko mejo iztezanja in garantirano žilavostjo do 400.

Osvajanje žice VAC 50 in VAC 70 za varjenje v atmosferi CO₂ še ni zaključeno; dosednji rezultati so zadovoljivi.

Problematika dobiti (izplenov)

V okviru sprejetega sanacijskega programa in stabilizacije naše proizvodnje predstavljajo dobiti (izpleni) tudi enega izmed osnovnih elementov v ekonomiki proizvodnje. Zato smo tem pro-

Nemška ofenziva

Zgornja Savinjska dolina nož v nemškem hrbtu! Da bi ga izdrl, so jo napadli od štirih strani, tudi s topovi. Kljub strašni zimi partizanov niso ugonobili. Razdelili so se na manjše enote, nato pa zopet zbrali.

Zgornja Savinjska dolina je bila v letu 1944 osvobodjena skoraj pol leta. Najprej so jo poskušali Nemci ponovno zavzeti s kamniške strani. Prišli so čez Črnič, vendar so jih odbile brigade IV. operativne enote. V teh bojih je sodelovala tudi podoficirska šola, ki je bila zaradi pomanjkljive oborožitve razvrščena na krilo. Napad Nemcev iz Kamnika je bil verjetno le tipanje pred splošno ofenzivo z vseh strani. V začetku decembra je namreč sovražnik glavne sile razporedil iz celjske strani, pritisnil pa tudi od Kamnika, s Koroške in čez sedlo Lipa. Najhujši boji so se vneli zahodno od Smartnega ob Paki. Nemci so na to stran pripeljali tudi topništvo. Brigade IV. operativne zone so približno štirinajst dni branile Zgornjo Savinjsko dolino. Tu se je namreč že uredilo normalno zaledno življenje. Bile so šole, tečaji, organizirale so se delavnice, speljane so bile telefonske

zveze itd. V Gornjem gradu je delovala celo telefonska centrala, katere vodja je bil Jeseničan, šef železniške postaje Lojze Bogataj. Skratka, izguba Zgornje Savinjske doline bi pomenila hud udarec že tako dobro organizirani partizanski vojski na Stajerskem. Nemci so se tega zavedali. Naše brigade so namreč hromile njihove premike po Črnem grabnu, napadale glavno železniško progo Ljubljana — Zidani most, ohromile rudnike v Trbovljah, Zagorju, Velenju itd. Iz preostalih močno ojačanih in utrjenih orožniških postojank od Save do Koroške si Nemci skoraj niso upali več daleč, ker so jih pričakale močno okrepljene partizanske brigade in jih podile nazaj za obzidja.

Sovražniku to ni bilo všeč. Močna partizanska vojska na Stajerskem je bila nož v hrbtu nemškemu divizionu, ki je bil na sremski fronti. Zato so za napad na Zgornjo Savinjsko dolino v začetku decembra 1944 uporabili vojaštvo, ki so ga pregrupirali iz fronte v Sremu. Kljub srditemu in uspešnemu odporu pa je morala partizanska vojska, ki za dolgotrajno frontarno bojevanje ni imela potrebnega orožja, po

približno štirinajstih dneh odstopiti. Težka oborožitev sovražnika bi ob njegovih majhnih izgubah lahko zdesetkala naše brigade, ki so bile v vsej moči, zaradi notranjega sovražnika, veliko bolj potrebne proti koncu vojne...

Okrog 20. decembra je bil ukazani umik iz Savinjske doline. Brigade so se razdelile v bataljone, ki so se umaknili iz nemškega obroča na druge sektorje. Najtežje je bilo neoboroženim partizanom, ki niso bili v operativnih enotah, pač pa so delali v delavnicah in v drugih za-

Misli

Da poznamo ljudje svoje napeke bolje, kakor mislimo, vidimo po tem, da vedo kaj dobro govoriti o svojem ravnanju; tisto samoljubje, ki jih sicer slepi, jih pri tem razbistri, da natančno vidijo, kako naj opuste ali prikrijejo najdramnejšo potankost, ki bi jo utegnil svet obsoditi.

Kar potrebno je, da so mladi ljudje, ki stopajo v življenje, sramežljivi ali brezglavi; tisti, ki so sebe in svojega nastopa svesti, so navadno kmalu nesramni.

La Rochefoucauld

lednih službah. Največ takih je bilo v Gornjem gradu in Ljubnem. Med njimi je bilo tudi veliko žensk, ki so večinoma šivale obleke in perilo za borce. Za njihovo varovanje pri umiku so bile osnovane manjše zaščitne čete. Ti so se umikali predvsem na Menino planino, v vrhovih katere je bilo že več kot meter snega. Zato se tam ni dalo dolgo zdržati. Precej tistih, ki so bili doma v bližini, se je moralo vrniti na domove, kjer so se preoblekli v civil. Večina pa jih je šla v Tuhinjsko dolino, v hribe nad Lučami in Gornjim gradom, v Mozirsko planino in še naprej od Solčave, v Matkov kot, Podolševo ter še drugam. Tudi tu ni bilo miru. Nemci so pošiljali močne patrole na vse kraje do ceste čez Trojane, pa vse do Luč, katere so skoraj cele požgali.

Januarja je pritisnil še hud mráz in zapadel nov sneg. Partizanom, ki niso bili v brigadah in bataljonih, je bilo najhujše. Nekateri so šli v hribe prav nad Trbovljami. V hudem mrazu predvsem ženske niso mogle več zdržati. Tudi od tod se jih je moralo precej skriti po hišah. Prekinjene so bile kurirske linije. Najšibkejši so

se predali celo belim v Domžalah, veliko pa se jih je zabilo, kot smo temu rekli, po bunkerjih, ki so jih naredili na nedostopnih krajih.

Zima je bila zelo huda, saj so mnogim v tistem mrazu zmrznile noge in roke. In hajk ni bilo ne konca ne kraja. Prišlo je namreč še novo vojaštvo, med katerim je bilo največ Ukrajincev, ki so streljali že na vrano, ko se je dvignila iz smrekovega gozda. Neki dan so za enim samim partizanom streljali kar s topovi. Terjetno so ga opazili z daljnogledom skozi golo vejevje. Gozdove so preiskovali v strelcih, kar se je prej redko dogajalo. Tako so našli podzumno bolnišnico na severnem pobočju Menine. Ranjence in bolnike, ki niso mogli pravočasno uteči, so pobili z ročnimi bombami, nato pa razmetali po zelo strmih pobočjih tako, da je več mrtvih obviselo kar na drevju. V Zgornji Savinjski dolini so po vseh večjih krajih zopet močno utrdili orožniške postojanke, v katerih je bilo tudi po več sto mož. Kljub velikemu številu postojank pa moštva po odhodu njihove vojske niso nikamor več upala, saj so že čutili, da se bliža konec nemškemu rajhu.

Marko Butinar

Hvali morje, a drži se kopnega

(Nadaljevanje)

13. 10.
Zbudi me strahotno luputanje vrat. Dolgo mine, da spoznam, da se je pričel ples na morju. Veter rolni na palubi čolnov in zaliva z razbičanim morjem okna kabine. Na zgornjem pogradu lovim ravnotežje in poslušam tekanje po hodnikih. Prvi, ki jim postaja večerja odveč, si podajajo kljuke. Ladja ječi, in se stresa, sostanovalec Tone pa pravi, da se krmar ne zna izogibati valovom. Spomini pa mi kar sami uhajajo nekaj let nazaj na »Lingen«, na katerem smo preživljali težke ure in dneve na razbesnelem Severnem ledenem morju. Bolj dremljem kot spim, ob vsakem udarcu valov iščem oporo kjeršibodi, da ne zdrknem nadstropje niže. Valovi, ki jih razbija kljun ladje, veter spreminja v zavese drobnih kapljic, ki butajo ob okna kajute. Z dnem, ko se primajem na palubo, mi pogled obstane na drobni premočeni placi, ki ie

našla zavetje na ograji stopnic. Obala je blizu, ko se oblaki in megle dvignejo, na naši desni zagledam obalo, polno maselij, pobočja pa temnijo v zelenih barvah. To je Kalabrija. Ob obali se vleče drobna svetla črta in po njej švigajo avtomobili. Jedilnica je skoraj prazna, en natak je dovolj za vse. Morje postaja mirnejše, a vetru se pridruži še dež. Radiotelegrafist pove, da nas Catania pričakuje v megli in dežju. Opoldan je Catania pred nami. Temačna z oblaki okrog Etne. Pomoč je poln taksijev in kočijažev, a nas sprejmejo avtobusi, v katerih govore vodiči enega izmed svetovnih jezikov. Pol ure po pristanku so odpeljemo v mestni vrvež. Obala ulica je polna trgovin in skozi starodavna mestna vrata se v koloni avtomobilov pomikamo na trg Duomo. V neposredni bližini se dviga katedrala Sv. Agate, zaščitnice Catanie. Na nasprotni strani, sredi trga pa se iz sredine vodometna dviga stebel iz lave izklesana

nim slonom, ki je simbol boginje Minerve. Mestnemu grbu pa je pridana še črka A (Sv. Agata).

Portali zgradb so veličastni, lepi in prekriti s patino desetletij. Na nepoučenega obiskovalca mesto napravi vtis večnosti. A sveta Agata se je v daljnji preteklosti izkazala kot slaba zaščitnica cvetočega mesta pod Etno. Devetkrat je mesto uničila reka lave, ki je pritekla iz 35 km oddaljene Etne; zadnjičkrat je ognjevita sosedka zamahnila po mestu pred tristo leti.

Zgodovina mesta in Sicilije je burna in velikokrat povezana z legendami. Te pripovedujejo, da so Grki na teh obalah našli rodovitna tla za svojo domišljijo. Tu nekje naj bi hodil Odisej in plul med Scilo in Karibdo. Pa tudi dejansko je Sicilija nekako grška, saj so ji Grki vladali od Feničanov naprej. Pod rimsko oblastjo pa je bila od leta 241 pred n. št. pa vse do propada rimskega imperija. Kasneje je bilo

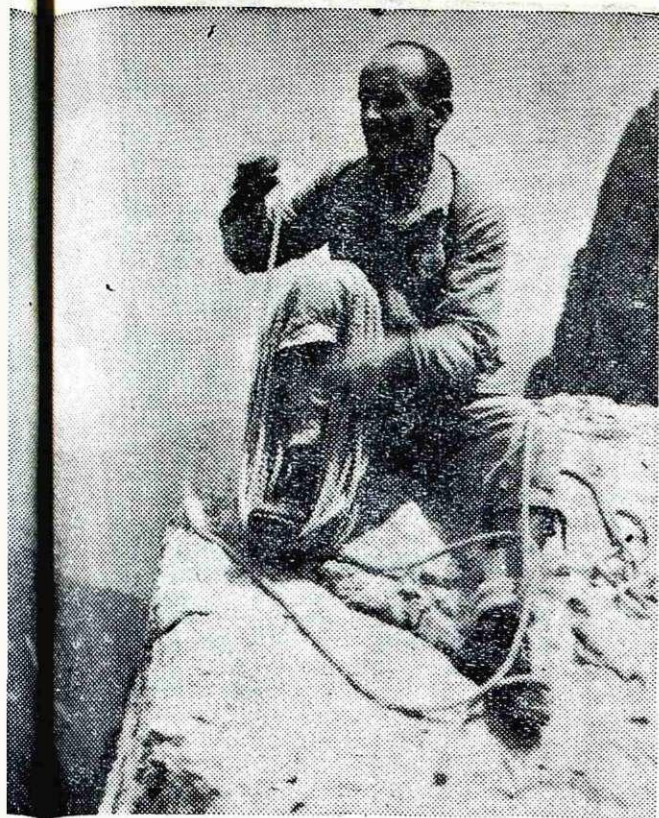
mesto večkrat oropano in opustošeno od Arabcev, Vandalov, prilastili so si ga tudi Normani in vladali v njem vse do dviga in zavlade domačih in kasneje italijanskih fevdalcev.

Avtobus počasi vozi po Vii Etnei. Južnjaški, sicilijanski pečat dajejo mestu številne prodajalne najrazličnejšega blaga, pivnice, tržnice prenapolnjene s sadjem in ribami, med kolone avtomobilov pa se mešajo vprege konj z okrašenimi komati. Zavijemo z Vie Etnee — arterije mesta, da pogled še bežno ujame stoletja star iz lave izkopan amfiteater. In lava nas spremlja vsepovsod. Dodajajo jo celo asfaltu.

Ob morju nas navduši star, črnkast, iz blokov lave sezidan stražarski stolp. Pod njim, na obali pa kipijo kvišku tri mogočne Kiklopove skale. V bližnjem Odisejevem zalivu pa se gnetejo na kupu stare iz lave zgrajene kočje in v zalivu zasidrane barke. Nad njimi pa se dvigujejo monolitne črnkaste stene lave. Ime pa je pravo nasprotje vtisa. Costa Azur se imenuje, čeprav se morje preliva v črnkasti odtenkih. Dvigujemo se navzgor po ulicah. Staro se umika novemu. Moderna arhitektura zamenja s patino stoletij in mojstrstvom tedanjih graditeljev obeležen obalni predel mesta.

Čudovite vile, bogatih meščanov s časom zamenjajo terase polne zorečih pomaranč in limon. Vedno več jih je in naposled prevladajo na obeh straneh ceste. Le tu in tam enolično, a lepo zelenilo agrumov zamenja sivina oljk. V bližnji vasi pa v strmino izginjajo vinogradi. Naš vodič je zgovoren, saj je vendar Italijan in pripoveduje enega izmed običajev. P pomaranče dozore tu na pobočjih Etne trikrat na leto. Zadnjič v letu jih oberejo med božičem in novim letom. Če sta bili letina in pridelek bogata, najlepše sadeže nanizajo na vrvice in ta venec imenujejo »corona«, kar je simbolično ime za bogastvo in rodovitnost. Ko pa žele komu očitati, da je pojedel ali zapravil veliko pa mu poreko »zajedel si celo corona«. Cesta se potem izvije iz zadnjih vasic in pred nami je dvo-glavi Mnt. Rossi. Do vrha sta poraščena z nizkimi bori. Nekateri jih imenujejo tudi prsi Sofije Loren. Nasadi pomaranč pa se v višini vulkanske kape Mnt. Fusaro (978) porazgube, a vedno več je ob cesti dreves maronov in pritlikavega listnatega grmovja. Svet postaja odprt, rebra skrepenele lave so temna, razbrzdana in razbita in le z malo domišljije si pričaraš oblike ljudi, živali in dreves na obzorju temnega neba.

Bloudkovo priznanje Urošu Župančiču

predo, 26. t. m., so v Ljubljani, ob navzočnosti šir-
šega kroga športnih delavcev, že petič podelili prizna-
nje nosijo ime pred desetimi leti umrlega sloven-
skega športnega vzornika inž. Stanka BLOUDKA. Med
njimi najzaslužnejši slovenski športniki in
športni delavci, ki so prejeli to veliko priznanje, je
bil naš sodelavec UROŠ ŽUPANČIČ.

Slikanju naših gora, previsnih sten, razov, grebenov
in enikov ter gorskemu reševalcu, vzgojitelju in pu-
bli Urošu Župančiču ob tem najvišjem slovenskem
športnem priznanju ISKRENO ČESTITAMO!

inog z apnom ali barvo
zna parcel. Etno nam-
eč va razprodaja po
00 in zanj brezdvo-
na manjka kupcev, saj
očite hišice silijo že iz
odloga, zelenega pasu v
ustojno kupov in reber
krepke lave. Mimo logar-
ke je in vile Bosco se
estaje iz objema gozdov
ad resno mejo. Tu se
jet mada spremenili. Le
sopodeno poživlja eno-
čno, ačnost in sivino po-
očaje je razrito, ponek-
no, je rahlo rumenka-
o. Ne se pode pri postaji
čnic obiskovalce poteg-
e po vrh Etne. Tu kjer
e cestonča, je prava zme-
a paš in cestnih odce-
ov. Nekaj sto metrov se
stava malo nad krater-
m Satri. Pod nogami za-
rku robna, porozna, čr-
kastava. Nad cesto se
rmojuje navzgor v meg-
i eno črnikasto, nepri-
izno dišče — seveda če
i le prav »lavišče«. Prvi
tis je enak, kot da bi
al ka tovarniški »haldi-
o ste spustimo navzdol
o eno izmed 2000 ugaslih
ratro jih premore Etna.
Kra »Silvestri« je eden
med najširših, obroblja ga
niklasutina, v dnu, ki
e preniže pa sega globo-
o v anjnost zemlje razje-
ena ka votlina. Slikanje
filma ni konca. Večina

izmed nas prvokrat stoji ob
sledih ugaslega vulkana in
se morda spominja davnih
trenutkov, ko smo v šoli z
odprtimi usti poslušali pripo-
vedovanja polnih groze in
nenavadnosti. Morda se prav
zato skoraj vsak skloni in si
za spomin izbere košček lave.
Bo kar res, kar pravi vodnik,
da je Etna raznešena po ce-
lem svetu, saj je redek, ki
obišče te kraje, da ne bi
vzel s seboj delčka te otrdele
lave, ki jo je iz notranjosti
zemlje izbruhnila velika, ne-
znana sila.

V meglo je zavil vrh Etne,
odkoder veter prinaša vonj
po žveplu. V restavraciji nam
njen lastnik zavrti film o eni
izmed erupcij. Za vse nas je
teh nekaj minut enkratno ne-
pozabno doživetje. Etna se
dviguje 3295 m nad Catanio
in je prav gotovo glavna tu-
ristična zanimivost, otoka in
krajev pod njenimi pobočji.
Ena izmed največjih turistič-
nih atrakcij pa je vzpon na
vrh Etne in ogled žrela kjer
lahko prisluhneš bobnenju v
njeni notranjosti in če imaš
posebno srečo, si lahko priča
eni izmed manjših erupcij.

Doslej imajo zabeleženih
123 velikih erupcij. V zad-
njem času so bile v letih 1947,
1949, 1951 in 1954. Prebivalci
mesteca Mascali pa so leta
1928 doživeli pravo katastro-
fo, ko je reka lave zalila nji-
hovo mesto.

»Spominjam se.«

»In zdaj so nekateri že dobili delo, a ta fant še
vedno ne.«

»Nič mi ni pravil,« misli Wildbachova moža. »Mo-
goče je pozabil? Za take stvari je pozabljiv. Skle-
roza, več, skleroza. Povprašali ga bova.«

»Prav,« je zdaj gospe Hani obisk Wildbachove in
njeno povabilo na večerjo dobrodošlo, saj bo vsaj
tako lahko storila nekaj za 'Valija'.

»A zdaj pokliči fanta, da bova lahko potem šli
tudi medve.«

»Res, tema je že,« vstane gospa Hana in pokliče
Tineta. »Ne zamerite mi,« se mu opravičuje. »Tu
imate petdeset dinarjev in pojdite večerjat v gostil-
no. Dobila sem nepričakovan obisk,« ga pogleda,
kakor da ji je žal. »Bova pa jutri večerjala skupaj,
a že pri zajtrku vam bom morda lahko povedala ka-
ko veselo novico,« ga bodrilno pogleda, potem pa
mu pripravi še košarico jestvin. »To je za mamo
z željo, da bi čimprej popolnoma ozdravela.«

»Dobri, predobri ste, gospa,« se ji Tine zahva-
ljuje.

»O, to ni nič,« je gospe Hani Tinetova zahvala
odveč. Rada bi mu rekla, da bi bila rada še bolj
dobra, dobra samo zanj. Toda te besede mora obdr-
žati zase, pa tudi nasmehniti se mu ne sme v slovo
zaradi Wildbachove. »Jutri pridite. In pogovorite se
s človekom, ki mi bo pripeljal pesek.«

»Bom gospa. Še nocoj bom stopil k njemu,« se
poslovi Tine in odhiti najprej domov. »Dar, zopet
dar zate, mama,« izroča mami košarico z jestvinami,
potem pa pripoveduje mami o lepi in dobri gospe.
»Oči ima kakor Adela,« razmišlja o gospe Hani tudi
potem, med potjo, ko odhaja k Lagojniku. »Ne,
Adela ima lepše, mnogo lepše,« noče, da bi bila še
katerakoli druga lepša kakor Adela. »A kaj mi po-
maga? Za Matevžem bo šla. Za Matevžem, ki ima
sedaj delo v fabriki. Matevž ima srečo. Večjo srečo

SIVO MESTO

kakor pamet. Toda zakaj bi se zdaj grenil,« si go-
vori. Dobro priložnostno delo je našel. Gospa ne
skopari ne s hrano ne z denarjem. »Pravzaprav z
mamo še nikoli nisva tako dobro živela, kakor ži-
viva sedaj.«

In ob teh mislih se Adela umakne pred računi,
kakršne poznajo samo ljudje brez stalne zaposlitve,
ki lahko računajo vnaprej samo toliko, kolikor tre-
nutno imajo in koliko časa bodo lahko živeli s tem
in s tistim, kar bodo z delom, ki ga še imajo, pri-
bližno še zaslužili. Kaj bo potem, je vselej v ne-
prodorni megli. Zato je bolje, da človek ne razmiš-
lja o tem, saj se mu že tisti hip trenutno občutje
gotovosti izmakne izpod nog in človek pada, pada
v črno praznino negotovosti. Zato se Tine te megle
izogiba.

»Bo že kako,« z zaupanjem v slepo srečo odriva
strupeno meglo, ki je nenehno prisotna samo za
korak ali dva pred človekom njegove vrste in ki
je ljudje z zagotavljenim delom in stalnim zasluž-
kom ne poznajo, ker jim ni skoro nikoli treba mi-
sliti, kaj bo v bližnji prihodnosti, saj jih skrbi samo
to, kako se bodo z enomesečnim zaslužkom zrinili
skozi mesec.

To pa je samo nekaj dni zatezanja pasu in živo-
tarjenja, saj je mesec, najsi bo še tako trd, kljub
vsemu hitro mimo, medtem ko brezposelni človek,
odvisen samo od priložnostnega in zato neprimerno
slabše plačanega dela, kakor je delo v tovarni, ni-
koli ne ve, ali mu bo prihodnji teden ali mesec kaj
vrgel ali nič. Zato pa je treba misli na oddaljene
skrbi odlagati toliko časa, kolikor je pač mogoče, saj
pridejo prehitro že same od sebe.

Tudi Tine odriva misli na večno negotovost, na
čas, ko bo negotovost sama prišla in se ji ne bo
mogel več izogibati. Zdaj pa raje misli samo to, da
sta z mamo do srede maja preskrbljena.

»To pa je že cel mesec!«

Za pol skromnega meseca bo najbrž prislužil
pri gospe Waldnerjevi ali pa morda celo še za prvi
teden junija.

»Potem pa se bo že dobilo kaj, ni vrag,« gleda
Tine s pogumom naprej in z upanjem, da bo morda
v bližnji prihodnosti občina začela s popravilom
cest, saj že kar kličejo po šodru in valjarjih. Na
seznamu brezposelnih je in ga bodo že poklicali.
Če pa javnih del ne bo, se bo junija vdinjal pri
kakem kmetu na deželi za pomoč pri košnji in po
spravilu sena. Veliko sicer ne bo zaslužil, ker
kmetje le redkokdaj plačujejo z denarjem. Toda
lačen ne bo in tudi živila, ki jih bo prislužil, bodo
več kakor dobrodošla.

S takimi upi na prihodnost odhaja Tine s ceste
proti Alešovi kolibi.

»Aleš?« razmišlja o Alešu, o katerem pravi Tone,
da ga po zunanosti spominja na Cankarjevega
hlapca Jerneja. Prav tako visok in koščen je, pa tudi
neuklonljivo poslednje Jernejevo spoznanje, da je
treba hišo laži, hinavščine in razbojništva, kakor je
Cankar imenoval oblast in družbo, zažgati, je v Ale-
šu Lagojniku, saj se je že ob ustanovitvi včlanil v
stranko, ki je vzela Jernejevo baklo v roke, s tem
pa vzel na pleča tudi preganjanje in druge nevšeč-
nosti, ki lahko doletijo pripadnike bojnikov za
delavske pravice s strani oblasti in nečloveške ropar-
ske družbe.

In Aleša je že doletelo.

»Prav tako, kakor je ata,« razmišlja Tine. Iz
tovarne so ga vrgli. Baje so ga imeli na piki že od
dni, ko so v sivem mestu, takrat še trgu, doživeli
poraz Kumrovi orjunaši, ki so se junačili, da bodo
s komunisti, pa tudi s socialnimi demokrati storili
tako kakor v Trbovljah, ko so na zverinski način
umorili rudarja Fakina. Baje so bili pri tistem de-
janju prisotni tudi Kumrovi pajdaši in se še isti
večer, ko so se vrnili iz Trbovelj, pripravljali, da
bi zažgali Kobalovo gostilno, v kateri je imela ta-
krat svoje prostore komunistična Neodvisna delav-
ska stranka in njena kovinarska strokovna organi-
zacija, mimo tega pa še Delavski dom, ki so si ga
lastili socialni demokrati in njihova strokovna or-
ganizacija.

Toda orjunaši so bili takrat preveč pijani, da bi
se tega podviga lotili, ali pa so zvedeli, da jih pri-
čakujejo oboroženi delavci in se niso upali. Kljub
temu pa so še rohnili in napadali delavce, dokler
jih niso prav po Aleševi zaslugi skupili na neki
delavski veselici, s katere so Kumrovi orjunaški
pajdaši in pretepači odnesli buške in razrahljane
kosti.

Brez dvoma je bilo prav to krivo, da je Aleš
dobil v tovarni novo črno piko in da so tovarniški
gospodje, na katere so pritiskali nacionalistični
skrajneži, čakali samo priložnosti, kdaj se jim bo
ponudila prva večja priložnost, da bodo lahko Aleša
odpustili, ker si ga v času pretepov z orjunaši niso
upali zaradi velikega vpliva, ki ga je imela Neod-
visna delavska stranka na delavstvo. Šele potem,
ko je oblast razpustila to stranko in jo prepovedala,
delavska solidarnost pa se je zaradi nasprotij med
strokovnimi organizacijami in Marejeve moči pri-
»rdečih« močno razrahljala, so si upali vreči iz
tovarne nekatere vidnejše komuniste, med njimi tudi
nekatero očetovo znanca in prijatelja, kakršni so bili
neki Jože Čuden, Janez Robnik, ki ga je Tine pred
dnevi videl, in seveda tudi Aleš Lagojnik, takratni
predsednik delavskega kulturno-izobraževalnega dru-
štva, zdaj konjski prevoznik in grobar v sosednji
občini, čeprav se je župnik temu hotel postaviti po
robu. Aleš živi v kolibi kak kilometer stran od ko-
libe, v kateri prebivata Tine in mama, vdova Ale-
ševega prijatelja. Na vzhodni strani doline je, ne-
daleč od vasi, kjer so med vojno ruski ujetniki
zgradili tovarno elektrod in električnega materiala,
ki pa je v teh časih baje industrijski družbi samo
v breme, delavci, zaposleni v njej, pa so čedalje
pogostejše ali na brezplačnem dopustu ali pa de-
lajo v tako skrajšanem delovnem času, da se njihov
zaslužek skoro ne razlikuje od brezposelnih, ki se
morejo preživljati z negotovim priložnostnim delom.

»Pravzaprav so zares pasji časi za vse,« se splošne
revščine in negotovosti nenadoma zave tudi Tine in
stopa počasi po cesti skozi redek in siromašen
smrekov gozdič, pod katerim šumi reka.

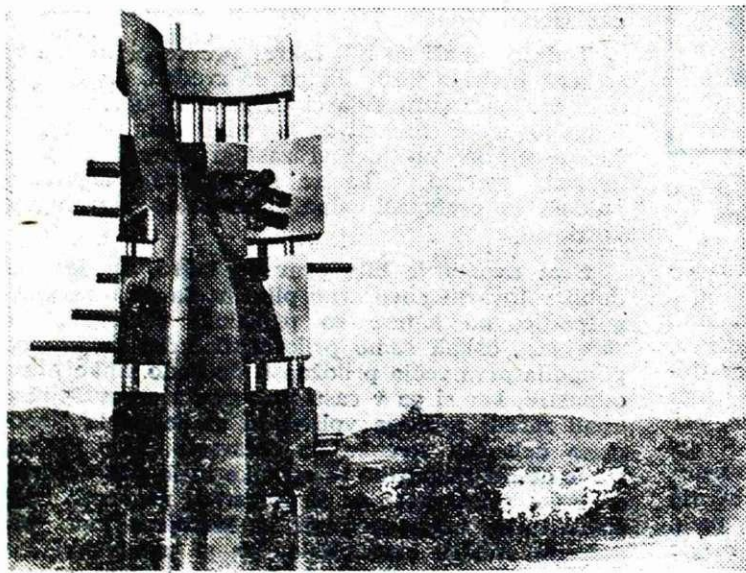

Marjan Kolar

Ravne — brez ton in odstotkov

Lani so Ravne proslavljale 720 let, odkar se ime kraja dokumentirano omenja v zgodovini, toda 700 let se je ta kraj imenoval Gutenstein (pозneje Guštanj) in bil le malo pomemben trg. Šele po

železarne, je narasla zaloga knjig študijski knjižnici na 53.000 zvezkov. Ob njej se razvija tehnični in narodopisni delavski muzej. Dalje pod Navrški vrh je bil ob gimnaziji zgrajen dom teles-

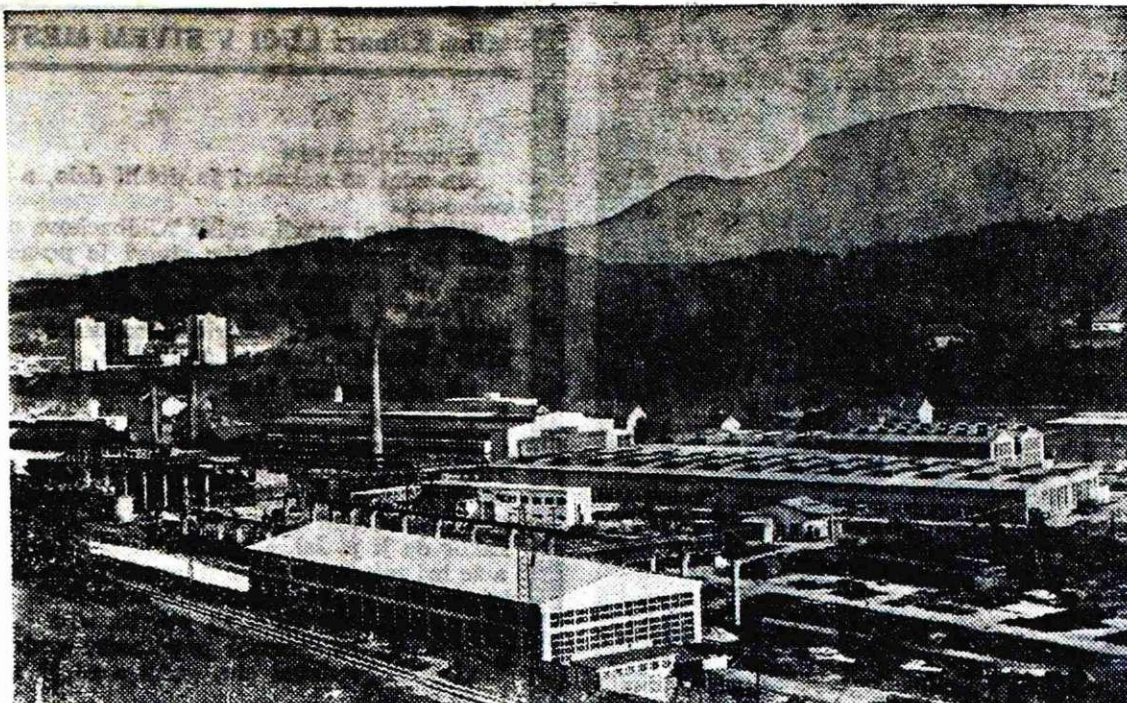
RAVENSKA FORMA VIVA

osvoboditvi je privzel ime planote, na kateri je nekaj sto let stala železarna, in polagoma zrasel v mesto. Zato so današnje Ravne stare in vendar mlade, saj je trško jedro v kotlini okrog cerkve razmeroma majhno, nova naselja pa vsenaokrog: na terasi Čečovje, bloki in stolpnice, pod Preškim vrhom kolonija enostanovanjskih hišic, Dobja vas in manjši zaselki ob iztočnicah.

Malokateri kraj v Sloveniji je po osvoboditvi pridobil toliko kot Ravne: postal je središče Mežiške doline in dal ime občini. Dobil je popolno gimnazijo, na kateri je doslej maturiralo že čez tisoč dijakov. V gradu grofa Thurna, nekdanjega lastnika

ne kulture z zimskim bazenom in novi stadion. Tako je z večanjem števila zaposlenih v železarni in z rastjo kraja rasla skrb za športno in kulturno izživiljanje ljudi.

Kakor v arhitekturi mesta se tudi v ljudeh prepleta staro z novim in profil poprečnega Ravenčana ni niti malo lahko določljiv. Starejši govorijo domala vsa slovenska narečja, otroci ustvarjajo pogovorno koroščino. Domo-rodcem, pravim Korošcem, še veliko pomeni bogata folklor, stari ljudski običaji, šegave ženitovanjske pesmi in zamaknjenost v naravo. Kdor se oženi z domačinko, pridobi v sorodstvo pol doline. Prav tako še živi legenda o junaških bojih za Ko-

PANORAMA ŽELEZARNE RAVNE

roško pred 50 leti, zato stiki s Slovenci onkraj meje niso samo trgovsko turistični niti abstraktno bratsko slovenski, ampak mnogokrat dobesedno sorodniški.

Ob domorodcih se del priseljencev že ima za domačine, živi pa tu tudi določen odstotek brezdomcev, ki pridejo stanovat tja, kjer je kruh, ter se spet odselijo tja, kjer ga je več ali je boljše.

In potem je tu mladina. Ta enako kot drugod po Sloveniji ne mara preveč vzorov, ki jih ponujajo vzgojitelji in šola, ne ciljev političnih organizacij, ampak zvečine usmerja svoje početje po privlačnih kalupih zahodne mode, od glasbe do oblek, načina mišljenja, vedenja in moralnih norm.

Zavest pripadnosti kraju nastaja silno počasi in Ravenčan, ki doseže določen standard, postane Anglež, ki mu je njegova hiša njegov grad, v katerem želi imeti mir. Tisti Ravenčani pa, ki takega svojega »gradu« še nimajo, se krepko trudijo osvojiti lestvico, tipizirano za vso SRS: televizor, pralni stroj, hladilnik, avto, hišo. Premajhne so plače, da bi bilo vse to hitro dosegljivo, zato je treba biti priden čez osemurni delavnik in zato zmanjkuje časa.

Tako je na Ravnah sicer močno športno društvo Fužinar, ki ima v svojih vrstah republiške in državne reprezentante, pa zato na Ravnah šport ni niti množičen niti tako popularen, da bi vse drlo na zanimive tekme. Močne so kulturne ustanove, godba na pihala je najboljša v Sloveniji, pa zato tudi kultura nikakor ni množična in godba neredko koncertira majhnemu številu poslušalcev.

Menda je v mirni dobi lahko le čas tisti element, ki iz tako raznorodnih snovi ustvarja leguro krajana, ponosnega na lepote in ustanove svojega mesta ter podporne člane vsega, kar bi bilo kraju v prid. Ta optimi-

zem in pričakovanje pa v Ravenčanih vsekakor živita.

Prav tako se na Ravnah zgodi marsikaj več kot le lokalno pomembnega — od športnih uspehov do kulturnih uspehov in izdajateljske dejavnosti, toda malo od tega prodre v svet, kajti ljudi, ki bi jim bilo manj za reklamo kot Ravenčanom, menda zlepa ne bi kje našli. Tudi glede prirodnih lepot v okolici ne ravnaajo drugače.

Uršlja gora je biser svoje vrste, Prežihove Kotlje so doživetje originalnih ljudi v idilični vasi, Rimski vrelec si je svoj staroavstrijski sloves povsem zaslužil. Z avtom je le skok do smučarske koče, malo dlje je do Leš in njenih dveh znamenitih gotških cerkva, do hribovskega Šentanela, ki družbi spomin na Meškove Tihe večere s ponosnim slovenstvom. Za pol dneva je izlet v dolino Tople s staro kmečko arhitekturo, pa v dolino Bistre in še kam okrog Črne.

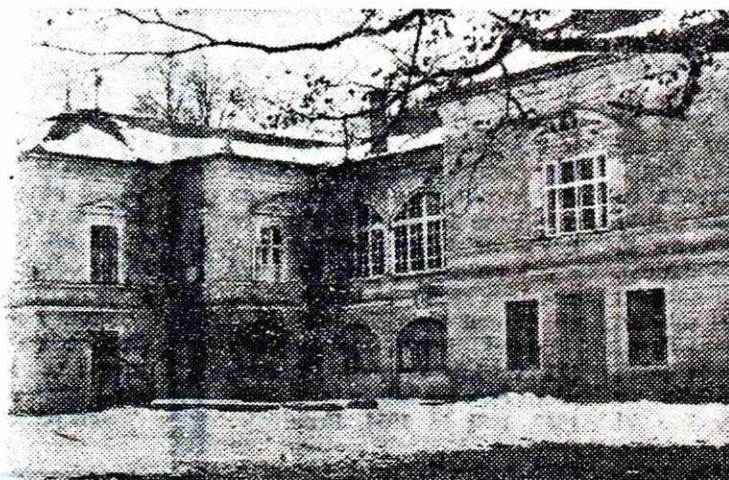
Vse to so poti in weekendi Ravenčanov, na vse strani se tudi trudijo položiti asfalt, toda z učinkovito reklamo opozarjati svet na lepoto svoje doline, ne, tega pa ne.

Pa ne, da ne bi bili gostoljubni ali prijazni, nasprotno, prav imenitni so v družbi, veseli in duhoviti, da neredko človeku v pogovoru z njimi vstane spomin na junake Prežihovih novel in ro-

manov. In enako sorodnost je čutiti iz nekaterih član-kov, objavljenih v Koroškem fužinarju, četrtnem glasilu Mežiške doline, ki l. 1970 praznuje svojo 20-letnico. Bolj vsakdanje stvaren je Informativni fužinar, mesečnik ravenskih železarjev.

Pravega pogovora pa na Koroškem ni brez mošta. Vino stopi v glavo, pivo v noge, mošt pa daje dobro voljo in ga šaljivci imenujejo koroško moško vodo. Štajerci, vajeni svojih vin, se nakremžijo po prvem požirku te kiselkaste pijače, in če jim kdo ne pove, da se mošt pije po vrčkih, ne po kozarcih, ga sploh prav ne spoznajo. Domačini trdijo, da se mošt (sadjevec iz jabolk, lesnik ali hrušk) sicer proizvaja tudi drugod po Sloveniji, da pa ni nikjer tako dober kot na Koroškem. In ker smo rekli, da se ne znajo hvaliti, jim že moramo verjeti.

Od Črne in Radelj ob Dravi do Mislinje pod Pohorjem, iz dveh koroških in dveh štajerskih občin se vozijo delavci v ravensko železarno na delo. 60 km v premeru obseže ta krog skrbi železarjev za kruh in jutrišnji dan. Enako na široko je razprostrto pričakovanje, da bo dajala vključitev v Združeno podjetje slovenske železarne zanesljivo plačilo za kvaliteten delo in mirno prihodnost.

ŠTUDIJSKA KNJIZNICA NA RAVNAH

Pred javno razpravo o pokojninskem sistemu

Smo pred javno razpravo o osnovnih postavkah našega pokojninskega sistema. Delovna skupina za preučitev zdravstvenega in invalidsko-pokojninskega zavarovanja pri republiškem izvršnem svetu je pripravila teze za dopolnitev našega invalidsko-pokojninskega sistema. Te teze so predhodno obravnavali nekateri odbori republiške skupščine. Na podlagi pripomb je ta skupina pripravila gradivo za razpravo, ki bo v prihodnjih mesecih in na podlagi katere se bo dokončno izoblikoval novi invalidsko-pokojninski sistem.

Poglavitne pomanjkljivosti in protislovja sedanjega sistema izhajajo iz tega, ker skoraj vse pravice in dolžnosti urejajo zvezni predpisi. V takih pogojih pa ni možnosti za krepitev samoupravljanja v tej panogi socialnega zavarovanja in s tem neposrednega vpliva zavarovancev pri oblikovanju pravic in za večjo odgovornost pri zagotavljanju sredstev za kritje teh pravic ter za zagotovitev ravnotežja med dohodki in izdatki invalidsko-pokojninskega zavarovanja.

Skladi pokojninskega zavarovanja poslujejo skoraj redno s primanjkljaji, rezerve so minimalne in zadoščajo komaj za redno delovanje. Pri tem pa obstaja stalno odprto vprašanje višine pokojnin upokojencev iz prejšnjih časovnih obdobij oz. usklajevanje z novimi.

Cilji, ki jih zasleduje izpopolnjeni pokojninski sistem, so naslednji:

- Zagotovitev ustrezne in stabilne materialne podlage skladov invalidsko-pokojninskega zavarovanja.

- Zagotovitev čimbolj čistih ekonomskih razmerij med zavarovanci in skladi pokojninskega zavarovanja ter med skladi družbeno-političnih skupnosti.

- Povečan vpliv samouprave invalidsko-pokojninskega zavarovanja v politiki in oblikovanju sredstev skladov, v uveljavljanju določenih pravic iz invalidsko-pokojninskega zavarovanja, kot tudi usklajevanja materialnega položaja oz. življenjskega standarda upokojencev s splošnimi gospodarskimi gibanji.

- Izključiti možnosti pojavljanja razlik v višini pokojnin priznanih v različnih obdobjih, ki niso posledica večjega ali manjšega delovnega prispevka zavarovanca in zagotoviti sredstva za postopno zmanjševanje sedanjih razlik. To naj bi dosegli z ukrepi, ki jih predlaga v gradivu omenjena delovna skupina. Predlogi pa niso v celoti in do vseh potankosti obdelani, predvsem kar se tiče tehničnih vprašanj in se omejujejo v glavnem na načelna vprašanja.

Že v prvi polovici leta so javne razprave na to gradivo dale precej konkretnih pripomb, ki jih bo treba upoštevati pri obravnavanju problematike pokojninskega siste-

ma. Poleg slovenskega gradiva so tudi zvezne teze za sistem pokojninskega zavarovanja, ki jih je sestavila posebna skupina strokovnjakov. Ta dokument o izpopolnitvi pokojninsko-invalidskega zavarovanja je bil sprejet 6. maja na skupni seji zveznega in socialno-zdravstvenega zbora zvezne skupščine. Kot je bilo sklenjeno, bo trajala javna razprava po tem pomembnem dokumentu do konca aprila 1970.

Vsi ti dokumenti predstavljajo ustrezno gradivo za primerjavo in oceno posameznih določb pokojninskega zavarovanja. Poleg tega nam bodo v razpravi zelo koristila tista stališča in resolucije IX. kongresa ZKJ, ki se nanašajo na invalidsko-pokojninsko zavarovanje.

Namen javne razprave ni v tem, da bi dobili strokovne odločitve glede posameznih vprašanj, temveč družbeno oceno načelnih stališč. Zaradi tega gradivo tudi ne vsebuje dilem, temveč na čimbolj ustrezen način seznanja vse zainteresirane s problematiko in posledicami sedanje ureditve z nakazanimi predlogi za bodočo ureditev. Javna razprava mora biti dobro pripravljena in vodena po kadrih, ki so dobro seznanjeni s tematiko. Le tako lahko pričakujemo, da bo vsaka večja organizacija seznanjena z vsebino in bo lahko zavzela svoja stališča. Zaželeno pa je, da bi o invalidsko-pokojninskem zavarovanju razpravljalo čim več občanov.

Da moramo v razpravi računati z vsemi poklici naših občanov, izhaja že iz tega, da gradivo ne zajema samo problematike pokojninskega zavarovanja delavcev, temveč tudi del invalidske problematike, ki se nanaša na osebe, ki so v delovnem razmerju. Poleg tega nakazuje gradivo probleme starostnega zavarovanja kmetov in bo treba tudi nekaj specifičnih vprašanj svobodnih poklicev. Za ureditev posledic, ki so nastale pri izvajanju sedanjega pokojninskega sistema, ki negativno vplivajo na življenjski standard uživalcev pokojnin, pa so seveda predvsem zainteresirani sami upokojenci. Lahko bi rekli, da so za spremembe v pokojninskem zavarovanju zainteresirani v celoti ali v posameznih delih vsi občani naše republike. Seveda bi bilo tako vsesplošno razpravo težko izpeljati. Zaradi tega moramo računati le na to, da vanje vključimo čimveč tistih, ki se vsakodnevno ukvarjajo s pokojninskimi problemi, ker bodo le-ti lahko najboljše primerjali predlagane ukrepe s pomanjkljivostmi, ki so jih sami opazili ter ocenili posamezne predlagane spremembe.

Za lažje poseganje v razpravo o novem pokojninskem sistemu bomo skušali prikazati probleme, ki se kažejo v sedanjem sistemu.

Kljub usklajanju se pokojnine starajo in ne ujamejo tempa rasti osebnih dohodkov

Ko smo pred leti v pokojninsko zavarovanje vpeljali usklajevanje pokojnin z življenjskimi stroški, so si upokojenci obetali od tega ukrepa zelo veliko. Vsakoletno povečanje pokojnin, skladno s porastom življenjskih stroškov, bi moralo preprečiti največjo hibo vseh dosedanjih pokojninskih sistemov — staranje pokojnin. Predlagatelji tudi za naprej upoštevajo načelo usklajevanja pokojnin. Treba pa bo najti nekatere izpopolnitve, kajti velike obljube niso bile izpolnjene, ker je imel dosedanji način valorizacije pokojnin svoje slabosti.

Doslej smo vsako leto popravljali stare pokojnine samo s tolikšnimi odstotki, za kolikor so statistiki izračunali podražitev življenjskih stroškov. Ker pa so pri nas osebni dohodki naraščali hitreje kot življenjski stroški, je nastalo novo nesorazmerje in pokojnine so bile iz leta v leto v primerjavi z osebni dohodki manjše, starale pa so se tudi najnovejše pokojnine. Čeprav so imeli skladi z valorizacijo veliko izdatkov, lani so v te namene dali kar 5 % od skupnih izdatkov pokojninskega zavarovanja, pravi smoter ni dosežen. Delno zato, ker se je pri izračunu poprečnega porasta življenjskih stroškov vzelo čisto povprečje vseh podražitev, zelo umestno pa je vprašanje, ali je to do upokojencev pošteno, saj bi bili na boljšem, če bi upoštevali predvsem tisto strukturo potrošnje, ki je za upokojence najbolj značilna.

Prva ugotovitev je, da bi morali imeti za usklajanje pokojnin bolj elastičen postopek, pri katerem bi usklajanje jemali manj formalno in bolj približano življenjskim

razmeram upokojencev. Republike bi morale imeti večjo vlogo pri uporabi tega instrumenta, od katerega je v precejšnji meri odvisna višina in realna vrednost pokojnine. Ukrepati bi morale tako, kot to terjajo potrebe in razmere v posameznih republikah in bi za zvezo veljali le osnovni predpisi. Tretja bistvena zahteva pa je, da bi morali pokojnine uskladiti ne le na podlagi porasta življenjskih stroškov, temveč tudi po porastu osebnih dohodkov zaposlenih.

Uveljavitev tega načela pa ni le stvar pravnih predpisov, temveč predvsem finančnih sredstev, ki bi morala biti skladu zagotovljena za povečane izdatke. Kje dobiti dodatne vire financiranja, ki bi zagotovili izpopolnitev metode valoriziranja — to je eno izmed kompleksnih vprašanj o financiranju pokojninskega zavarovanja.

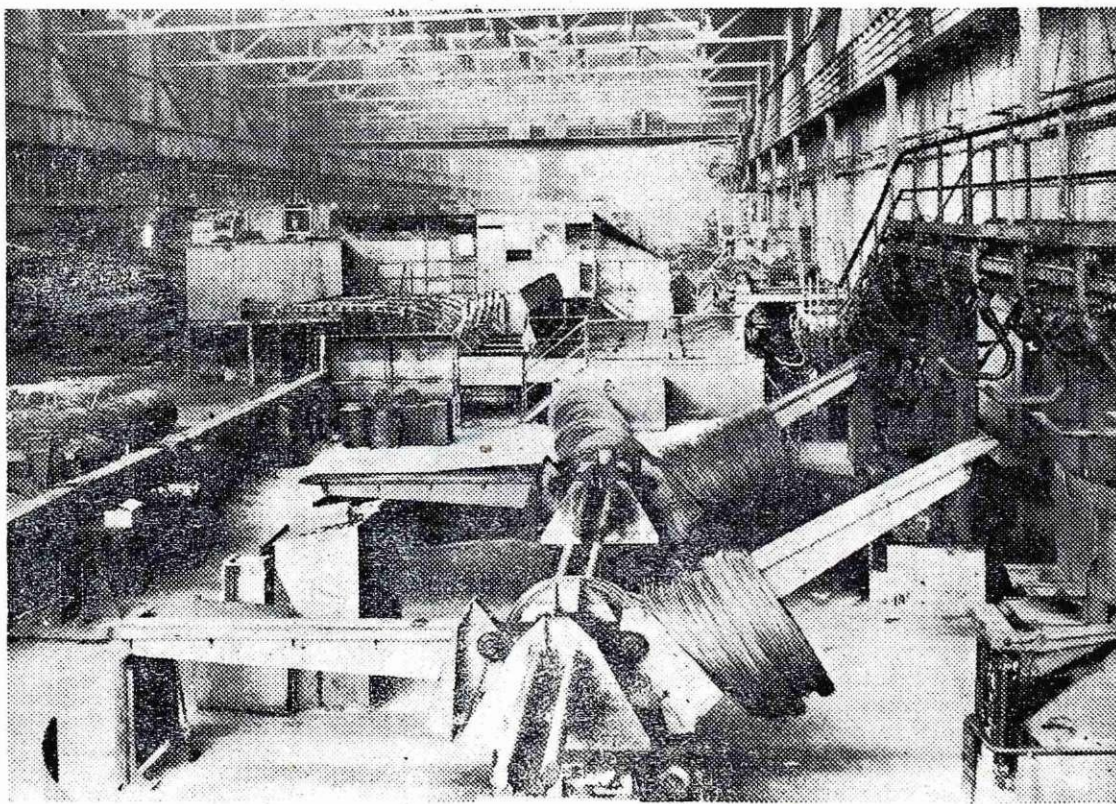
Kako naj bi zavarovanci in delovne organizacije zagotovile denar?

Do sedaj so bili omenjeni le nekateri od problemov, ki so v središču pozornosti javne razprave o pokojninskem zavarovanju, kajti ne glede na to, da zavarovance bolj zanima, kakšni bodo pogoji in možnosti za doseg pokojnin, je jasno, da je vsak soliden pokojninski sistem odvisen predvsem od finančnih sredstev oz. skladov. V dosedanjih sistemih smo denar zbirali predvsem od zavarovancev, le manjši del so prispevale družbeno-politične skupnosti. Do sedaj smo imeli izrazito dokladni sistem plačevanja prispevkov, tako da aktivno zaposleni zavarovanci plačujejo prispevke ne za svoje pokojnine, temveč za tekoče izplačevanje pokojnin že upokojenim ljudem. Ker število upokojencev iz leta v leto narašča hitreje kot zaposlenost, mora biti stopnja

prispevka iz leta v leto večja. Najbolj kritično pa je to, da skladi ne razpolagajo skoraj z nobenimi rezervami in tako pri izplačevanju pokojnin sproti porabimo vsa sredstva, ki so bila vplačana s prispevkom.

Predlagatelji so zato začeli razmišljati, da bi zbiranje prispevkov iz tekočega dela kombinirali s financiranjem minulega dela. To se pravi, da bi aktivni zavarovanci v času svoje zaposlitve že začeli zbirati del sredstev tudi za svoje pokojnine. Te naložbe bi se obrestovale in bi to predstavljalo rezervo kot dodaten vir financiranja. Tak sistem imenujejo pričakovalni sistem pokritja obveznosti in ima to prednost, da ostaja stopnja prispevka precej stabilna. Slaba stran pa je v tem, da v teku razvoja in ekonomsko družbenih sprememb vloženi denar le izgublja na vrednosti. Skoraj v nobenem zavarovanju po svetu se ne odločajo samo za en ali drug sistem in tudi pri nas vidijo planerji financiranja pokojninskega zavarovanja najugodnejšo rešitev v kombinaciji obeh sistemov. Tako predlagajo mešani dokladno-pričakovalni sistem, v katerem bi bil del preteklih obveznosti pokrit z denarjem oz. zbranim kapitalom in rezervami. K stabilizaciji prispevne stopnje pa naj bi pripomoglo na eni strani določanje stopnje za daljše obdobje in pa oblikovanje rezerv. Poleg osnovnega prispevka bi moral odigrati važno vlogo tudi dodatni prispevek, ki bi ga plačevale delovne organizacije glede na rizično večjega števila nesreč in invalidnosti ter za kritje izdatkov za beneficirano zavarovalno dobo. Izračun bi moral sloneti na temeljitih finančnih analizah, kar smo že doslej pogrešali. Gotovo bodo zlasti pri razpravah v delov-

(Nadalj. na 16. str.)

Nova valjarna žice na Beli dosega iz meseca v mesec boljše proizvodne rezultate

Pred javno razpravo o pokojninskem sistemu

(Nadalj. s 15. str.)
nih organizacijah in vprašanja sprožila različne poglede in mnenja, saj vemo, da so prispevki za pokojninsko zavarovanje že sedaj visoki in da je nadvse važno oblikovati take vire financiranja, ki bodo na eni strani preprečili prevelik pritisk na gospodarstvo, na drugi strani pa naj bi zagotovili likvidnost skladov v daljšem obdobju in s tem socialno varnost pokojninskega sistema.

Starostne meje ne bi kazalo znižati

Prvotni sistemi vstopne starosti niso upoštevali kot važnega elementa med pogoji za pridobitev pokojnine, ker je bila vsa pozornost obrnjena le na dolžino delovne dobe. Novi zakon iz leta 1965 je uvedel kot pogoj za upokojitve tudi podaljšano starostno mejo, pri moških 60 let in pri ženskah 55 let. Sedaj oba dokumenta, republiški in zvezni poudarjata važnost tega pogoja in na osnovi statističnih podatkov dokazujeta, da starostne meje ne bi smeli znižati, ker bi to privedlo do zelo velikega priliva upokojencev in bi prek finančnih možnosti črpala sredstva pokojninskih skladov. Predlogi naše skupine vztrajajo, da naj bi starostna meja v načelu bila veljavna za vse zavarovance, ne glede na kategorije in dolžino pokojninske dobe. Vsako odstopanje od tega bi se moralo odražati v realno določenih povečanih prispevkih v skladu pokojninskega zavarovanja. Gradivo za javno razpravo pa tudi odpira vprašanje, kako bi naj v novem izpopolnjenem sistemu upoštevali zavarovance, ki imajo ob izpolnitvi vstopni starostni meji daljšo delovno dobo kot je predpisana za polno pokojnino (tisti, ki se zgodaj zaposle, lahko dosežejo do 60. leta starosti tudi do 45 let pokojninske dobe). Temu nasproti stoji problem strokovnjakov, ki so veliko let porabili za svoj študij ter pri vstopni starosti za pokojnino nimajo polne

delovne dobe, ali bi bilo možno to vprašanje rešiti z dokupom let? Vsekakor bodo ta vprašanja razgibala delovne kolektive in zavarovance, ki bodo sedaj razpravljali o izpopolnjenem pokojninskem sistemu. Manj interesantno bo verjetno v Sloveniji vprašanje predčasne pokojnine, ker so se ljudje že sedaj zelo malo posluževali te pravice, saj je potegnili za seboj kot posledico znatno znižano pokojnino. V novem sistemu, menijo v predlogu člani naše skupine, ne bi kazalo olajšati pogojev za predčasno upokojitve, temveč predlagajo kot boljšo rešitev v posameznih primerih upokojevanje v okviru invalidskega zakona in izpopolnitve sistema benificirane delovne dobe. Podobno rešitev predlaga tudi zvezni osnutek pokojninskega zakona.

Merilo za pravično pokojninsko osnovo

Pri določanju pokojninske osnove je do sedaj največ pomanjkljivosti. Ko se upokojencu določa pokojnina, je njena višina odvisna predvsem od pokojninske osnove in pa od lestvice za odmero pokojnine. Tako zvezno kot republiško gradivo o predlogih za izpopolnitev pokojninskega sistema poudarjata, da naj bi za pokojninsko osnovo še naprej kot glavno merilo veljal osebni dohodek zaposlenega. Ta še vedno edino služi kot uporabno merilo zavarovancevega prispevka družbe in je odraz delitve po delu. Toda avtomatično prenašanje tega načela v prakso je do sedaj pokazalo kopico slabosti in izzvalo največ kritik na dosedanje ureditve zavarovanja.

Vse slabosti, ki so pri delitvi dohodka igrale svojo vlogo v času, ko je bil zavarovanec še zaposlen, so se potegnile nato ob upokojitvi v pokojninski sistem. Nepravilne razlike so opozarjale na to, da določanje pokojnin ni najbolj pravično. Tako so dobivali zelo visoke pokojnine tisti zavarovanci, ki so

zadnja leta delali v organizacijah z izredno konjunkturo, na enakem delovnem mestu, ob enakem prizadevanju pa so slabo odrezali zavarovanci v gospodarskih organizacijah, ki so se borile za svoj obstoj z vrsto težav in kjer je bil osebni dohodek neprimerno nižji kot v gospodarsko močnih kolektivih. Zato je pri tem poglavju največ odprtih vprašanj glede na to, kakšne družbene regulative bi morali poiskati, da bi pri pokojninah te nepravilne razlike odpravili. Tudi na to naj bi dala svoj prispevek javna razprava, v kateri bi morali osvetliti, ali naj bo delni regulator za pravičnejši izračun pokojninske osnove poleg osebnega dohodka tudi upoštevanje drugih regulativov.

Zelo važno je, kako dolgo obdobje vzamemo v poštev pri računanju pokojninske osnove. Zelo kratko obdobje potegne za seboj špekulacije, ker je marsikatera organizacija pripravljena dati svoje mu delavcu tik pred pokojnino boljši osebni dohodek, zato da si ustvari pogoje za boljšo pokojnino. Ali bi kazalo vzeti osnovo za daljše obdobje kot je pet let? Kako v tem primeru uvesti pravičnejši sistem valorizacije osebnega dohodka, ki je doslej tudi pokazal svoje slabosti? Najbolj neustrezno je bilo to, da je prihajalo do velikih neskladij pri valorizaciji osebnega dohodka zato, ker je pokojninska osnova odvisna od individualnega osebnega dohodka, valorizacija pa se je določala na osnovi republiških poprečij, kar je bilo za nekatere zavarovance zelo ugodno, za druge pa slabo.

Kakšna naj bo lestvica za odmero pokojnine?

Pomemben vpliv na višino pokojnine ima lestvica, po kateri se glede na leta zavarovanja odmeri pokojnina od pokojninske osnove. V sedanjem sistemu se gibljejo pokojnine od najnižjih — 35 % pokojninske osnove pri 15 delovnih letih, do najvišje 85 % pri polni delovni dobi, ki zna-

ša pri moških 40 in pri ženskah 35 let.

Pri pripravljanju izpopolnjenega pokojninskega sistema bo potrebno ugotoviti, ali je ta razpon ustrezen, kakšen naj bo start pri najkrajši delovni dobi in za koliko naj se pokojnina poveča za vsako leto pokojninske dobe, kolikšen naj bo odstotek pokojnine in predvsem, ali naj bo lestvica enotna za vse pokojnine, ali pa različna — degresivna — glede na višino osebnega dohodka zavarovanca.

Degresivna lestvica pomeni to, da bi zavarovanci z najnižjimi osebnimi dohodki imeli nekaj višji odstotek pri izračunu pokojninske osnove kot tisti z najvišjimi osebnimi dohodki. Razlika bi se na primer gibala med 90 % pri najnižjih pokojninskih osnovah navzdol do 70 % pri najvišjih. Stvar družbenega dogovora je, kakšna naj bo lestvica oz. kolikšni naj bi bili razponi. Kot ima degresivna lestvica nekaj prednosti in poudarja solidarnostni moment, pa je vprašnje, če je načelno opravičljiva, ker zanika načelo delitve po delu, opravičljiva pa je zato, ker blaži ostre socialne razlike!

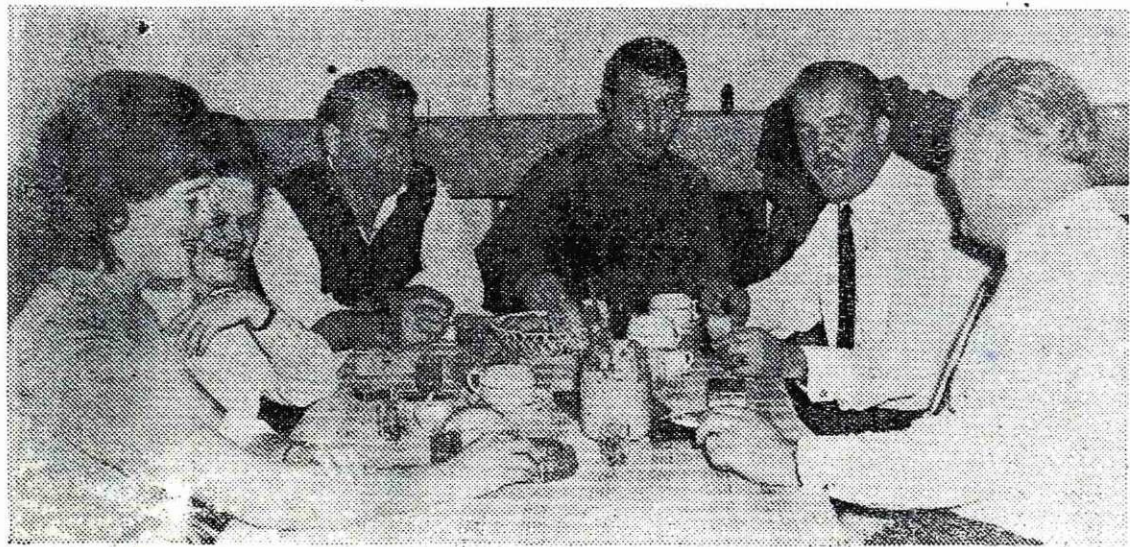
Čeprav bo dokončen odgovor in ugotovitve mogoče povzeti šele potem, ko se bo videlo, kakšnega mnenja so delovne organizacije in zavarovanci, vztraja delovna skupina v Sloveniji že sedaj na tem, da naj bi se v zveznem

okviru za vso državo določil samo najnižji in najvišji odstotek, lestvico pa bi morale določati republike same, da bi bile prilagojene razmeram in potrebam, ki so v posameznih republikah različne.

Tudi usoda varstvenega dodatka bi bila odvisna delno od tega, za kakšno rešitev se bomo odločili pri lestvici za odmero pokojnine. Če bi ustvarili malo večjo skladnost med najnižjimi in najvišjimi pokojninami, bi varstveni dodatek lahko odpadel, ker je bila že do sedaj njegova vloga v tem, da blaži prehude razlike in zagotavlja eksistenčni minimum ljudem z najnižjimi pokojninami. Vsekakor pa se za bodoče zdi ustreznejše, da bi že pokojnina sama bila prilagojena tako, da bi dosegla vsaj tako višino, ki daje upokojencu zagotovilo takega minimuma kot je pokojnina z varstvenim dodatkom.

Akcija, ki jo začnemo na področju pokojninskega zavarovanja, je zelo odgovorna in težka, če želimo, da bo obrodila dober uspeh. Zato jo je treba začeti in dokončati z vso družbeno odgovornostjo. Le tako bomo lahko tedaj, ko bomo analizirali sprejete predloge, izluščili tisto, kar bo najprimernejše za uresničenje postavljenega cilja: boljšega in bolj samoupravnega sistema pokojninskega zavarovanja.

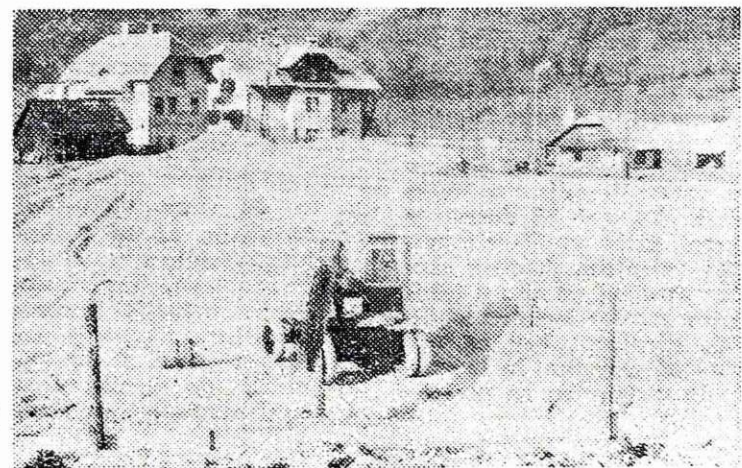
ZT

Naši sodelavci po odvzemu krvi ob kavi in konjaku. Zadržljivost na obrazu nam pove, da se dobro počutijo in, da so zadovoljni, ker se darovali svojo kri neznanemu ponesrečencu, porednici sodelavcu...

Delavci splošno gradbenega podjetja SAVA so v Kranjski gori pričeli graditi nov hotel gostinskega podjetja Gorenjka. — Prav sedaj delajo izkop na prostoru med vilo OLG in hotelom PRISANK.

Podjetje ŽICNICA v Kranjski gori postavlja na Vitranc novo sedežnico. Stara je dotrajala, poleg tega pa sta v S-u začela, zaradi plazovitega terena, drseti dva opornika. Računajo, da bo nova žičnica pričela obratovati do 20. decembra.

Bo v Mojstrani zrasla nova cementarna?

Jeseniško gospodarstvo je bilo leta nazaj zelo enostransko usmerjeno. Skoraj v celoti ga je predstavljala Železarna, ki je bila tudi sicer eno najmočnejših podjetij. Težave, ki so se pojavile v črni metalurgiji, so povzročile težave tudi v celotnem občinskem proračunu. Narodni dohodek je padel. Vsako leto pa je zmanjkovalo denarja, največkrat tudi za nujne potrebe družbenega standarda.

Ker so se težave v Železarni zadnja leta še stopnjevale, je bilo seveda edino pametno poskušati bolj vsestransko razviti celotno gospodarstvo v občini. Predstavniki skupščine občine so vložili dosti naporov, da so premaknili razvoj turizma, kot druge panoge gospodarstva, s precej srečno roko pa so tudi uspeli razviti nekatere druge dejavnosti, v katerih se je ali pa se še bo zaposlilo precej občanov, predvsem pa ženska delovna sila. Tu so mišljeni novi obrati Izolirke na Jesenicah, obrat Planike na Breznici, nova proizvodnja Kovinarja na Jesenicah, z integracijo povečana dejavnost Kovinotehne, združeno poslovanje Čoke in Vezenine z Bleda ter v zadnjem času začetki gradnje obrata Iskre na Blejski Dobravi. Vse te pa naj bi predvidoma zasenčile načrt za izgradnjo velike cementarne v Mojstrani.

Pretekli ponedeljek so v prostorih Skupščine občine Jesenice potekali razgovori med predstavniki skupščine in predstavniki SMELT-a — poslovnega združenja težke

industrije. Predvidoma naj bi v letu 1970 na področju Mojstrane opravili geološke raziskave za ugotovitev zaloge, kvalitete in slojevitosti laporja. Do 1. 1. 1970 naj bi za predvidena dela podpisali potrebno pogodbo.

V kolikor bi raziskave dale ugodne rezultate, potem bi se predvidoma v naslednjem letu začeli pogovarjati o gradnji cementarne, v kateri bi izdelovali vrsto cementa, ki ga pri nas še ne izdelujemo. Pri izdelavi bi v veliki meri koristili žlindro, kot odpadni material Železarne.

Kot je zahteva v svetu, bi imela cementarna zmogljivost 500 ton dnevno, pri čemer naj bi glede na sedanje zahteve samo za potrebe na Gorenjskem porabili okoli 300 ton cementa.

Ostalo količino proizvodnje

pa naj bi po dosedanjih zamislih uporabili za izdelavo betonskih elementov in izdelkov. Tudi pri tem ne bi bili v zadregi s surovinami, saj Sava in njeni pritoki nanosijo v dolino letno okoli 100.000 m³ grameza, pri čemer ga sedaj letno izkoristimo le okoli 30—35 m³.

Predvidena investicija naj bi veljala približno 40 milijonov novih dinarjev, pri čemer pa še niso narejeni projekti, niti nista še znana kreditor in investitor. Po besedah predsednika skupščine občine tov. Zvana je možno, da bi od gradnje cementarne v Mojstrani tudi odstopili, vendar le v primeru, da bi dobili potrebne kredite za hitrejši razvoj turizma v tem predelu zgornjesavske doline.

T. Lipicer

Ob tednu solidarnosti z bojem vietnamskega ljudstva

V tednu solidarnosti z vietnamskim ljudstvom so se člani kluba OZN na osnovni šoli Tone Čufar odločili, da nam povedo svoje mnenje o tej deželi in herojskem ljudstvu, ki se že desetletja bori za svobodo. Prepričani so, da imate tako mnenje tudi vi. Skupaj se tako pridružujemo milijonom na svetu, ki obsojajo to, tako umazano vojno.

»Prepričani smo bili, da se nikoli, nikjer ne bo dogajalo kaj takega, kar so počeli fašisti med drugo svetovno vojno. Vendar smo danes priče prav takim, če ne hujšim metodam, ki jih Amerikanci uporabljajo, da bi iztrebili trpeče ljudstvo Vietnam. Kaj takega od Amerikancev nismo pričakovali,« pravi Jana, učenka 8. razreda.

»Tri milijone ton bomb. Dva milijona mrtvih in štiri milijone ranjenih branilcev domovine in borcev za svobodo. To je Vietnam! To je boj vietnamskega ljudstva proti ameriškemu agresorju.« Da, tako si predstavlja življenje in vojno v Vietnamu 13-letni Matjaž.

Alenka pravi, da ji je že sama beseda vojna strašna.

»Vedno bolj se zavedam, da sploh ne znamo ceniti tega, kar imamo, mislim na lačne, uboge otroke; v njihove duše se je že zgodaj vtisnil strah in čisto drugačen pogled na svet,« premišljuje 15-letna Stanka.

»Mi,« pravijo člani kluba OZN. »bomo vztrajali na strani trpečega ljudstva tako dolgo, dokler okupator ne bo zapustil Vietnam. Zavedamo se, da se Vietnamci borijo proti imperialističnemu sovražniku, ki bo lahko jutri ogrožal tudi nas in druge narode. Na strani Vietnamcev in njihovega boja nas je vedno več. To pa vliva ljudstvu še večjo moč in vero v zmago, lepši jutrišnji dan in lepšo, drugačno prihodnost novega rodu.«

Eva Jan

Lojze Furlan

Skromno in tiho, kakor je bilo tiho in skromno njegovo življenje, se je v teh novembrskih dneh za vedno poslovil od nas LOJZE FURLAN. Od leta 1922, ko se je pokojni preselil na Jesenice, je bila njegova življenjska pot povezana z našim mestom, z našo občino, z njenimi težavami in uspehi. Tisti, ki so ga poznali, so vedeli, da se v njegovi skromnosti skriva klen značaj, napredna miselnost in velik patriotizem.

Slovenstvo in patriotizem za njega niso bile prazne besede, o tem je mnogo razmišljal in v odločilnih trenutkih tudi žrtvoval in tvegaval. Že v prvi svetovni vojni se je kot prostovoljec priključil bojevnikom za uresničevanje prve južnoslovenske ideje, in države ter se v tržaškem bataljonu v Ukrajini boril proti avstroogrskega monarhizmu. Po končani prvi svetovni vojni je bil med borci prostovoljci, ki so novorojeni jugoslovanski državi branili njene severne meje.

Globoki narodnostni čut in patriotizem sta ga spremljala na vsej življenjski poti. Odločno se je vključil tudi v narodnoosvobodilno gibanje v najzgodnejših dneh njegovih priprav in njegove začetne organizacije. Svoj dom je spremenil v hišo upora, kamor so pozneje prihajali borci osvobodilnega gibanja, kjer je bilo križišče pomembnih zvez, kjer je sprejemal ranjence in od koder so pogajale prenekatere niti novega, takrat najbolj željenega pojma, ki smo ga poznali pod hrepenečo besedo SVOBODA.

Njegov prispevek in njegovo vlogo v narodnoosvobodilnem gibanju lahko razberemo iz naslednjega dejanja njegove življenjske poti, ko je že pred osvoboditvijo postal predsednik narodnoosvobodilnega odbora za mesto Jesenice in skupaj z vkorakanjem osvobodilnih čet nastopil v našem mestu kot nosilec nove, ljudske oblasti.

Po štirindvajsetih letih je težko ocenjevati njegov ogromen prispevek k utrjevanju ljudske oblasti in doumeti težave, ki so se zgrmale na njega kot osnovnega nosilca oblasti v osvobojeni domovini. Problemi bombardiranega mesta, razgane družine, pomanjkanje hrane in vse druge tegobe, s katerimi se je spopadel, so nam danes že skoraj neumljive.

O vsem tem je poleg ožjih sodelavcev vedel le on, ki pa v svoji skromnosti o tem ni mnogo govoril. Prispevek pokojnega Lojzeta Furlana k našemu lepšemu in srečnejšemu življenju je tolikšen, da bo ostal njegov lik med nami velik in zaradi njegove skromnosti še večji.

Pokojnemu Lojzetu Furlanu smo za vse, kar je naredil za Jesenice in slovenstvo, globoko hvaležni.

Dejanje, vredno poštenjaka

Nemalo je bil prenečen človek, ki je šele doma ugotovil, da je pozabil v vlaku z Ljubljane do Jesenic, zavitek precejšnje vrednosti. Še bolj pa je bil presenečen, ko se je naslednji dan pojavil na njegovem domu starejši mož in mu prinesel izgubljeni zavitek. Našel ga je njegov sin, ki se je vozil z istim vlakom in je med zadnjimi izstopil z vlaka. Doma so zavitek odprli in dobili v njem račun ter tako ugotovili lastnika.

Večkrat slišimo mnenje, češ da ni med nami več po-

štenja in da v današnjih časih vsakdo gleda le na svoje osebne koristi, pa čeprav na račun bližnjega ali družbe. Primer, ki ga tu navajamo pa kaže, da smo morda le v zmoti.

O tem so se lahko prepričali tudi potniki na avtobusu z Lesc do Javornika, ko je mlado dekle, morda dijakinja, pobrala na tleh denarnico in jo vrnila starejši skromni ženi, ko je izstopala iz avtobusa.

S. S.

Ob svetovnem dnevu varčevanja nagajeni novorojenčki

31. oktober priznava veliko držav kot svetovni dan varčevanja. Za ta dan banke širom po svetu prireajo razne svečanosti, nagradna žrebanja itd. z namenom, spodbujanja varčevanja med prebivalci. Varčevanje, kot je poznano, deluje na ljudi vzgojno in jih oblikuje v dobre in skrbne gospodarje, s tem se zmanjša gotovinski plačilni promet, manjša je nevarnost kraje, vlovov, obenem pa banka ta denar koristno uporabi za kreditiranje gospodarstva in za različne druge namene. Na ta način se odpravlja nelikvidnost in pospešuje gospodarski razvoj določenega področja in države.

Nekaj let nazaj naše banke v Sloveniji ali Jugoslaviji niso posvečale posebno velike pozornosti na tekočo propagando ali propagando ob dnevu varčevanja. V zadnjem času pa skušajo to pomanjkljivost naše banke odpraviti.

Precejšnjo aktivnost na tem področju kaže Gorenjska kreditna banka z vsakoletnimi nagradnimi žrebanji, raznim propagandnim materialom, oglasi v radiu, televiziji in časopisih in letošnje novostjo: nagrade novorojenčkom.

Vsi novorojenčki, ki so se rodili letos v mesecu oktobru bodo, ali so že nagajeni s hranilno knjižico in začetno vlogo N din 20, ter hranilnikom. Vse mamice pa so ob tem srečnem dogodku prejele tudi iskrene čestitke od kolektiva Gorenjske kreditne banke.

Na področju jeseniške občine se je po podatkih matičnega urada v mesecu oktobru rodilo 21 novorojenčkov in vsakega od njih že čaka napisana hranilna knjižica v Gorenjski kreditni banki Jesenice. To je sicer skromno darilo, vendar pa za vse matere ter sinove in hčerke dober spomin na mesec oziroma Svetovni dan varčevanja.

Plenum ZZB NOV občine Jesenice

V torek je bil razširjeni plenum ZZB NOV občine s precej obsežnim dnevnim redom, ki ga je vodil predsednik Franc Konobelj — Slovenko. Najprej je podal kratko poročilo s VI. kongresa ZZB NOV Jugoslavije delegat Janez Rozman, ki je bil oktobra v Ohridu.

Po krajši razpravi so sklenili, da bodo gradivo kongresa s sklepi, ki so bili objavljeni v TV 15 št. 42/64, podrobneje obravnavali na bližnjih skupščinah KO ZB NOV, ki bodo v decembru in na občinski konferenci ZZB NOV Jesenice v januarju 1970. omenjeno je bilo še vedno nerešeno vprašanje internirancev in izseljencev, ki imajo status borca NOV. V letih nacističnega terorja so bili mnogi še mladeniči. Ko se je končala vojna, pa so bili ti mladinci vpoklicani na odsluženje polne vojne obveznosti v JLA, nekateri dve, drugi celo tri leta. Tisti mladinci, ki so bili v nemški vojski, pa so opravili le 6-mesečno obveznost v JLA. Sklenili so, da bodo to vprašanje sprožili na bližnjem kongresu ZZB NOV Slovenije ter se zavzeli, da se prizadetim internirancem prizna prebiti čas v JLA vsaj v delovno dobo.

Janez Ponikvar, stanovanjski referent SOB Jesenice, pa je navzoče seznanil s stanovanjsko problematiko, ki je še vedno navzoča med borci NOV. Iz njegovega poročila povzemamo, da je bilo lani zbranega na območju občine 258 milijonov S din namenskega denarja za gradnjo individualnih hiš, odkup najemnih stanovanj ali adaptacijo hiš za borce. Po ključu 1,03 % pa je SOB Jesenice dobila le okoli 118 milijonov S din. Letos zbrane prošnje za posojila, ki jih vlagajo borci NOV za novogradnjo ali adaptacijo ter odkup najemnih stanovanj pa kažejo, da bi za rešitev teh vlog potrebovali okoli 624 milijonov S din. Po predpisu, ki se predvideva za leto 1970, pa se lahko računa le na 88 milijonov S din, ki bodo namensko razpoložljivi. Po dokaj živahni razpravi so imenovali petčlansko komisijo in jo zadolžili, da sestavi ustrezno petico o stanovanjski problematiki borcev v občini Jesenice z zahtevo, da ustrezni republiški organi spremenijo ključ participacije namenskih sredstev, ki jo bodo posredovali komisiji za zadeve borcev NOV pri skupščini SRS in GO ZZB NOV Slovenije. Hkrati pa bodo posredovali pri SOB Jesenice, ki naj po svojih predstavnikih intervenira, da doseže ugodnejši ključ in da bi s tem pridobili več sredstev za hitrejše reševanje obravnavane problematike.

Anica Jeršin, referent za zadeve borcev NOB SOB Jesenice je poročala o priznavalninah. Vključno z novembrom 1969 je prejela stalne priznavalnine 72 upravičencev, enkratno pomoč je dobilo 12 borcev, na okrevanje je bilo poslanih 10 borcev, pomoč za šolanje prejema pet otrok umrlih ali še živčih borcev. Koliko jih prejema priznavalnino iz republike, o tem pa

žal nimajo podatkov. Predvidevajo, da bodo letošnje leto namenili teh sredstev skoraj 20 milijonov S din. V decembru bodo obiskali v bolnišnici in na domu vse huje in že dalj časa bolne borce ter druge zdravstveno oslabele upokojene borce. Ob tej priliki bodo tovariše tudi skromno obdarili.

Poslanec Slavko Osredkar je navzoče seznanil o nekaterih novelah, ki jih vsebuje predlog novega zakona invalidskega in pokojninskega zavarovanja. Zmenili so se, da bodo borci aktivnejši na terenu, ko bo razprava o teh predlogih zakona.

V razpravi o razvijanju tradicije NOB so se precej zadržali na problemu oddelka NOB v tehniškem muzeju železarne Jesenice. O tem je obširneje govoril Stane Tušar, vodja oddelka. Iz Tušarjeve razprave povzemamo nekaj misli in podatkov. V oddelku NOB je zbranih čez 7.000 slik, mnogo eksponatov in drugega arhiva. Zgodovina socialnih bojev in NOB Jesenic je sicer precej obdelana, vendar je tako obsežna in bogata, da je še mnogo, mnogo dela, če hočemo, da bo v oddelku vsebovano vse oziroma vsaj najpomembnejše. Še vedno po nepopolnih podatkih kaže, da je bilo okoli 3.000 Jesenčanov v NOV, približno 2.000

je bilo žrtev fašističnega terorja, čez 700 pa jih je padlo v NOV. Problem nadaljnjega urejevanja oddelka NOV je v nezadostni površini in prostorov ter pomanjkanju muzejskih delavcev, pa tudi sredstva, ki so na voljo, ne zadoščajo. Sklenili so, da bodo predlagali, da bi občina ali Železarna podelila stipendijo za šolanje enega strokovnjaka za delo v muzeju. Vse kaže, da so nas na tem področju kulturne dejavnosti prehiteli mnogi manjši kraji. Ugotovili so, da tako Železarna kot SOB kažeta razumevanje za to dejavnost ter jo podpirata po svojih možnostih. Potrebna pa bo še večja zavzetost, če nočemo zaostati sredi poti.

Tudi spomeniki, spominska obeležja in grobišča so dokaj pomanjkljivo vzdrževana. Na območju občine je med drugim 13 spomenikov, 7 grobišč, 59 spominskih plošč padlim, 32 krajevnih obeležij padlih borcev NOV, 21 spominskih plošč v delovnih in drugih organizacijah, 12 obeležij partizanskih akcij itd. V Zirovnici bodo obnovili spominsko obeležje s spomenikom 29 streljanim talcem v Mostah, na Hrušici na Belem polju pa je zmanjkalo denarja za končno ureditev spomenika 47 ustreljenim talcem. Plenum je bil značilno delaven in kaže, da bo potrebno še mnogo prizadevnega dela v organizacijah ZZB NOV, še posebno zato, ker bomo prihodnje leto praznovali 25-letnico osvoboditve.

Modna revija na Jesenicah

Prireditve za dan republike

Petek, 28. novembra:

ob 17. uri: OTVORITEV KOLEKTIVNE SLIKARSKE RAZSTAVE ČLANOV LIKOVNE SEKCIJE DOLIK v mali dvorani Delavskega doma.

ob 18. uri: KONCERT — JESENISKI ZBORI ZA DAN REPUBLIKE v gledališču Tone Čufar. Sodelujejo: Mladinski zbor srednjih šol pod vodstvom prof. Janka Pribošiča, jeseniški ženski, moški in mešani zbor pod vodstvom prof. Milka Škoberneta in moški zbor JEKLAR pod vodstvom zborovodje Poldeta Ulaga.

Razprava o osnutku zakona

V sredo 19. novembra je predsedstvo občinske konference SZDL Jesenice s poslansko pisarno organiziralo prvi razgovor o osnutku zakona o kulturnih skupnostih in o financiranju kulturnih dejavnosti. Uvodne misli v razpravo je podal član predsedstva občinske konference SZDL Joža Varl. Sledila je razprava, v kateri je sodelovala tudi članica republiške konference SZDL. Poleg nekaterih pripomb na osnutek zakona, so sprejeli tudi predlog, da se v najkrajšem času formira tudi iniciativni odbor za ustanovitev kulturne skupnosti na Jesenicah.

Sprejete pripombe na razgovoru se nanašajo predvsem na ne dovolj precizno opredelitev kulturnih dejavnosti. Le-te bi morali v ustreznem členu bolj določeno navesti, vsekakor pa v ta člen vključiti še glasbene šole, delavske univerze pa tudi lokalni tisk in radio. Razen tega so menili, da je potrebno bolj jasno opredeliti pristojnosti, oziroma razmejitve za posamezna področja kulturnih dejavnosti med republiško in občinskimi skupnostmi. Ob tem so npr. mišljeni večji objekti, ki sodijo pod spomeniško varstvo, večji muzeji in splošni večji kulturno-umetniški spomeniki, ki imajo širši slovenski značaj. Predlagali so tudi, da naj ustrezni republiški organi razmislijo o preciziranju virov financiranja kulturnih dejavnosti, da ne bi občine vsaka za sebe določale vire, pri čemer se lahko znova pojavi administrativni vpliv, ki ga zakon predvsem hoče preprečiti. Menili so tudi, da bi sporedno z razpravo o osnutku zakona morala potekati tudi razprava o bodoči pristojnosti ustreznega sveta pri občinski skupščini

in občinske Zveze kulturno prosvetnih organizacij.

Ob koncu dovolj razgibanega razgovora so izrazili tudi željo, da bi republiški organi pripravili za vse občine primer osnutka statuta kulturnih skupnosti, primer programiranja kulturnih dejavnosti v občini in metodologijo za ugotavljanje kulturnih razmer in potreb v občinah.

Tej uvodni razpravi, kateri so prisostvovali: poslanec kulturno-prosvetnega zbora republiške skupščine Jože Gazvoda, predstavniki občinske Zveze kulturno prosvetnih organizacij, sveta za šolstvo, prosveto, kulturo in telesno kulturo, načelnik oddelka za družbene službe SOB Jesenice, predstavniki gledališča Tone Čufar, Knjižnice Jesenice, Radia Jesenice in Delavske univerze Jesenice, bo sledila še širša razprava ostalih predstavnikov kulturno-prosvetnih društev in organizacij. Predsedstvo občinske konference SZDL Jesenice pa bo prvi teden v decembru obravnavalo sprejete pripombe na osnutek in jih formuliralo ter poslalo pristojnim republiškim organom.

Prva modna revija po osmih letih

V tem mesecu je trgovsko podjetje Murka priredilo dve modni reviji v svoji blagovnici na Jesenicah. Na revijah, ki sta pritegnili rekordno število gledalcev, so prikazali najnovejše modele jesensko-zimske konfekcije priznanih proizvajalcev: Novosti iz Ljubljane, Noviteta iz Novega Sada, Ria iz Reke in drugih.

Na Jesenicah se bo iz leta v leto razvijala trgovska mreža, zato je prav, da tudi pr

nas predstavijo potrošnikom modne novosti na modnih revijah, saj je taka oblika prodaje blaga najboljša ne samo za podjetje, ampak tudi za potrošnika. Na upravi Murke na Jesenicah pravijo, da bodo odslej vsako leto priredili tri velike revije, na katerih bodo Jesenčanom predstavili vse modne novosti leta. V načrtu pa imajo tudi modno revijo za najmlajše.

D. Sedej

Ponosni smo na naše slikarje

V petek, 21. t. m. so v Napotnikovi galeriji v Šoštanju izredno slovesno odprli kolektivno slikarsko razstavo članov likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Cufar Jesenice. S toliko pozornosti in spoštovanjem doslej jeseniški slikarji še niso bili nikjer sprejeti. Izjemno so jim tudi kot amaterjem dovolili, da razstavljajo svoja dela v Napotnikovi galeriji, ki je predvsem namenjena za razstave poklicnih slikarjev. To je prav gotovo zelo lepo priznanje kvaliteti naših slikarjev, ki so jo dosegli v skoraj 24-letnem delovanju.

V avli osnovne šole, ki je preurejena v Napotnikovo galerijo in ki jo krasijo številne skulpture pokojnega kiparja domačina Ivana Napotnika, je bila ob otvoritvi zelo prisrčna in kvalitetna slovesnost. Poleg osmih slikarjev in predstavnikov jeseniške Svobode, je ravnatelj galerije Viktor Kojc pozdravil tudi številne predstavnike družbeno-političnega in kulturnega življenja Šoštanja, Velenja in Celja ter vdovo pokojnega kiparja Napotnika in nekatere slikarje-samouke domačine, med njimi tudi slikarja naivca Tisnikarja. Otvoritvi pa je prisostvovalo tudi precej prosvetnih delavcev in šolske mladine.

Uvodni kulturni program, ki so ga izvajali šolski mladinski zbor, recitatorji in šaleški oktet, je bil posvečen dnevu republike in gostom z Jesenic. Tudi razstava je posvečena prazniku republike. Ob otvoritvi je na željo prireditelja o razvoju DOLIK in jeseniškega likovnega življenja govoril tudi predsednik jeseniške Svobode Joža Varl, ki je poudaril, da je jeseniški primer kontinuiranega 24-letnega delovanja edinstven primer v Sloveniji in Jugoslaviji.

Ko je Maks Podlesnik, predsednik DPD Svoboda Šoštanj, ki je pokroviteljica razstave, odprl razstavo, je še posebno naglasil, da jeseniški železarji ne reprezentirajo svoje visoke kulture samo s pričujočo razstavo, ki je vse izredno presenetila in navdušila, temveč tudi s svojim zelo kvalitetnim amaterskim gledališčem, folkloro, pihalnim orkestrom in drugim.

Ob zaključku te izredno svečane in prisrčne svečanosti je ravnatelj Napotnikove galerije poklonil vsem gostom z Jesenic katalog Ivana Napotnika z njegovim življenjepisom in reprodukcijo njegovih skulptur, mlada Šoštanjčanka pa jim je pripelala rdeče nageljne. Ob tej priliki je svet za kulturo in prosveto.

to skupščine občine Velenje izrazil priznanje in izročil nagrado Viktorju Kojcu, ravnatelju Napotnikove galerije, za njegovo veliko delo pri organizaciji razstav.

Po otvoritvi razstave so jeseniškim gostom priredili družabni večer, na katerem so kramljali o življenju in delu pri nas na Jesenicah in v Šoštanju.

»Razvalina življenja« na odru delavskega doma na Javornikn

Člani dramske sekcije Svobode Javornik so v letošnji sezoni pripravili prvo odrsko delo, ki bo za njih tudi prva otvoritvena predstava na novem odru delavskega doma. Premiera Finžgarjeve ljudske igre »Razvalina življenja« bo v soboto, 29. 11. ob 19.30. v režiji Janeza Kejžarja.

Tako se bo izpolnila več kot 30 let stara želja tudi članom dramskega odseka Svobode Javornik. Že pred drugo svetovno vojno, ko so imeli na razpolago le majhno dvorano pri Koniču in skromen oder, so razmišljali o tem, da bi zgradili nov dom z velikim odrom. Žal je njihove račune prekrizala najprej oblast, ki jim ni dovolila igrati in peti niti na majhnem odru, pozneje pa tudi druga svetovna vojna. S podobnimi željami in pričakovanji so nadaljevali delo v telovadnici osnovne šole na Koroški Beli. Pričakovanja so bila v zadnjih letih še toliko večja, ker je bil objekt že v izgradnji.

Režiser Janez Kejžar je sedanjost skupino, ki jo sestavljajo v glavnem mladi ljudje, izbral pred tremi leti. Odločili so se za Finžgarjevo ljudsko igro v treh dejanjih »Razvalina življenja«, ki je dokaj zahtevno odrsko delo. Zanimivo je tudi to, da je sedanja zasedba že tretja po osvoboditvi. Prvič so jo uprizorili že v prvih povojnih letih v režiji prof. Šuberta,

V Šoštanju se predstavlja 18 dolikovcev z 39 deli in sicer: Bem dr. Dana, Čebul Jože, Čeh Boni, Čeh inž. arh. Sašo, Dolinšek Franc, Erman Lojze, Herman Jurij, Kotnik Zdravko, Košnik Bogo, Kozamernik Janez, Lužnik Pavel, Markež Tine, Pengal Miro, Puc Andrej, Rajhman Rudi, Sifer Branko, Tomazin Tone in Zupan Cveto.

Razstava v Šoštanju prav gotovo pomeni izredno lepo afirmacijo jeseniških slikarjev-amaterjev in afirmacijo kulture železarskih Jesenic nasploh. Po končani razstavi v Šoštanju se bodo jeseniški slikarji predstavili še v Velenju in Celju.

drugič pa leta 1962 v režiji Janeza Vidica.

Dramska sekcija javorške Svobode bo zatem pripravila še ustrezno odrsko delo, ki naj bi ga pomladi uprizorili v počastitev 25-letnice osvoboditve.

Danes bodo ob 17. uri v mali dvorani Delavskega doma na Jesenicah s kratkim kulturnim programom odprli letos že četrto kolektivno slikarsko razstavo članov likovne sekcije DOLIK pri DPD Svoboda Tone Cufar Jesenice. Razstava je že tradicionalno posvečena dnevu republike.

Posebna žirija, ki sta jo sestavljala umetnostna zgozovinarica Maruša Avguštin in dipl. inž. Avgust Karba sta od predloženih del odbrala 31 slik petnajstih avtorjev. Razstavljajo: Čebul

Naš železar na umetniški fotografiji

V četrtek, 20. t. m. je inž. Avgust Karba v imenu jublanta železarne Jesenice, v mali dvorani Delavskega doma odprl II. medklubske razstave umetniške fotografije na temo CLOVEK IN JEKLO. Razstava, ki jo je organiziral foto klub Andrej Prešern z Jesenic, sodi v okviru proslav ob 100-letnici železarne.

Organizatorji razstave so z razpisom teme, ki obravnava železarja pri njegovem delu in uporabnost njegovega proizvoda pri gradnjah in nadaljnji predelavi, postavili fotoamaterje pred izredno težavno nalogo. S črno-belo fotografijo izveči iz temno-sivih in mračnih ambientov toliko svetlobe in sence, da bo slika zaživel in gledalcu čim bolj popolno predstavila železarja pri njegovem težkem delu.

Žirija, ki je izmed 115 fotografij 39 avtorjev izbrala 90 del 30 avtorjev iz devetih fotoklubov za razstavo, je zelo dobro opravila svoje delo. Razstavljene slike se v večini primerov odlikujejo po zelo posrečenem izboru motiva in dobrem, v nekaterih primerih celo odličnem razmerju temnih, sivih in

svetlih tonov. Posamezne slike so, glede na poprečno zelo dobro kvaliteto, pod poprečjem, vendar pa splošen vtis razstave naredi lep vtis in vsi fotoamaterji, ki se predstavljajo na razstavi, zaslužijo vse priznanje. Priznanje velja tudi organizatorjem, ki so z organizacijo razstave našega železarja v umetniški fotografiji, zelo verno prikazali zunanjemu svetu.

Na otvoritvi razstave so podelili tudi zlato medaljo Francu KOLMANU za najboljšo fotografijo in Francu CRVU za najboljšo kolekcijo, oba iz FK Jesenice. Srebrno medaljo za fotografijo sta prejela Franc MAKOVEC iz FK Jesenice in Ivan STOJIC iz FK Smederevo, za kolekcijo pa Franc KOLMAN. Ivo CERLE, FK Maribor, Miro inž. SKUBE, FK Jesenice in Tihomir PINTER, FK Beograd, so prejeli bronasto medaljo za posamezno fotografijo, Tihomir PINTER, FK Beograd, pa še za kolekcijo.

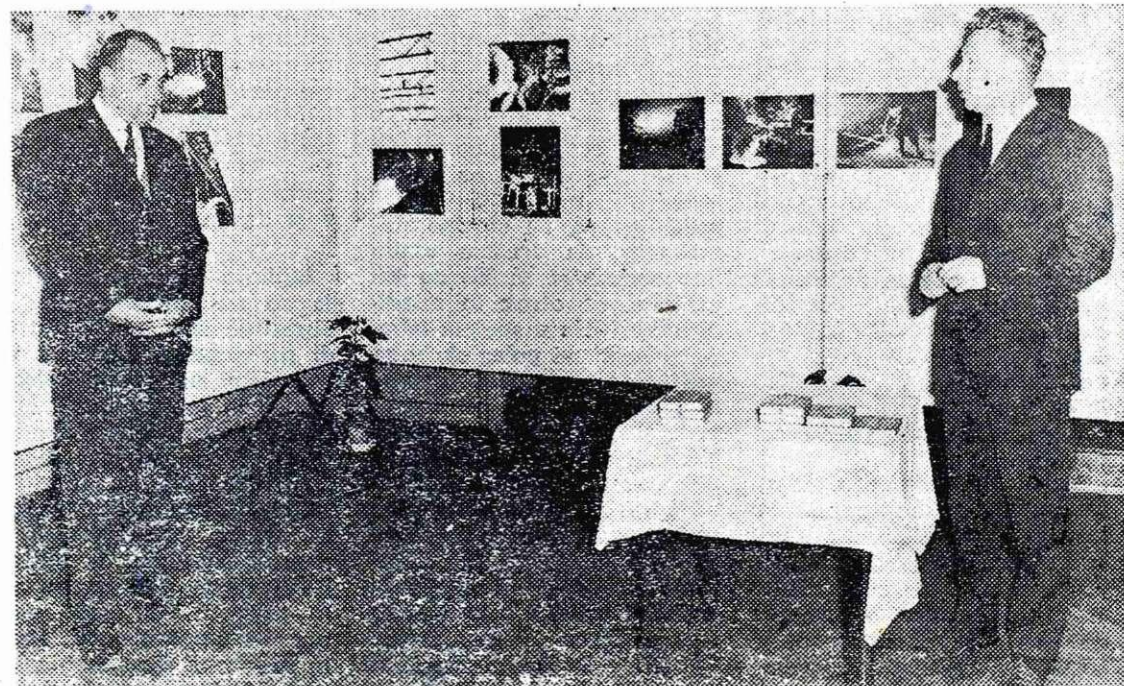
Vsekakor II. medklubske razstave umetniške fotografije lahko uvrstimo med eno kvalitetnejših kulturno-tehničnih manifestacij ob 100-letnici našega podjetja.

Jeseniški slikarji za dan republike

Jože, Dolinšek Franc, Erman Lojze, Herman Jurij, Korošec Janko, Kotnik Zdravko, Kozamernik Janez, Markež Tine, Milkovič Janez, Pengal Miro, Rajhman Mitja, Smolej Pavel, Sifer Branko, Tomazin Tone in Zupan Cveto.

Letošnje leto je bilo za jeseniške slikarje amaterje izredno plodno, saj so slikarji za tri kolektivne razstave na Jesenicah in za četrto v Šoštanju morali predložiti skoraj 200 likovnih del. Koliko truda, študija in prostih ur, poleg materialnih izdatkov, zahteva tako obsežna dejavnost, vedo le slikarji sami in tisti verni obiskovalci razstav, ki njihove napore in rast spremljajo že dalj časa. Posebno pa nas veseli, da je med razstavljalci vedno več mladih, kar je tudi zanesljivo jamstvo, da bo DOLIK še napredoval in še bolj uspešno deloval pri likovno-estetski vzgoji naših delovnih ljudi. To jim tudi prav ob dnevu republike iz vsega srca želimo.

Razstava bo odprta do vključno 10. decembra vsak dan od 9. do 12. in 14. do 19. ure.

Dipl. inž. A. Karba je v imenu železarne odprl II. medklubske razstave umetniške fotografije

Anekdote

Nekoč je Einstein ves zamišljen delal v svoji študijski sobi. Nenadoma prihitel k njemu sobarica in vsa preplašena zavpije:

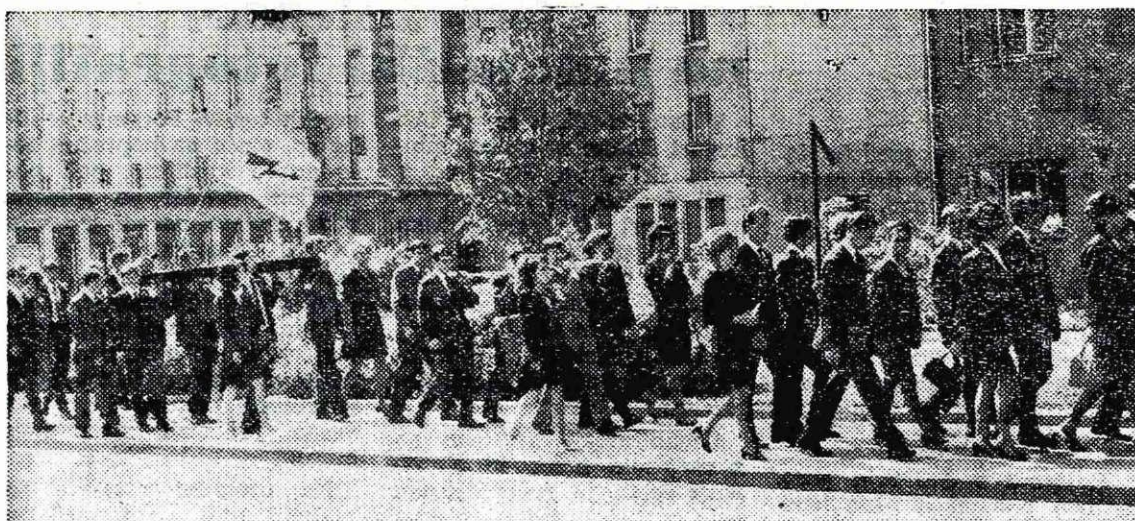
»Hiša gori!«

»Pojdite in sporočite to moji ženi,« pravi mirno Einstein, »saj veste, da se jaz ne vmešavam v gospodinjstvo.«

»Priznam, da so žene večnoma bolj nečimrne kot moški,« je dejala Marlene Dietrich skupini prijateljev, »vedno pa tudi ne. Zdaj, na primer, vidim med vami nekaj, česar si nobena ženska ne bi dovolila: najlepši med vami ima samoveznico površno zavezano...«

Okrog igralke je bilo pet moških in vsi so naenkrat dvignili roke, da bi se pollepšali.

Spomin na preteklo šolsko leto. Maturantje zahtevajo pred zavodom za socialno zavarovanje »višje pokojnine«!

Učni uspeh v prvem redovalnem obdobju

Na tehniški in poklicni šoli železarskega izobraževalnega centra smo zaključili prvo redovalno obdobje. Učni uspeh je v primerjavi s preteklim šolskim letom nekoliko boljši, vendar še ni zadovoljiv.

Na TS je vpisanih v redne oddelke 180 učencev. Pozitivno ocenjenih je bilo 67 učencev ali 37,8 %. V preteklem šolskem letu je bilo v istem obdobju pozitivno ocenjenih 48 učencev ali 26,4 %. Vidimo, da je učni uspeh letos boljši za 11 %, vendar z njim ne moremo biti zadovoljni. V večernih oddelkih TS je bilo vpisanih 54 učencev, ostalo pa jih je še 45. Od teh je bilo pozitivno ocenjenih 19 učencev ali 42,2 %. Uspeh ni najboljši, vendar moramo upoštevati težke pogoje, ki jih imajo pri učenju. Učenci so večina zaposleni v železarni. Nekateri delajo celo na tri izmene. Večkrat imajo težave z menjavanjem dnin, zaradi popoldanskega pouka. Mislim, da bi morala vodstva obratov to upoštevati in jim prilagoditi delo tako, da bi pouk lahko obiskovali. Kako težak je študij poleg redne zaposlitve in drugih obvezno-

sti, lahko ugotovi samo tisti, ki to poizkusi. Zato bi morali imeti v železarni do tistih, ki želijo izpolnjevati strokovno znanje več razumevanja, saj bo to njihov strokovni kader in zagotovilo za uspešno delo ter napredek.

Poklicno šolo obiskuje sedaj 229 učencev, vpisanih je bilo 232, izstopili pa so trije učenci. Pozitivno je bilo ocenjenih 109 učencev ali 47,6 %. V preteklem šolskem letu je bilo pozitivno ocenjenih 93 učencev ali 43,7 %. Tako se je na PS uspeh izboljšal za 2,9 %. Napredek sicer je, vendar ne takšen, da bi bili z njim lahko zadovoljni. Z učnim uspehom bi bili zadovoljni, če bi bilo nad 60 % pozitivno ocenjenih. Takšen ali še boljši učni uspeh bi učenci obeh šol lahko dosegli:

- s tekočim skupnim učenjem,
- da bi odmerili za učenje

več časa,

- s samostojnim izdelovanjem domačih nalog,
- z intenzivnim spremljanjem pouka,
- z večjo prizadevnostjo in marljivostjo pri učenju.

Pridnih in prizadevnih učencev je precej, žal pa je več slabših učencev. Zaskrbljujoče pa je to, da imajo nekateri učenci 3, 4, 5, ali celo več opominov. Takšni učenci se bodo morali zelo potruditi, da bodo učni uspeh izboljšali. Poudariti pa moram, da precej opominov ne predstavlja čistih nezadostnih ocen. Z majhno prizadevnostjo jih lahko učenci hitro spremenijo v pozitivne ocene.

Šola, prav tako učiteljski zbor, si prizadevata, da bi bil uspeh pri vzgojno-izobraževalnem delu čim boljši. V nekaj letih nazaj smo opremili fizikalni, strojni in metalurški kabinet z novimi in sodobnimi učili. Učitelji posredujejo učencem novo snov z uporabo učnih pripomočkov, delajo pa tudi praktične vaje. Razne naprave, delovanje teh

in tehnološke procese v proizvodnji, si učenci ogledajo v železarni. Tako osvojijo že pri samem pouku precej znanja, doma ga morajo samo utrditi.

Omeniti moram, da letos nimamo dovolj stalnega učiteljskega kadra. Na nova službena mesta so odšli štirje redni predavatelji, dobili pa nismo nobenega. Trenutno rabimo strojnega in metalurškega inženirja ter predavatelja za matematiko — fiziko. Nezasedene predmete smo dali honorarnim predavate-

ljem, ki so večina iz železarne. Zato se moramo zahvaliti vodstvu železarne, ki nam je v tem kritičnem stanju razumljivo pomoč. Boljši učni uspeh nam daje upanje, da se bo ta še naprej izboljševal, seveda, če bodo učenci vložili pri učenju več truda. Uspeh namreč ni odvisen samo od prizadevanja učiteljev pri poučevanju, ampak tudi od učencev. Kako bomo v tem uspehi, bodo pokazali rezultati učnega uspeha ob prvem polletju.

inž. Tone Zevnik

Podcenjevanje šolskih predstav ali...?

Ena cenjenih vzgojnih komponent je načrtno navajanje mladih ljudi na obiskovanje gledaliških predstav, koncertov in drugih prireditev. Seveda poleg vzgojnih vrednot, ki jih v gledalcu ali poslušalcu zapustijo predstave oz. koncerti. Naše šole iz teh razlogov, ene več, druge manj, organizirajo obiske takih prireditev v Ljubljani v Drami in Operi, za šolsko mladino primerne predstave pa obiskujejo tudi na našem domačem odru. In resnici na ljubo moram naglasiti, da so ravno šolske predstave naših gledališnikov najbolj obiskane in ponavadi tudi najbolj hvaležno sprejete. Toda na žalost zadnja dva primera uprizoritve Klinar — Gorjanovega Plavža za učence osnovne šole Tone Čufar kažeta, da se amatersko gledališče Tone Čufar tega ne zaveda dovolj, saj sta bili obe predstavi izvedeni (ne odigrani) precej površno, kar gre predvsem na račun organizatorjev in ne igralcev.

Nobena od omenjenih predstav ni bila izvedena v popolnem sestavu (manj plavžarjev oz. pevcev, okrnjeni plesni vložek idr.), razen tega pa se je prva uprizoritev zaradi ne-

obveščenosti posameznih članov ansambla pričela tudi z večjo zamudo. Povsem razumljive so pri amaterskih ansamblih objektivne težave in manjša odstopanja. V nobenem primeru pa ni opravičljiva površnost, ki je v omenjenih primerih najbolj botrovala slabostim! Dolžnost gledališke administracije, ki je profesionalno zasledena, je, da pravočasno obvesti sodelujoče in opravi ustrezne zamenske dnin, ali dopustov!

Znani so mi primeri obiskov dramskih in opernih predstav naših šol v Ljubljani, kjer kljub včasih dvojni zasedbi vlog, postavijo na oder najboljše zasedbo. Kajti zavedajo se, da je otroško oko in uho najbolj kritično in da obiski predstav pomenijo nolog drugega tudi »zastupljanje« mladega človeka, da bo tudi v pošolskih letih zahajal na predstave. Ravno zato še z večjo resnostjo izvajajo šolske predstave.

Te vrstice sem napisal dobronamerno, da bi se v bodoče izognili takih neopravičljivih slabosti in da bi šolske predstave jemali bolj resno, če s predstavami želimo poleg drugega vzgajati tudi mlado gledališko občinstvo.

Na obisku v TVD Partizan Jesenice

Razen šolskih prostorov, v občini ni nobenega družbenega objekta, namenjenega za telesno vzgojo tako frekventiranega, kakor je dom TVD Partizan Jesenice. Od zgodnjih jutranjih ur, do poznega večera se vrstijo šolski razredi pri obvezni telesni vzgoji in oddelki društva. Čeprav je v telovadnih oddelkih in v judo sekciji čez 200 aktivnih članov, vodstvo društva s stanjem ni zadovoljno in snuje ter razmišlja, kako v telovadnico privabiti čimveč občanov, predvsem mladine.

Svojo osnovno pozornost, po začetnem konceptu, posvečajo najmlajšim — cici-bankam in cici-banom ter pionirkam in pionirjem. Površen opazovalec bi morda ob tem, da imajo trenutno v telovadnici okrog 140 naraščaja, plus članstvo v judo sekciji, ocenil njihovo dejavnost preveč enostransko,

ali pomanjkljivo, ali nezadostno. Pa vendar se kljub že sedanjemu obsežnosti dela iz njihovega prizadevanja čuti, da tudi sami niso zadovoljni in želijo svojo dejavnost še razširiti, predvsem pa jo narediti bolj privlačno. Ob tej predstavi pa ne smemo mimo tega, da društvo vsako leto organizira za 300 do 400 in celo več otrok in mladine taborjenje v svojem taboru v Baški, ki poleg skrbi za vzdrževanje matične stavbe in skrbi ter dela pri vzgoji vodniškega kadra ter razširitve dejavnosti in tekočega dela, zelo angažira društveno upravo. Pa vendar tudi to sodi v okvir njihove dejavnosti, vsaj zaenkrat, dokler celotne organizacije letovanja v občini ne bo prevzela za to specializirana organizacija. Opustitev Baške bi zaenkrat zelo osiromašila njihovo delo, razen tega pa bi nekaj sto jeseniških otrok in mla-

dine prikrajšali za morje, kar pomeni sveži zrak in sonce, tako potrebnih elementov za jeseniškega otroka.

Z vzgojo vodniškega kadra in s simboličnim nagrajevanjem so uspeli pridobiti dovolj sposoben in prizadeven vodniški kader, ki je tudi jamstvo, da starši raje puščajo svoje malčke v telovadnico. Se vedno pa je v teh ljudeh osnovni motiv pripadnost društvu in telesni vzgoji.

Njihova osnovna orientacija na najmlajše se jim že obrestuje in v tem vidijo tudi perspektivo, ker le z navajanjem na redno telesno ozgojo in rekreacijo od otroštva navzgor, lahko človeku privzgoji to potrebo za vse življenje. Zelo pa je razveseljiv njihov pogled naprej. V svojih prizadevanjih se namreč zavedajo, da tudi telesna vzgoja prispeva in mora prispevati k vsestranskemu razvoju osebnosti. Da je to družbena aktivnost, v katero sodijo vsa materialna in duhovna sredstva usmerjena telesnemu razvoju, krepitvi

zdravja in telesne vzgoje. Izvedba tako obsežnega in odgovornega koncepta dela pa je dolgoročna naloga, ob kateri bi se morali poleg društvenih delavcev angažirati tudi drugi politični in drugi dejavniki. Že samo ta ugotovitev, da pravilno usmerjena telesna vzgoja mora prispevati k vsestranskemu razvoju mlade socialistične osebnosti, bi morala spodbuditi tudi druge dejavnike, predvsem mladinsko organizacijo pa tudi ostale politične in predstavniške organizacije k sodelovanju. Tega zelo pomembnega elementa pri vzgoji mlade osebnosti pa bi se v večji meri morali zavedati tudi starši in poklicni vzgojitelji.

Prizadevanja TVD Partizan Jesenice so usmerjena v delo z najmlajšimi, v popestritev sedanjih oblik dela z nastopi, izleti in družabnostjo ter v postopno razvijanje rekreativnih oblik telovadbe od najmlajših do najstarejših.

To so dolgoročne naloge, ki zahtevajo poleg drugega

tudi dodatni denar za moderne rekreativne rekvizite, predvsem pa veliko propagandno-vzgojnega dela z ljudmi, da spoznajo vzgojno in zdravstveno vrednost telovadnega in športnega udejstvovanja. Moderna medicina se s telesno vzgojo bori proti srčnim infarktom in drugim poklicnim obolenjem ter posledicami urbanizacije.

Na tako pot so usmerjeni tudi pogledi jeseniškega Partizana.

Če sem nekočkrat poudaril, da je njihova osnovna orientacija na najmlajših, sem zato, ker doslej delavci v Partizanu kljub prizadevanjem niso uspeli pridobiti v telovadnico več doraščajoče mladine, niti ne delavske mladine, ki ji je telesna vzgoja še kako potrebna. Lepa telesna drža, kultivirano gibanje, lepa raščenost, poleg telesnega zdravja, so ponos mladega človeka, pa vendar to lahko pridobi le s trajno telesno vzgojo. V Partizanu so jim vrata na stečaj odprta!

Pravila igre za hokej na ledu

Zadetek ni priznan, če je ploščica brcnjena, vržena ali na kak drug način namerno usmerjena v vrata s kakršnimkoli drugim sredstvom razen palice. Če igralec vodi ploščico v vratarjev prostor nasprotnega moštva in ploščico tam izgubi, ter je tako dosegljiva njegovemu igralcu, bo zadetek iz take igre priznan, ker je ploščica prišla pravilno v vratarjev prostor. Zadetek je priznan in se vpiše v zapisnik zadetkov tistemu igralcu, ki je pripeljal ploščico v nasprotnikova vrata. Vsak zadetek se šteje kot ena točka v zapisniku zadetkov. Ko igralec doseže zadetek, se določi tistega igralca ali igralce, ki so sodelovali pri podajanju pred zadetkom, toda podajanje se prizna največ še dvema igralcema, vsakemu po eno točko. Vsakemu podajalcu se šteje po eno točko v zapisnik zadetkov.

Zelo grobo vedenje

Kateregakoli igralca, vodijo teh. vodjo ali trenerja, ki se surovo obnaša lahko sodnik napoti v slačilnico za preostali čas igre in mu prepove nadaljnjo sodelovanje v igri. Če tako kaznovani sodeluje v igri, je kaznovan z disciplinsko kaznijo igre, namestnik pa je dovoljen takoj. Sodnik sam presoja o kršitvi tega pravila, ter kršilca pri odgovorni zvezi javi v nadaljnjem postopku s popolnim poročilom.

Igranje ploščice z roko

Če igralec z izjemo vratarja prime ploščico z roko, se igra prekine in igralec je kaznovan z malo kaznijo. Vrtar kateri drži ploščico v roki več od 3 sekund, pa ni napaden od nasprotnega igralca, se kaznuje z malo kaznijo.

Edina izjema v tem pravilu je, če ploščico prime vratar z namenom, da jo nato odvrže. Sodnik mora počakati z žvižganjem, da s tem nudi priliko vratarju, da bi v odmerjenih 3 sekundah vrnil ploščico v igro, če v vratarjevi bližini ni napadajočega igralca. Vrtar, ki namerno zadrži ploščico dalje kot 3 sekunde je kaznovan z malo kaznijo. Vrtarju ni dovoljeno vreči ploščico naprej v smeri nasprotnikovih vrat, da namerno spusti ploščico za svoje ščitnike, da namerno vrže ali odbije ploščico z roko ali palico izven drsališča, ter da namerno kopiči sneg ali druge ovire ob vratih ali njihovi bližini, kar bi lahko po presoji sodnika preprečilo doseči zadetek. Za kršitev tega pravila dobi malo kazni. Če ploščico, ki jo vrže vratar naprej v smeri nasprotnikovih vrat prestreže nasprotni igralec, sodnik pusti igro nadaljevati brez kazni. Igralcu z izjemo vratarja, ki dvigne z roko ploščico z ledu, ko je igra v teku, se dosodi mala kazni. Če obrambni igralec z izjemo vratarja med igro z roko dvigne ploščico z ledu v vratarjevem prostoru, se igra takoj prekine in moštvo igralca, ki je naredil prekršek se kaznuje z kazenskim strelom. Igralec sme ustaviti ali udariti ploščico v zraku z odprto dlanjo ali z roko poriniti ploščico po ledu, ter se igra ne prekine, v kolikor se drugi igralec istega moštva prvi ne dotakne ploščice. V tem primeru se igra prekine in začetni met se izvaja tam, kjer je

prišlo do prekrška. Če je igralec namerno z roko usmeril ploščico proti svojemu soigralcu, se začetni met izvede v končni točki za začetni met moštva, ki je povzročilo prekršek. Zadetek ni priznan, če napadalni igralec z roko udari ali porine ploščico po zraku ali po ledu naravnost v nasprotnikova vrata. Zadetek je priznan, če ploščica prekorači črto kot posledica podobnega dejanja obrambnega igralca, ne glede na to, ali se je ploščica odbila od napadalnega igralca ali ne.

Visoke palice

Dviganje palic nad normalno višino ramen je prepovedano in sodnik lahko po lastni presoji dosodi malo kazni igralcu, ki je kršil to pravilo. Zadetek ni priznan, če je dosežen z visoko palico, razen če ga je dosegel obrambni igralec. Če igralec

Visoka palica

dviga ali drži katerikoli del palice nad višino svojih ramen in s tem poškoduje obraz ali glavo nasprotnika, mora sodnik kršilca kaznovati z veliko kaznijo. Udarjanje ploščice s palico nad normalno višino ramen ni dovoljeno. Če se to zgodi, sodnik prekine igro in začetni met se izvede tam, kjer je prišlo do prekršitve, razen če obrambni igralec v svoji lastni obrambni tretjini udari ploščico tako, da do nje pride nasprotnik ali če obrambni igralec udari ploščico in jo usmeri v svoja vrata, v tem primeru je zadetek priznan. Če je eno moštvo številčno slabše od nasprotnikovega in igralec moštva, ki je številčno močnejše povzroči prekinitev igre s tem, da udari ploščico nad višino svojih ramen, se izvede začetni met na eni izmed končnih točk začetnih metov obrambne tretjine moštva, ki je prekršilo pravilo. Igralec ne more doseči zadetka, medtem ko nosi palico nad višino svojih ramen, vendar pa se kljub temu prizna zadetek igralcu, ko je nosil palico v takem položaju, če se je ploščica odbila od njegovega telesa. Če igralec pozakusi zaustaviti ploščico z uporabo palice prek višine svojih ramen, pa mu ni uspelo dotakniti se ploščice, se igra nadaljuje.

(Se nadaljuje)

Alpski smučarji čakaajo le še na sneg

Ker se zima vse bolj približuje, mnogi pa že težko čakajo na prvi sneg, smo se pozanimali, kako je z našimi smučarji — to pot z alpskimi vozači. Za razgovor smo poprosili Mirana Lakota, odgovornega za alpski referat pri smučarskem društvu Jesenice. Referat, ki je po številu tekmovalcev vsekakor najmočnejši, je razdeljen na tri skupine: na pionirje, ki jih zelo uspešno vodi Ivko Saksida, na mladince, ki jih vodi Marjan Straus ter na člane, za katere je odgovoren Pesjak. Tako je v okviru društva, medtem ko v posameznih krajih delajo še klubi, katerih naloga je predvsem skrbeti za naraščaj.

Smučarji, vsaj najboljši kot so Blaž Jakopič, Miran Gašperšič, Cena Straus, Mirko in Andrej Klinar ter drugi in nekateri perspektivni mladi smučarji se vestno pripravljajo na sezono na snegu. Pod vodstvom Janeza Šmitka, ki je sedaj postal stalni profesionalni trener v društvu, so do konca julija vadili na snegu, pozneje so imeli štirikrat tedensko treninge na igrišču Podmežaklje, sedaj pa se bodo preselili na led. Trenirajo se je žal udeleževalo le 16 do 20 tekmovalcev, večinoma z Jesenice, medtem ko se ostali, predvsem iz Kranjske gore, pripravljajo sami. Seveda imajo tudi določen program treningov za prihodnje. Če bo sneg, bo 16 smučarjev, tisti, ki so vse leto redno vadili, odšli že za bližnje priprave v Heiligenblut ali pa Neiekirhen, kjer bodo vadili slalom in veleslalom. In če ne bo snega, imajo trening v Avstriji ponovno predviden sredi decembra. Sicer pa upajo, da bodo za novo leto že lahko v Črnem vrhu organizirali tradicionalni klubski slalom.

Kot že rečeno, je Janez Šmitek letošnjo sezono poklicni društveni trener, ki bo vodil skupino najboljših tekmovalcev. V alpskem referatu pa bodo tudi poskrbeli za trenerski kader. Imenovali so posebno trenersko komisijo, ki jo sestavljajo Peter Lakota, Niko Straus, Janez in Tone Šmitek. Že v bližnjih dneh nameravajo organizirati dvodnevni teoretični tečaj za okoli 30 vadiateljev in učiteljev smučanja iz naše občine, za katere bi pozneje organizirali tudi praktični tečaj na snegu. S tem hočejo pridobiti čim več vadiateljev, ki bi lahko prevzeli vodstvo skupin mladih smučarjev po vseh krajih naše občine.

Za večji napredek alpskega smučanja je to prav gotovo potrebno, kakor tudi to, da bo potrebno vključiti v delo klubov čimveč mladih. Pri vsem tem pa žal lahko govorimo le o moških tekmovalcih, saj razen Gazvodove, Pečarjeve in Žerjavove, vseh iz Kranjske gore, tekmovalk ni. Vzroka za to sta v glavnem v tem, da mlade smu-

čarke kmalu prenehajo s tekmovalcem ter da ni športne delavke, ki bi znala voditi dekleta.

Potem se je razgovor zasukal na delo in odnose v referatu, društvu in pa v smučarski zvezi Slovenije. Referat je dobro začel z delom, vsi člani referata imajo svoje zadolžitve. Ob pomoči, ki jo nudita patronažno podjetje Železarna in SGP Sava, tudi posebnih težav ni. V smučarskem društvu je poleg tega zelo aktiven tudi odbor za finance, ki ga vodi Miro Ogrin, pa tudi sicer je delo društva zelo dobro. Boljši so tudi odnosi v republiški zvezi, v komisiji za alpsko smučanje pa je tudi več naših predstavnikov: Miran Lakota, Slavan Berlišk, Peter Lakota, Janez Šmitek in Peter Boškin.

Boljše vzdušje med tekmovalci, dobro organizirano delo v referatu in pa strokovno dober poklicni trener — vse to je zares garancija, da bodo uspehi naših v novi sezoni lepši, kot je dejal Miran Lakota.

Smučanje pa bo verjetno tudi zanimalo, da so člani društva v treh akcijah uredili in razširili progo za veleslalom v Črnem vrhu, tako da je proga homogenizirana. Podjetje Ljubljana transport, ki je tudi letos namenilo tekmovalcem proste vožnje, bo dobilo stroje za teptanje, tako da bodo proge dosti bolj urejene. Tudi smučarski center Podmežaklje bo letos zaživel, kjer bodo za začetek postavili prenosno vlečnico Ste-mag.

Omenimo naj še to, da večjih tekmovalcev v alpskem smučanju letos v naši občini ne bo, seveda če izvezememo FIS tekmovalce v Kranjski gori ter da smučarsko društvo pripravlja bilten z opisom zgodovine jeseniškega smučanja.

Ob zanimivem razgovoru z vodjem alpskega referata pri smučarskem društvu Jesenice Miranom Lakoto smo zares lahko ugotovili, da smučarji čakajo le še na sneg.

T. Lipicer

Anekdoti

Puhloglava dama je vprašala velikega misleca Einsteina, kakšna je razlika med časom in večnostjo. Einstein je odgovoril:

»Draga gospa, mislite si, da te razlike ni. Čeprav bi si namreč vzel čas in vam skušal to razložiti, bi potrebovali celo večnost, preden bi to razumeli.«

Učenjak Einstein je nekoč govoril s Charlesom Chaplinom o priljubljenosti.

»Vi ste priljubljeni,« je dejal slovečemu filmskemu umetniku, »ker vas ves svet razume. Jaz pa sem slaven zato, ker nihče ne razume niti besedice tega, kar sem rekel.«

RUDI KNEZ — vratar jeseniških hokejistov, trd oreh za napadalce

Visoka zmaga hokejistov v Beogradu

Nov zavrtljaj letošnjega državnega hokejskega prvenstva je mimo. Tokrat sta obe jeseniški ekipi igrali v gosteh. Jeseničani v Beogradu Kranjskogorci pa v Ljubljani.

V Beograd so odšli Knez, Ravnik, Razinger, Jan, Košir S., Tišler, Felc, Smolej, Hiti, Mlakar, F. Zbortar, Pirc in Eržen kot favoriti v borbi z domačimi. Ker pa so v naše glavno mesto pripotovali le nekaj ur pred tekmo, se jim je dolga vožnja in utrujenost poznala predvsem v prvi tretjini, v kateri se niso preveč odlikovali. Oviral pa jih je tudi izredno slab led.

V 3. minuti je Zbortar kot prvi potresel nasprotnikovo mrežo, v 7. minuti pa je bil na podajo Pirca uspešen Tomaž Košir. Jeseničani so sicer ves čas napadali nasprotnikova vrata, njihovi strelji pa so bili premedli, da bi lahko premagali dobrega Šemsedinovića. Ko je bil v 12 minuti izključen Smolej, so Beograjčani dosegli prvi gol. Le dve minuti kasneje pa je Felc povišal na 1:3. Na splošno presenečenje pa so domačini v tem delu igre z M. Perovičem dosegli v 17. minuti še en zadetek in tako se je tretjina končala 2:3.

Po nič kaj spodbudni igri v prvi tretjini, so Jeseničani v drugi tretjini pričeli igrati točneje in ostreje, kar se je še nekako odrazilo v rezultatu. T. Košir je povišal na 2:4 v 3. minuti, Tišler pa je v 5. minuti začel s svojo serijo petih zadetkov na tej tekmi. Po Mlakarjevem голу v isti minuti, je bil po lepem samostojnem prodoru uspešen še Ravnik. Po tem zadetku je mesto Šemsedinovića zasedel Jeličić. Na vseh letošnjih prvenstvenih tekmah se je doslej le enkrat zgodilo da nasprotniki Jesenic niso menjavali vratarja. Do konca tretjine so bili uspešni še Tišler (10), Smolej (16), Tišler (17) in Mlakar (18).

Tudi zadnjo tretjino so Jeseničani začeli brez usmiljenja in pridno polnili Partizanovo mrežo. Tišler je v 3. minuti dosegel dva zadetka, po enega pa še Hiti (5), Razinger (9), Eržen (11), Smolej (17), devetnajsti gol pa je dosegel Mlakar, ko so Jeseničani imeli na ledu igralca manj.

V prvem srečanju na Jesenicah je Partizan izgubil z 18:4, zato je le malokdo pričakoval, da bo na domačem terenu izgubil še z večjo razliko. Poleg tega pa bi bil njegov poraz lahko še hujši, če bi gostje izkoristili še nekaj zrelih priložnosti.

***

Kranjska gora pa je istega dne v Ljubljani nastopila proti Olimpiji in izgubila 11:1 (3:1, 4:0, 4:0).

Makuc, Robi, Vidmar, Ambrožič, Razinger, Pipan, Škerjanc, Poljanšek, Hribar, Čemažar, Šebjanič, Pirih, Suš-

nik, Hafner in Kunšič s svojo igro niso zaslužili tako visokega poraza.

V prvi tretjini je bila igra obeh tekmecev povsem enakovredna. Kr. gora je imela celo več priložnosti za doseg gola, toda, namesto, da bi jih dala, jih je na poceni način preejala.

Prvi in edini gol so Kranjskogorci dali v 5. minuti. Ker je Olimpija takrat igrala z igralcem manj, je trener Dušan Brun poslal na igrišče prvi napad, ki je takoj dosegel zadetek. Uspešen je bil Škerjanc na podajo Poljanška. Zaradi nepazljivosti obrambe Kr. gore pa je Olimpija v 9. minuti izenačila, v 17. minuti pa si je branilec Kr. gore zabil avtogol, Olimpija je do konca tekme dosegla še devet golov, vse predvsem zaradi slabe igre obrambnih igralcev Kr. gore. Trener Brun z njimi res nima sreče. Poleg te-

ga pa njegovi napadalci niso znali izkoristiti najidealnejše priložnosti. Hribar je bil dvakrat sam pred Galetom, ki je že ležal na tleh, pa ni zatresel mreže. Ravno tako se je zgodilo tudi takrat, ko so imeli trije Kranjskogorci pred seboj prazen gol. Le malo več spretnosti napadalcev in več pazljivosti obrambnih igralcev je treba, pa bodo rezultati Kr. gore veliko boljši. Kranjsko goro prihodnji teden čaka težka tekma, ko bo 6. 12. igrala v Beogradu z neposrednim tekmeцем za izpad. Doma so s težavo zmagali s 3:2.

Večina Jeseničanov pa bo najprej nastopila za reprezentanco, potem pa jih 3. 12. doma čaka srečanje z dr. prvenstvo z moštvom Kranjske gore, dne 6. 12. pa zanimivo prvenstveno srečanje z Medveščakom.

Z.

Turnir odbojkarjev v Zirovnici

Pri šolskem športnem društvu v Zirovnici so sklenili, da poizkusijo oživiti športno dejavnost svojih bivših članov, namreč tistih, ki so že zapustili šolo in jih društvo ne vključuje več v svoje vrste kot aktivne člane, saj ne smejo šolskega športnega društva več zastopati na nobenem tekmovanju. Pred tremi tedni so povabili na prijateljsko tekmo v odbojki člane lanske odbojarske vrste šolskega športnega društva. Zbrale so se kar tri moške in ena ženska vrsta, poleg tega pa seveda še letošnji šolski odbojkarji, ki se sicer nimajo s kom meriti, ker se na njihove predloge za srečanja s SSD niti v jeseniški niti v radovljiški občini nihče ne oglasi.

Prvo srečanje »starih« in »mladih« odbojkarjev je dobro uspelo. Odigrali so več tekem in se razšli, želeč si »na svidenje«.

V nedeljo so se na povabilo šolskega športnega društva ponovno zbrali dopoldne ob desetih »bivši« in sedanji šolski odbojkarji. To pot so posekala fante dekleta, saj so v številu ekip vodile s 3:1 in še ta je bila nepopolna. Tako se je drugo srečanje bivših in sedanjih odbojkarjev SSD razvilo v ženski odbojarski turnir.

V igri so bile najbolj uspešne lanske reprezentantke, ki sicer letos obiskujejo različne šole od Jesenic do Ljubljane, nikjer pa nimajo prida možnosti za športno udejstvovanje. Ekipa bi lahko z malo treninga nastopila na katerem koli tekmovanju ustrezne kategorije klubskih odbojkaric in to uspešno. Tako »bivši« kapetan Zdenka Tomanova — to čast in dolžnost ji njene

vrstnice še sedaj priznavajo — kot igralke Olga Tomažević, Jožica Horvat in ostale, so pokazale več kot dobro formo in veliko prizadevnost v igri.

Ekipa starejšega letnika sicer ni bila popolna, vendar tiste, ki so nastopile, upajo, da bo ob prihodnjem srečanju tudi pri njih vse v redu in bodo imele še kako rezervo s seboj. Videlo se je, da je pri njih pač posledek od rednega igranja do ponovnega nastopa precej daljši kot pri mlajši ekipi, da pa se na odbojko »SE« vedno razumejo, saj so bile sedanjim šolskim odbojkaricam trd oreh. Pri tem so se seveda zavedale, da ni šlo za kako pokalno tekmovanje, marveč predvsem za srečanje, ki naj bi bilo le uvod v ponovne stike med mladiimi športniki v krajevnem merilu. Tako sta si tudi kapetan »starejših« odbojkaric Emira Plavulj in kapetan najmlajših — Dušan-ka Rožanc — stisnili roke ob slovesu s pozdravom: »Na svidenje!«

Želimo ta srečanja še ponoviti in upamo, da se bo iz njih razvilo še kaj več, seveda le če se bo našel v Zirovnici kdo, ki bo pripravljen s to mladino, ki si športne dejavnosti take vrste želijo, skupno prijeti za delo, prisluhniti njihovim potrebam in nagnenjem, jim organizirati tekmovanje, kjer se bodo lahko sprostile njih sile in bo prišlo do izraza njihovo znanje, ali pa jim ustvariti pogoje za organizirano rekreativno dejavnost v okvirih zdravega in smotrnega izživljanja. KDO BO TO? In kdaj in kje se bo lotil dela, ko je vsak dan že velika izguba, minilo pa jih je že za nekaj let.

Prijateljsko srečanje kegljačev na asfaltu v počastitev dneva republike

Kakor v preteklih letih, tako so se tudi v ponedeljek 24. t. m. srečale na kegljišču Podmežakljeve ekipe plavžarjev, martinarjev, valjavcev iz 2400 in strojnih vzdrževalcev v kegljanju na asfaltu.

Vsaka ekipa je določila za srečanje po 10 tekmovalcev, ki so imeli na vsaki stezi trikrat po tri lučaje na polno. V konkurenco za doseg rezultata se je štel iz vsake ekipe 8 najboljših tekmovalcev.

Pred začetkom srečanja je ob navzočnosti precejšnjega števila gledalcev navzoče tekmovalce v imenu sindikalnih odborov pozdravil referent za rekreacijo obrata plavž in organizator tega srečanja Bernard Svetlin. Zahvalil se je za polnoštevilno udeležbo ter jim razložil način tekmovanja in pomen tega srečanja. Zaželel jim je čim boljše uspehe v tekmovanju ter najlepše prijateljsko doživetje med sodelavci kolektiva.

Ekipa so v spomin na srečanje in proslavo dneva republike skupno kupile lep pokal za najboljšo ekipo srečanja.

REZULTATI: 1. strojno vzdrževanje (850 podrtih kegljev), 2. plavž (809), 3. valjar na 2400 (782), martinarna (780).

Po zaključku tekmovanja so slovesno izročili pokal najuspešnejši ekipi strojnega vzdrževanja z željo, da bi se podobna srečanja organizirala še večkrat tudi med ostalimi sindikalnimi odbori. S tem bi se povečalo zanimanje za rekreacijo in bi se tako člani kolektiva medsebojno spoznavali in obenem duševno in fizično utrjevali.

Bernard Svetlin

Za sedaj drugo mesto

Po tistem, ko so dvoboj z Ilirijo dobile brez borbe s 5:0, Ilirijank namreč ni bilo na Jesenice, so v zadnjem kolu jesenskega dela namiznoteniške slovenske lige Jeseničanke brez težav v gosteh premagale kranjskega Triglava s 5:2. Po prvem delu prvenstva so na lestvici druge, za ljubljansko Olimpijo.

REZULTATI S TRIGLAVOM: Jakopin : Novak 0:2, Novak : Krajzelj 0:2, Zerovnik : Ušeničnik 2:0, Zerovnik : Krajzelj 1:2, Novak : Novak 0:2, Jakopin : Ušeničnik 2:0, Zerovnik : Novak 0:2.

Z.

Bo 15. zvezdica pri- borjena pod streho?

Ce po dosedanem razpletu lahko govorimo, da so jeseniški hokejisti praktično že osvojili 14. naslov državnih prvakov, potem zares lahko že delamo načrte za naprej. Prav letošnji uspehi in urejeni odnosi v klubu, zaradi tega pa vse več privrženecv hokeja ne samo na Jesenicah in na Gorenjskem, temveč tudi drugod, daje upanje, da bomo lahko z več uspeha kot pred leti ponovno začeli akcijo za zbiranje sredstev za izgradnjo prepotrebne hale. Resnici na ljubo povedano, bi bili na Jesenicah zadovoljni, če bi uspeli zgraditi za začetek vsaj streho. Potem ko so ljubitelji hokeja v jeseniški in predvsem v radovljiški občini napovedali akcijo, ko so tudi hokejisti sami izrazili pripravljenost pomagati, se je IO Športnega društva Jesenice na ponedeljkovi seji odločil za zbiranje denarja. Izvršni odbor naj bi s sodelovanjem še drugih opravljal funkcijo iniciativnega in gradbenega odbora, akcijo, kot se je pokazalo, pa naj bi podprli tudi nekateri časopisi. Možnosti in oblike zbiranja denarja so lahko različne — od prostovoljnih prispevkov občanov do reklamnih prispevkov delovnih organizacij in v končni obliki tudi kreditov.

Prav vsak prispevek bo dobrodošel, saj upamo, da bo skupno predstavljal vsoto, ki bi bila garancija za začetek gradnje. Odbor ima tudi svoj žiro račun pri SDK štev.: 5153-3-278, tako da bi bili vsi prispevki korišćeni le namensko.

Lepo jesensko vreme se je v novembru sprevrglo v deževje, kar onemogoča redno vadbo, pa celo srečanje z Bolzanom so morali naši odigrati v Ljubljani. Zato naj bi streha nad drsališčem pomenila boljše pogoje za tekmovalce in gledalce, pomenila naj bi tudi pogoj za nadaljnjo rast kvalitete hokeja na Jesenicah.

T.L.

Kaj homo gledali v kinu

Kino RADIO

29. novembra amer. barvni film NEVARNA ČRTA 7000, v režiji Howarda Hawksa, v glavni vlogi James Caan, ob 15. uri.

29. novembra amer. barvni CS film OGNJENA KARAVANA, ob 17. in 19. uri.

30. novembra amer. barvni film NEVARNEJSE OD MOŠKIH, v režiji Rolfa Tomasa, v glavni vlogi Richard Johnson, ob 15. uri.

30. novembra amer. barvni CS film OGNJENA KARAVANA, v režiji Berta Kenedyja, v glavni vlogi John Wayne, ob 17. in 19. uri.

1. decembra franc. barvni film ARIZONA COLT, MASCEVALEC, v režiji Michela Lupa, v glavni vlogi Giuliano Gemma, ob 15. uri.

1. decembra ital. franc. film KALI JUG — BOGINJA MASCEVANJA, v režiji Maria Kamerinija, v glavni vlogi Leks Barker, ob 17. in 19. uri.

2. in 3. decembra franc. barvni film NEUKROTLJIVA ANGELIKA, ob 17. in 19. uri.

4. decembra amer. film BEDFORD STRELJA BREZ OPOMINA, v režiji Jamesa B. Harris, v glavni vlogi Sidney Poitier, ob 17. in 19. uri.

5. decembra ital. jug. barvni film VOHUNKA BREZ IMENA, v režiji Alberta Lattuada, v glavni vlogi Suzy Kendall, ob 17. in 19. uri.

6. decembra amer. barvni CS film KOMEDIJAŠI, v režiji Petra Glenz, v glavni vlogi Richard Burton, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

29. novembra ital. barvni CS film Z DRUGE STRANI ZAKONA, ob 16. uri.

29. novembra franc. barvni CS film NEUKROTLJIVA ANGELIKA, ob 18. in 20. uri.

30. novembra amer. barvni CS film BANDOLERO, ob 16. uri.

30. novembra franc. barvni CS film NEUKROTLJIVA ANGELIKA, ob 18. in 20. uri.

1. decembra amer. barvni film NEVARNEJSE OD MOŠKIH, ob 16. uri.

1. in 2. decembra amer. barvni film OGNJENA KARAVANA, ob 18. in 20. uri.

3. decembra amer. film BEDFORD STRELJA BREZ OPOMINA, ob 18. in 20. uri.

4. in 5. decembra nem. barvni film DR. FU MAN ČU, ob 18. in 20. uri.

6. decembra franc. barvni film ANGELIKA IN SULTAN, ob 18. in 20. uri.

Kino ŽIROVNICA

30. novembra amer. barvni CS film POINT BLANK.

3. decembra amer. barvni CS film OGNJENA KARAVANA.

7. decembra nem. barvni film DR. FU MAN ČU.

Kino DOVJE

29. novembra amer. barvni CS film POINT BLANK.

30. novembra angl. barvni film SKRIVNOST STAREGA MLINA.

4. decembra amer. barvni

film OGNJENA KARAVANA.

6. decembra nem. barvni film DR. FU MAN ČU.

Kino KRANJSKA GORA

29. novembra amer. barvni film OD TRENUTKA DO TRENUTKA.

30. novembra nem. barvni film DR. FU MAN ČU.

4. decembra franc. barvni CS film NEUKROTLJIVA ANGELIKA.

6. decembra amer. barvni CS film OGNJENA KARAVANA.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

29. novembra angl. barvni film SKRIVNOSTI STAREGA MLINA, ob 15. uri.

29. novembra amer. barvni CS film NEVARNEJSE OD MOŠKIH, ob 17. uri.

30. novembra franc. ital. barvni film KALI JUG — BOGINJA MASCEVANJA, ob 15. uri.

30. novembra ital. barvni CS film Z DRUGE STRANI ZAKONA, ob 17. uri.

30. novembra franc. barvni CS film ARIZONA COLT, MASCEVALEC, ob 19. uri.

1. decembra ital. jug. film VOHUNKA BREZ IMENA, ob 17. uri.

1. decembra amer. barvni film BANDOLERO, ob 19. uri.

3. decembra zah. nem. barvni film DR. FU MAN ČU, ob 17. uri.

3. decembra amer. barvni CS film NALOGA ESKADRILE 633.

6. decembra amer. barvni CS film EXPRES POLKOVNIKA RYANA, ob 17. uri.

6. decembra franc. barvni CS film NEUKROTLJIVA ANGELIKA, ob 19. uri.

ZAHVALA

Ob izgubi naše ljubljene mame

ARABELE SMAGIN

se iskreno zahvaljujemo zdravniku dr. Mencingerju za njegov trud, da bi nam jo ohranil pri življenju. Nadalje se zahvaljujemo vsem sosedom za nesebično pomoč, ki so nam jo nudili v teh težkih dneh. Zahvalo smo dolžni tudi sindikalni organizaciji 'KROJ' za darovani venec in denarno pomoč. Najlepše se zahvaljujemo tudi sodelavcem strojnih delavnic ter vsem ostalim za izrečena sožalja, nadalje vsem voznikom motornih vozil za dragoceno uslugo. Posebno pa se zahvaljujemo tov. Rezi Pršeren, Francki Bohinc ter Cvetki Čop za lepe poslovalne besede ob odprtem grobu.

Lepa hvala tudi vsem znanecem, ki so ji darovali cvetje in vsem, ki so se od nje poslovili na njeni zadnji poti. Se enkrat vsem skupaj najlepša hvala.

Zalujoči: mož Mihael, hčerka Helena z Mirco in Sonjo, sin Vlado z družino, sestre ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi naše drage mame, stare mame in tašče

KATARINE JUSTIN

se iskreno zahvaljujemo sosedom za venec in vso pomoč v dneh težke izgube, še posebej Anderlovi, Repinčevi in Markeževi ter vsem darovalcem vencev in cvetja. Zahvaljujemo se prim. dr. Hafnerju in osebju kirurškega oddelka ter dr. Rosensteino- vi za zdravljenje in trud, da bi jo ohranili pri življenju.

Zahvaljujemo se tudi pevcem Društva upokojencev Javornik za žalostinke, voznikom osebnih avtomobilov za dragoceno uslugo, vsem, ki so z nami sočustvovali in nam izrekli sožalje ter se od nje poslovili na domu in jo spremili na njeni zadnji poti.

Zalujoči: sin Slavko z družino, hčerka Malka z družino ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi naše drage mame

PAVLE JERIC

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so počastili njen spomin, ji darovali cvetje in vence ter jo spremili na njeni zadnji poti.

Zalujoči: mož Viljem, hčerka Metka, sin Jure z družino, hčerka Nuša z družino ter ostalo sorodstvo.

OBVESTILO

Inštruktor angleški jezik učence osnovne šole in dijake 1. in 2. letnika gimnazije. Podrobne informacije dobite na naslov: Dragi TRAVNIK, Bokalova 9 (Plavž), Jesenice.

IZGUBLJENI MEDALJON

V torek 25. t.m. sem na poti od srednje stolpnice do avtobusne postaje pri Čufarju, ali v avtobusu, ali s parkirnega prostora do glavne pisarne, izgubila VEČJI ZLAT OKROGLI MEDALJON, na obeh straneh okrašen z antičnimi figurami. Najditelja prosim, da ga vrne na naslov: ALMA JERAM, železarna — glavna pisarna, ali Jesenice, Maršala Tita 87 — srednja stolpnica Plavž.

Vnaprej iskrena hvala!

Spodrsrljaj, ki se ne bi smel ponoviti

Za zaključek letošnje atletske sezone je organizacijski odbor pri AZS izvedel 9. novembra v Ljubljani že tradicionalni kros Dela za mladince, mladinke, člane in članice. To je vsakoletna množična atletska prireditev, na kateri tekmujejo atleti in atletinje tudi iz drugih republik in celo iz zamejstva.

V kategoriji mladinci — rojeni 1951 in mlajši so nastopili tudi atleti AK Jesenice v disciplini 5 x 2500 m kot ekipa OZTK Jesenice. Naši atleti so se dokaj dobro odrezali. Med 90 tekmovalci so se uvrstili: na 7. mesto Franc Tajnikar, na 13. Marko Dakskobler, na 28. Ivan Čufar in na 29. Viktor Pavlič. Peti naš tekmovalac je bil mladi Marjan Obid,

ki je na cilj prispel približno 40 m za Pavličem, vendar kaže, da so ga sodniki na cilju zgrešili. Jeseniške ekipe ni med uvrščenimi ekipami, čeprav je dosegla odlično tretje mesto. AK Jesenice je o stvari obvestil AZS, vendar do danes še ni dobil pojasnila, zakaj med uvrščenimi mladinskimi ekipami ni ekipe OZTK Jesenice.

To pa ni edini spodrsrljaj organizatorjev krosa Dela 1969. Še večja zmeda se jim je naredila pri tekmovalcu mladink 4 x 800 m. Sodniki nikakor niso mogli ugotoviti resnične uvrstitve posameznih ekip. Nazadnje so si pomagali z rekonstrukcijo in skonstruirali uvrstitve nastopajočih ekip. Sledile so razum-

ljive pritožbe vodij ekip in pozneje prizadetih klubov. Kot vemo, stvar še ni zaključena in je vprašanje, kakšno salomonsko rešitev bodo organizatorji našli, da se izmažejo iz te dokaj neprijetne kaše.

Prav gotovo, da tako slabo in neodgovorno pripravljena in izvedena republiška atletska prireditev ne more spodobudno vplivati na popularizacijo prireditve in atletike. Zaman so vsa prizadevanja in naporu številnih atletske delavcev za napredek slovenske atletike, če se za konec sezone tako neodgovorno ravna z atletiko in atleti ter njihovimi naporu prav na AZS.

rn

KRIŽANKA

Današnja slikovna križanka je nagradna. Z žrebom bomo reševalcem s pravnimi rešitvami razdelili naslednje nagrade:

1. nagrada	50 N din
2. nagradi po	40 N din
3. nagrade po	30 N din
4. nagrade po	20 N din

Rešitve vpišite v izrezan lik križanke čitljivo in z velikimi črkami.

Vsak lahko sodeluje le z eno rešitvijo, ki naj bo v posebni kuverti, na katero označite NAGRADNA KRIŽANKA in napišite naslov ter obrat, v katerem delate.

Rešitve pošljite najpozneje do vključno 10. decembra na naslov: UREDNIŠTVO ŽELEZARJA, ŽELEZARNA JESENICE.

Rešitvam ne prilagajte nobenih drugih dopisov!

SEJEM SMUČARSKE OPREME BO 2., 3. in 4. decembra 1969 na PLAVŽU V TRGOVINI ROŽCA (pri Čufarju)

Alpski referat SD Jesenice ponovno organizira sejem rabljene smučarske opreme na ta način, da bodo prodajalci lahko prinašali v trgovino svoje predmete (smuči, vezi, palice, čevlje, vetrovke, puloverje in drugo ter drsalke) že od 27. novembra do 3. decembra 1969, vsak dan razen 29. in 30. novembra, od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure.

ZA KUPCE bo sejem odprt 2., 3. in 4. decembra 1969 od 9. do 12. ure in od 15. do 18. ure.

Vabimo vse, ki bi si želeli pravočasno nabaviti vse, kar rabijo za smuko, naj pridejo na SEJEM!

Smučarsko društvo Jesenice
Alpski referat

ČESTITKA

Ob 29. novembru — dnevu republike čestitata delovnemu kolektivu, predvsem pa sodelavcem v martinarni in valjarni žice ter želita mnogo delovnih uspehov sodelavca — sedaj vojaka JLA

MARJAN MAVEC, V. P. 8977/14
Kraljevo, SR Srbija
TONE VOLČINI, V. P. 1266/20-2
Vipava

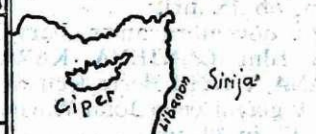
OBVESTILO STARSEM

Osnovna šola Koroška Bela obvešča starše na območju Javornika, Kočne, Koroške Bele, Potok in Javorniškega Rovta, da bo orientacijski vpis otrok v prvi razred za šolsko leto 1970-71 v pisarni osnovne šole Koroška Bela od 2. 12. 1969 do 13. 12. 1969 vsak dan od 10. do 12. ure, ob sredah tudi od 14. do 16. ure.

V pošteev pridejo otroci rojeni do 31. 12. 1963 obvezno in pogojno otroci, rojeni do 30. 6. 1964.

Obenem bo tudi vpis otrok v pripravnici oddelke »Male šole«, ki bo pričela z delom spomladi 1970.

29. 11.	PREBIVALEC KUBE	OVELOST	KEMIČNI ZNAK ZA SELEN	29. 11.	MOŠKO IME (DESTOVNIK)	POLMER	PREKAT	SOGLASNIK	29. 11.	KEMIČNI ZNAK ZA KISIČ	LJUBKOV. ŽENSKO IME	VDDR	100			
PTICA PEVKA				NOČNO DOPIVANJE MLAKA					OKSID TUJE ŽENSKO IME							
OVENELA						BIVALIŠČE SAMOGL. IN SOGLAS.				STAR SLOVAN NAS TELOVADEG TINE						
GLAS OVCE			ČESTITKA													
ANTON NOVAK			NADALJEVANJE ČESTITKE LUDDOLFOVO ŠTEVILO											GRŠKI BOG VOJNE		
DRŽAVICA POD HIMALAJU						LJUDSKI ODBOR RESNIČNO			ZELENICA V PUŠČAVI TRETJI SAMOGL.					SAMOGL. IN SOGL.	NEENDT- NOST	
LJUBKO- VALNO ŽENSKO IME				GORA NA KOROŠKEM	NADGLAVIŠČE MUČEK					ŽENSKO IME PEVKA KOHONT						
KEMIČNI ZNAK ZA KOBALT			VRSTA JEDI, POLIVKA PREJEMKI V GOTOVINI						KAČJI GLAS		SAMEC GOZD. ŽIVALI MOŽEVA HČI					
29. 11.	IZDELOVA- LEC SIT RINA						AVT. OZNAKA ZA NOVI SAD PREDLOG				SLABOKORNA RASTLINA			AVT. OZNAKA SKOPJA PRAVOSLAVNA VERSKA PODOBA		
IN TAKO NAPREJ			NADALJEVANJE ČESTITKE SOGLASNIK									KAZALNI ZAJMEK	ILDOVICA			
SOGLASNIK		VELIK OGENJ NEUMNA					PORABI (po domače "ponuca") OBRABI	PODELITEV IMENA ALFRED NOBEL					PEYSKI ZBOR ROMANSKA NIKALNICA			
ŽENSKO IME BALEKINA PAVLOVA			KEM. ZNAK ZA KALIJ UMETNOSTNO SREDIŠČE		NADALJEV. ČESTITKE AKT (LISTINA)				ŽIVAL Z MNOGO NOGAMI							
29. 11.	ŽUŽELKA Z BOLEČIM PIKOM RANICA				NADALJEV. ČESTITKE SORAZMERN				SLEDEČI (OVRATJANO)	ČETRTI SAMOGLASNIK IGRALEC NA BRENKALNI INSTRUMENT		OSEBNI ZAJMEK DEL OČESA			DELAVEC V KOVAČNICI	
NERTJAVEČE JEKLO								PRIDNA, VARNENA NOČNO ZABAVIŠČE							IZDRAVILA	
KEMIČNI ZNAK ZA RADIJ			NADALJEV. ČESTITKE AVTOM. OZN. WATERMALE											IVAN LEVSTIK	SOGL. IN SAMOGL. MESECE V BOKI KOTOR	
VEŽNIK		GORA V KARAVANKAH ELEKTR. NABIT DELEC							TAJANJE							
KEMIČNI ZNAK ZA SILICIJ			IZDELOVALEC PASOV AVT. OZN. KARLOVCA						SAMOGLASNIK JUŽNOAFRIŠKA ANTILOPA		LEPO VEDENJE OSLOV GLAS					
PETELIN						POČEN, RAZBIT	TISOČI KILOGRA- MOV	VEPETINA						DEL LJUBLJANE ELEKTR. MORSKA RIBA		
KRONIST								ODTENEK NEKDANJI HRV. DOGLA- VAR							EDEN OD ČUTOV	MOŠKI POTOMEČ
											POUDAREK ANTON POVIK					
									ŽIVALSKA NOGA SAMOGL.					MEDMET PRIKANJANJA SOGLASNIK		
									NABDI							

